

LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Šventaragio g. 2, LT-01510 Vilnius,
tel.: (8 5) 271 7154 / 271 7178, faks. (8 5) 271 8551, el. p. bendrasisd@vrm.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188601464

MOTYVUOTA IŠVADA DĖL VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS IR VIDAUS REIKALŲ MINISTERIUI PAVESTOSE VALDYMO SRITYSE VEIKIANČIŲ ĮSTAIGŲ VEIKLOS SRIČIŲ, KURIOSE YRA KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖ, NUSTATYMO REZULTATŲ

2018-11- Nr.
Vilnius

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – VRM) ir vidaus reikalų ministro valdymo srityse veikiančių įstaigų, išskyrus Vyriausybės įstaigas, (toliau – įstaigos) veiklos sričių, kuriose yra korupcijos pasireiškimo tikimybė, analizė ir vertinimas atliktas vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo (toliau – KPI) 6 straipsnio 4 dalimi, Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601, Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijomis, patvirtintomis Specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170.

Analizuotas 2017-07-01 – 2018-06-30 laikotarpis.

I. ANALIZĖS IR VERTINIMO TIKSLAS, METODAI IR VEIKSMAI

Veiklos sričių analizės ir vertinimo tikslas – nustatyti veiklos sritis veikiančius išorinius, vidinius ar individualius rizikos veiksnius (sąlygas, įvykius ar aplinkybes), galinčius sudaryti prielaidas atsirasti korupcijai, ir parengti bei įgyvendinti prevencijos priemonės analizės ir vertinimo metu nustatytiems korupcijos rizikos veiksniams valdyti ar šalinti.

Korupcijos rizikos veiksniai veiklos srityse nustatyti nagrinėjant veiklos sritis reglamentuojančius teisės aktus, VRM ir įstaigose priimtus sprendimus ir atliktus veiksmus, vertinant, ar yra laikomasi įstatymų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų ir kitų teisės aktų, turinčių įtakos veiklai, ar priimti visi teisės aktai, būtini įstatymams taikyti, ar juose nustatyta sprendimų priėmimo, veiksmų atlikimo tvarka yra skaidri, tai yra ar įtvirtinti sprendimų priėmimo principai, ar aiškūs kriterijai, sprendimų priėmimo terminai, ir sprendimus priimančiosios subjektai, ar aiškiai apibrėžti jų įgaliojimai, atskiros sprendimų priėmimo ir kontrolės funkcijos, nustatyta sprendimų priėmimo tvarka, ar ši tvarka pakankama, ar ji nesuteikia įgaliojimų valstybės tarnautojams (darbuotojams) veikti savo nuožiūra, ar joje nėra perteklinių reikalavimų, ar yra įtvirtinta ir ar funkcionuoja vidaus kontrolės sistema ir kt.

Šioje motyvuotoje išvadoje pateikiama informacija apie antikorporacinių požiūrių analizuotas ir vertintas veiklos sritis, atitinkančias vieną ar kelis KPI 6 str. 4 d. nustatytus kriterijus ir todėl priskiriamas prie sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą VRM ir įstaigose atliko Asmens dokumentų išrašymo centro (toliau – ADIC), Informatikos ir ryšių departamento prie VRM (toliau – IRD), Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnybos prie VRM (toliau – FNTT), Migracijos departamento prie

VRM (toliau – MD), Policijos departamento prie VRM (toliau – PD), Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie VRM (toliau – PAGD), Regioninės plėtros departamento prie VRM (toliau – RPD), Turto valdymo ir ūkio departamento prie VRM (toliau – TVŪD), Vadovybės apsaugos departamento prie VRM (toliau – VAD), Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie VRM (toliau – VSAT), Viešojo saugumo tarnybos prie VRM (toliau – VST), Valstybės įmonės „Regitra“ (toliau – VĮ „Regitra“), Viešosios įstaigos Valstybės ir savivaldybių tarnautojų mokymo centro „Dainava“ (toliau – Centras „Dainava“), Koncertinė įstaiga VRM Režisierių pučiamųjų orkestro (toliau – Režisierių pučiamųjų orkestras), Viešosios įstaigos Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmų (toliau – VšĮ Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmai), VRM Medicinos centro, Viešosios įstaigos Poilsio ir reabilitacijos centro „Pušynas“, Viešosios įstaigos Jungtinio techninio sekretoriato (toliau – JTS), Viešosios įstaigos Gen. P. Plechavičiaus kadetų licėjaus ir VRM už korupcijos prevenciją ir kontrolę atsakingi struktūriniai padaliniai arba įgalioti asmenys.

Informacija apie PD, PAGD, VSAT, VST, VĮ „Regitra“, MD, TVŪD, RPD, Centro „Dainava“, VRM Medicinos centro, VĮ Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmų ir VRM veiklos sričių analizę ir vertinimą pateikta minėtų įstaigų veiklos sričių vertinimo aprašymų pagrindu ir apibendrinta šioje motyvuotoje išvadoje. Atsižvelgiant į tai, kad ADIC, IRD, FNNT, VAD, Režisierių pučiamųjų orkestro, Poilsio ir reabilitacijos centro „Pušynas“, JTS, Gen. P. Plechavičiaus kadetų licėjaus išanalizuotose ir įvertintose veiklos srityse korupcijos rizikos veiksniai nenustatyti, informacija apie šių įstaigų atliktus vertinimus šioje motyvuotoje išvadoje nepateikiama. Išsamūs visų įstaigų atlikti korupcijos pasireikimo tikimybės nustatymo vertinimo aprašymai pateikiami įstaigų interneto svetainių skiltyje „Korupcijos prevencija“.

II. ANALIZUOTOS IR VERTINTOS VEIKLOS SRITYS

Vadovaujantis Korupcijos prevencijos tvarkos aprašo, patvirtinto vidaus reikalų ministro 2016-04-06 įsakymu Nr. 1V-263, 9.1.3 p., VRM Korupcijos prevencijos komisija 2018-06-11 protokoliniu sprendimu Nr. 56VL-26 patvirtino veiklos sritis, kuriose 2018 m. VRM ir įstaigose prie VRM turi būti atliktas korupcijos pasireikimo tikimybės nustatymas:

Eil. Nr.	Įstaiga	Veiklos sritis
1.	PD	Tarnybinių transporto priemonių techninė priežiūra ir remontas.
2.	PAGD	Viešųjų pirkimų organizavimas, vykdymas, turto priėmimas ir apskaita.
3.	VSAT	Transporto priemonių techninės priežiūra ir remontas.
4.	VST	Tarnybos transporto priemonių naudojimo racionalumo įvertinimas.
5.	VĮ „Regitra“	Tarnybinio transporto priemonių naudojimas.
6.	MD	Leidimų lakinai gyventi Lietuvos Respublikoje prašymų nagrinėjimas.
7.	TVŪD	Personalo formavimas, valdymas ir administravimas.
8.	RPD	Projektinių pasiūlymų vertinimas.
9.	Centras „Dainava“	Viešųjų pirkimų organizavimas ir vykdymas
10.	Medicinos centras	Specializuotos medicininės ekspertizės organizavimas ir atlikimas.
11.	VšĮ Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmai	Ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo, trumpalaikio materialiojo turto nurašymas ir likvidavimas.
12.	ADIC	Infrastruktūros priežiūra (viešieji pirkimai).
13.	IRD	Turto valdymas ir priežiūra (turto apskaita ir saugojimas).
14.	FNNT	Tarnybos specialistų atliekamų ūkinės finansinės veiklos tyrimų sritis.

15.	VAD	Pretendentų atrankos į laisvas statutines pareigas organizavimas ir vykdymas.
16.	Reprezentacinis pučiamųjų orkestras	Darbuotojų skatinimas ir nuobaudų jiems skyrimas.
17.	VšĮ Poilsio ir reabilitacijos centras „Pušynas“	Personalo formavimas, darbo užmokesčio nustatymas ir skatinimas. Maitinimo paslaugų teikimas
18.	JTS	Darbuotojų atrankos proceso organizavimas
19.	VšĮ Gen. P. Plechavičiaus kadetų licėjus	Turto valdymas ir priežiūra (turto apskaita ir saugojimas).
20.	LR vidaus reikalų ministerija	Atrankų į vidaus reikalų įstaigų vadovo ar jo pavaduotojo pareigas organizavimas ir vykdymas.

III. ESAMOS SITUACIJOS VERTINIMAS, KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI, KORUPCIJOS RIZIKOS VERTINIMAS IR KORUPCIJOS RIZIKOS MAŽINIMO PRIEMONĖS

Remiantis įstaigų pateikta informacija, darytinos išvados, kad tam tikros veiklos sritys priskirtinos prie sričių, kuriose egzistuoja korupcijos pasireiškimo tikimybė, nes atitinka vieną ar kelis KPI 6 straipsnio 4 dalyje nustatytus kriterijus ir juose analizės ir vertinimo metu nustatyti korupcijos rizikos veiksniai.

Korupcijos pasireiškimo tikimybė egzistuoja šiose veiklos srityse:

1. POLICIJOS ĮSTAIGŲ TARNYBINIŲ TRANSPORTO PRIEMONIŲ TECHNINĖS PRIEŽIŪROS IR REMONTO SRITYJE

Veiklos srities esamos situacijos vertinimas. Policijos veiklos specifika ir diegiamas naujas veiklos organizavimo modelis (mobilių darbo vietų įrengimas ir skiriamas didesnis laikas patruliavimui) yra tiesiogiai susiję su didesnėmis tarnybinių transporto priemonių išlaikymo ir aptarnavimo išlaidomis, kas suponuoja poreikį efektyviau ir skaidriau valdyti turimus resursus. 2017 m. Lietuvos policijos įstaigos valdė ir savo veikloje naudojo 1 769 transporto priemones (neįskaitant valdomų valčių, katerių ir automobilių priekabų).

Lietuvos policijos generalinio komisaro 2010-05-06 įsakymu Nr. 5-V-361 „Dėl Tipinių policijos įstaigų transporto priemonių naudojimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintos Tipinės policijos įstaigų transporto priemonių naudojimo taisyklės (toliau – Tipinės taisyklės). Šio įsakymo 2 punktu visų policijos įstaigų aptarnavimo padalinių vadovai buvo įpareigoti vadovaujantis patvirtintomis Tipinėmis taisyklėmis iki 2010-07-01 parengti policijos įstaigų transporto priemonių naudojimo taisyklės bei kontroliuoti lėšų transporto priemonėms išlaikyti racionalų panaudojimą.

Lietuvos policijos generalinio komisaro 2010-05-06 įsakymo Nr. 5-V-361 „Dėl Tipinių policijos įstaigų transporto priemonių naudojimo taisyklių patvirtinimo“ 2.4 papunktyje nurodoma, kad visų policijos įstaigų aptarnavimo padalinių vadovai įpareigoti „<...> Kas pusmetį, iki vasario 15 d. ir iki rugpjūčio 15 d., pateikti PD *Investicijų planavimo ir techninės plėtros valdybai* elektroniniu paštu xxx.yyy@policija.lt PDF ir XLS formatais informaciją <...>“.

Pažymėtina, kad minėto įsakymo 2.4 papunktis tikslintinas, nes šiame papunktyje nurodytas neegzistuojantis PD struktūrinis padalinys (*PD Investicijų planavimo ir techninės plėtros valdyba*) bei darbuotojas, kuris šiuo metu nėra paskirtas atsakingu už šios informacijos rinkimą ir sisteminimą.

PD Centralizuoto vidaus audito skyrius 2016 m. ketvirtą ketvirtį atliko policijos tarnybinių transporto priemonių techninio aptarnavimo vidaus auditą bei 2017-03-14 patvirtino Policijos tarnybinių transporto priemonių techninio aptarnavimo vykdymo vidaus audito ataskaitą Nr. 5-AA-3-(6.29E) (toliau – Vidaus audito ataskaita). Lietuvos policijos generalinio komisaro 2017-04-24 įsakymu Nr. 5-V-371 buvo patvirtintas Rekomendacijų, pateiktų PD Centralizuoto vidaus audito skyriaus 2017-03-14 ataskaitoje Nr. 5-AA-3(6.29E), „Policijos tarnybinių transporto priemonių techninio aptarnavimo vykdymas“, įgyvendinimo priemonių planas (toliau – Priemonių planas).

Vidaus audito ataskaitoje nurodoma, jog vidaus audito metu buvo nustatyta skirtingo teisinio reglamentavimo bei skirtingų techninio aptarnavimo valdymo modelio taikymo praktika policijos įstaigose visuose tarnybinių transporto priemonių techninio aptarnavimo valdymo (planavimo, organizavimo, vykdymo ir kontrolės) etapuose. Įgyvendinant Vidaus audito ataskaitos nuostatas ir Priemonių plano priemones, 2017–2018 metais buvo priimta daug reikšmingų teisės aktų pakeitimų/patikslinimų, reglamentuojančių tarnybinių transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto sritį. Vienas iš jų – Lietuvos policijos generalinio komisaro 2017-07-07 įsakymas Nr. 5-V-621 „Dėl Lietuvos policijos generalinio komisaro 2010-05-06 įsakymu Nr. 5-V-361 „Dėl Tipinių policijos įstaigų transporto priemonių naudojimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“, kuriuo buvo pakeistos / pripažintos netekusiomis galios dalis Tipinių taisyklių nuostatų.

Išanalizavus policijos įstaigų viršininkų įsakymais patvirtintas įstaigų tarnybinių transporto priemonių naudojimo taisykles, nustatyta atvejų, kai Lietuvos policijos generalinio komisaro 2017-07-07 įsakymu Nr. 5-V-621 patvirtinti pakeitimai ar pripažintos netekusiomis galios nuostatos nebuvo perkelti į atskirų policijos įstaigų transporto priemonių naudojimo taisykles. Pavyzdžiui, nebuvo pakeistos:

1. Klaipėdos apskrities vyriausiojo policijos komisariato transporto priemonių naudojimo taisyklės, patvirtintos Klaipėdos apskrities vyriausiojo policijos komisariato viršininko 2015-04-28 įsakymu Nr. 30-V-360.

2. Lietuvos kriminalinės policijos biuro transporto priemonių naudojimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos kriminalinės policijos biuro viršininko 2017-03-17 įsakymu Nr. 38-V-30.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad ne visų policijos įstaigų transporto priemonių naudojimo taisyklės atitinka Tipinių taisyklių nuostatas, dėl ko susidaro skirtingo teisinio reglamentavimo rizika. Atsižvelgiant į tai, siūlytina policijos įstaigų viršininkams užtikrinti, jog policijos įstaigų transporto priemonių naudojimo taisyklės būtų atitinkamai papildytos / pakeistos pagal Tipinių taisyklių pakeitimus.

Pažymėtina, kad nei Tipinėse taisyklėse, nei policijos įstaigų transporto priemonių naudojimo taisyklėse ar kituose dokumentuose nėra nuosekliai ir išsamiai reglamentuota tarnybinių transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto atlikimo tvarka, yra tik paskirti darbuotojai, atsakingi už šių darbų organizavimą. Už policijos transporto priemonių techninę priežiūrą ir remontą atsakingų darbuotojų pareigybių aprašymuose yra numatyti bendri įgaliojimai vykdyti šias funkcijas. Pavyzdžiui, PD Aptarnavimo skyriaus Transporto poskyrio vedėjo pareigybės aprašyme nurodoma, kad šias pareigas einantis valstybės tarnautojas organizuoja ir vykdo automobilių techninę priežiūrą, planinį ir neplaninį remontą, surašo automobilių techninės būklės aktus dėl automobilių remonto.

Nustatyta, kad kai kuriuose apskričių vyriausiuose policijos komisariatuose yra ydinga praktika, kai Aptarnavimo skyrių darbuotojai, organizuojantys tarnybinių transporto priemonių techninę priežiūrą ir remontą, ir dirbantys nuotolinėse darbo vietose struktūriniuose policijos komisariatuose, savo priimamų sprendimų nėra įpareigoti derinti su Aptarnavimo skyrių vedėjais.

Paminėtina, kad tarnybinių transporto remonto organizavimo ir žalos atlyginimo aprašas, patvirtintas Lietuvos policijos generalinio komisaro 2018-08-28 įsakymu Nr. 5-V-753 „Dėl Tarnybinių transporto remonto organizavimo ir materialinės žalos atlyginimo aprašo patvirtinimo“, tik iš dalies reglamentuoja tarnybinių transporto priemonių remonto organizavimą, be to, šiuo teisės aktu nėra nustatyta tarnybinių transporto priemonių techninės priežiūros darbų organizavimo tvarka. Šiame apraše bei kituose policijos įstaigų teisės aktuose ar dokumentuose, reglamentuojančiuose tarnybinių transporto priemonių techninę priežiūrą ir remontą, nėra nustatyta, kas ir kokiais atvejais priima sprendimus dėl tarnybinių transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto darbų atlikimo patiems policijos įstaigų darbuotojams įstaigoms priklausančiose patalpose (tose policijos įstaigose, kuriose yra tokia galimybė), ar reikia kreiptis į techninės priežiūros ir remonto paslaugas teikiančius asmenis, su kuriais sudarytos paslaugų teikimo sutartys. Taip pat nėra aišku, kokie konkrečiai transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto darbai turi būti atliekami policijos įstaigų darbuotojų.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, manytina, kad aiškaus ir nuoseklaus teisinio reglamentavimo nebuvimas tarnybinių transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto organizavimo srityje yra didelis korupcijos rizikos veiksnys.

Išanalizavus ir apibendrinus policijos įstaigų klausimynuose pateiktą informaciją, susijusią

su tarnybinių transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto atlikimu, nustatyta, kad daugumoje policijos įstaigų (apie 70 proc.) smulkūs tarnybinių transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto darbai atliekami pačių įstaigų darbuotojų įstaigoms priklausančiose patalpose. Minėti smulkūs tarnybinių transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto darbai sudaro tik apie 5–35 proc. (priklausomai nuo policijos įstaigos) visų atliekamų darbų. Visi likę policijos tarnybinių transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto darbai, policijos įstaigų pateiktais duomenimis, yra perkami Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka supaprastinto atviro konkurso būdu. Paslaugos teikėjas išrenkamas vadovaujantis mažiausios kainos kriterijumi.

Lietuvos policijos generalinio komisaro 2018 m. rugpjūčio 3 d. įsakymu Nr. 5-V-708, kuriuo patvirtintas Viešųjų pirkimo organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas (toliau – Viešųjų pirkimų aprašas), policijos įstaigų vadovams nurodyta atitinkamai patikslinti policijos įstaigos viešuosius pirkimus reglamentuojančius teisės aktus (atsižvelgiant į policijos įstaigoms privalomas Viešųjų pirkimų aprašo nuostatas). Viešųjų pirkimų apraše reglamentuota viešųjų pirkimų kontrolė bei prevencinė kontrolė – policijos įstaigos vadovo paskirto struktūrinio padalinio (darbuotojo) vykdomas įstaigoje atliekamų pirkimų procesų patikrinimas, dokumentų ir procedūrų vertinimas bei kiti veiksmai, kuriais siekiama nustatyti galimus teisės aktų pažeidimus arba korupcijos rizikos buvimą (nebuvimą) tiek visame vertintame pirkimo procese, tiek atskiruose etapuose. Viešųjų pirkimų aprašu ir pagal jį policijos įstaigų šiuo metu tikslinamais viešuosius pirkimus reglamentuojančiais teisės aktais siekiama sumažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę policijos įstaigose vykdant viešuosius pirkimus, taip pat ir susijusius su tarnybinių transporto priemonių technine priežiūra ir remontu.

Vidaus audito ataskaitoje taip pat buvo nurodyta, kad policijos įstaigų teisės aktuose, reglamentuojančiuose pirkimo sutarčių sudarymą ir administravimą, nėra įtvirtinta nei pavyzdinė / standartizuota pirkimo sutarčių forma, nei privalomi turinio reikalavimai. Vidaus audito metu išanalizavus policijos įstaigų tarnybinių transporto priemonių priežiūros ir paslaugų sutartis, buvo nustatyta, kad nesant pavyzdinės / standartizuotos pirkimo sutarčių formos, jos skiriasi atskirose policijos įstaigose, o neaptarti nei bendrieji pirkimo sutarčių turinio, nei specialieji transporto priemonės remonto paslaugų pirkimo sutarčių turinio reikalavimai sudaro prielaidas tos pačios rūšies pirkimo sutartyse įtvirtinti skirtingus paslaugų kainų pateikimo formatus, prievolių vykdymo užtikrinimo būdus ir dydžius bei kt., kas yra didelis korupcijos rizikos veiksnys.

Siekiant išvengti aptartos ydingos praktikos, Lietuvos policijos generalinio komisaro 2017-12-07 nurodymu Nr. 5-N-18 „Dėl privalomų tarnybinių transporto priemonių remonto ir techninės priežiūros paslaugų teikimo sutarčių sąlygų“ buvo nurodyta, kad policijos įstaigose sudaromose tarnybinių transporto priemonių remonto ir techninės priežiūros paslaugų teikimo sutartyse turi būti:

1. nustatyti visam sutarties galiojimo laikotarpiui (pagal paslaugos teikėjo pateiktą pasiūlymą) maksimalūs (kai sudaroma preliminarieji sutartis) arba fiksuoti (kai sudaroma pirkimo sutartis) įkainiai už paslaugas ir detales; įkainiai gali būti keičiami (perskaičiuojami) tik sutartyje nustatytais atvejais ir tvarka;

2. nurodyti paslaugos gavėjo įgalioti asmenys, kurie turi teisę jo vardu pateikti užsakymus, pasirašyti reikiamus dokumentus, iš jų ir finansinius, ir atlikti kitus veiksmus, susijusius su sutarties vykdymu bei nuostata, kad paslaugos teikėjas privalo atsisakyti priimti užsakymą, jeigu jį paslaugos gavėjo vardu pateikia neįgaliotas asmuo;

3. nurodyta, kad paslaugos teikėjas pagal gautą užsakymą neatlygintinai įvertina pateiktą tarnybinių transporto priemonę, numato reikalingų atlikti darbų ar paslaugų apimtį, atlikimo terminus, numatomą užsakymo kainą ir pateikia paslaugos gavėjui galutiniam derinimui. Tik paslaugos gavėjo įgalioto asmens patvirtintas užsakymas gali būti pradėtas vykdyti.

4. nurodyta, kad paslaugos teikėjas suteikia sutarties šalių suderintą garantiją suteiktoms paslaugoms. Defektai, atsiradę garantinio laikotarpio metu, šalinami nemokamai.

5. aptarta, kad jeigu paslaugų teikimo metu paslaugų teikėjas nustato, jog, siekiant tinkamai įvykdyti užsakymą, paslaugų apimtį keisis dėl paaiškėjusių naujų aplinkybių, kurių šalys neaptarė, tai visos papildomos paslaugos gali būti teikiamos tik suderinus su paslaugų gavėju;

6. įtvirtinta, kad paslaugos gavėjo mokami delspinigiai, paslaugos teikėjui pareikalavus, mokami ne didesni nei 0,02 proc. nuo laiku nesumokėtos sumos už suteiktas paslaugas už kiekvieną

pradelstą dieną, o paslaugos teikėjas dėl savo kaltės laiku neatlikęs darbų, numatytų sutartyje, paslaugos gavėjui pareikalavus, moka ne mažesnius nei 0,02 proc. delspinigius nuo neatliktų darbų kainos už kiekvieną termino praleidimo dieną.

Šios privalomos tarnybinių transporto priemonių remonto ir techninės priežiūros paslaugų teikimo sutarčių sąlygos standartizuoja esminius tarnybinių transporto priemonių remonto ir techninės priežiūros paslaugų teikimo kriterijus bei mažina korupcijos pasireiškimo rizikos atsiradimą.

Paminėtina, kad Priemonių plane, be kita ko, buvo numatyta rekomendacija policijos įstaigose įdiegti tinkamo tarnybinių transporto priemonių remonto ir techninės priežiūros paslaugų teikimo sutarčių vykdymo savikontrolės priemonės, pagal kurias kiekvienais metais policijos įstaigose paskirti darbuotojai atliktų atsitiktinės atrankos būdu atrinktose tarnybinių transporto priemonių remonto ir techninės priežiūros paslaugų teikėjų išrašytose sąskaitose faktūrose apskaitytų darbų ir detalių kainų atitikties tarnybinių transporto priemonių remonto ir techninės priežiūros paslaugų teikimo sutartyse nustatytiems analogiškų paslaugų ir detalių įkainiams vertinimus ir pateiktą išvadą įstaigų vadovams. Atsižvelgiant į šią rekomendaciją, policijos įstaigos vadovams pavesta vykdyti tinkamų tarnybinių transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto paslaugų teikimo sutarčių vykdymo kontrolę, kas pusmetį atliekant po vieną patikrinimą.

Didelis korupcijos pasireiškimo tikimybės veiksnys yra darbuotojų, susijusių su tarnybinių transporto priemonių technine priežiūra ir remontu, galimas viešųjų ir privačių interesų konfliktas – viešųjų ir privačių interesų susidūrimas, galintis netinkamai paveikti tarnybinių pareigų atlikimą. Policijos darbuotojų viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų laikymosi ir kontrolės vykdymo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos policijos generalinio komisaro 2012-10-12 įsakymu Nr. 5-V-748, siekiama užtikrinti tinkamą viešųjų ir privačių interesų konfliktų prevencijos sistemos funkcionavimą. Lietuvos policijos generalinio komisaro 2017-10-23 įsakymu Nr. 5-V-878 „Dėl privačių interesų deklaravimo“ policijos įstaigų vadovams nurodyta užtikrinti, kad policijos įstaigų darbuotojai, turintys administravimo (taip pat ir vidaus administravimo) įgaliojimus, deklaruotų privačius interesus. Nustatyta, kad daugelio policijos įstaigų vadovai įsakymais paskyrė darbuotojus, atsakingus už privačių interesų deklaravimo kontrolę, tačiau keletas policijos įstaigų (pavyzdžiui, Vilniaus apskrities vyriausiasis policijos komisariatas, Lietuvos kriminalinės policijos biuras) vadovai nėra nustatę aiškios tvarkos, dėl privačių interesų deklaravimo kontrolės. Išanalizavus policijos įstaigų klausimynuose pateiktą informaciją nustatyta, kad būta atvejų, kai darbuotojai, atsakingi už tarnybinių transporto priemonių techninę priežiūrą ir remontą, nebuvo deklaravę privačių interesų. Norint sumažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę policijos tarnybinių transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto srityje, būtina griežčiau kontroliuoti viešųjų ir privačių interesų derinimo principo laikymąsi, t. y. kontroliuoti, kad už policijos tarnybinių transporto priemonių techninę priežiūrą ir remontą atsakingi darbuotojai deklaruotų privačius interesus, o paaiškėjus aplinkybėms, kad konkretaus darbuotojo dalyvavimas sukels interesų konfliktą, nedelsiant imtis priemonių nušalinti jį nuo sprendimų priėmimo procedūrų, jei pats darbuotojas nenusišalina.

Veiklos srities atitikimas KPI 6 straipsnio 4 dalyje įtvirtintiems kriterijams:

- **Padaryta korupcinio pobūdžio nusikalstama veika.** Policijos įstaigose 2017 metais buvo atliekami 2 ikiteisminiai tyrimai, susiję su darbuotojų galbūt aplaidžiu pareigų atlikimu tarnybinių transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto srityje. Vienu atveju tyrimas nutrauktas, nes mirė asmuo, galbūt padaręs nusikalstamą veiką, kitu atveju tyrimas nutrauktas nenustačius padarytos nusikalstamos veiklos. Taip pat buvo gautas pranešimas apie galimus pažeidimus, galimas korupcijos apraiškas policijos transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto srityje, tačiau nagrinėjimo metu nebuvo surinkta pakankamai duomenų apie padarytą nusikalstamą veiką. Be to, buvo atliktas tarnybinis patikrinimas, kurio metu nustatyta, kad policijos darbuotojas, atliekantis tarnybinių transporto priemonių techninę priežiūrą ir remontą, policijos įstaigos patalpose remontavo kito pareigūno asmeninį automobilį.

- **Pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas.** Policijos įstaigų darbuotojai atlieka funkcijas, susijusias su tarnybinių transporto priemonių technine priežiūra ir remontu, kontroliuoja, kad juridiniai asmenys, teikdami tarnybinių transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto paslaugas, laikytųsi sutartyse numatytos tvarkos ir sąlygų.

• **Atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti.** Policijos įstaigų darbuotojų, atsakingų už tarnybinių transporto priemonių techninę priežiūrą ir remontą, funkcijos įtvirtintos aptarnavimo skyrių darbuotojų pareigybių aprašymuose, kuriuose nurodoma: *organizuoja transporto priemonių techninę priežiūrą, jų remonto darbus*. Pažymėtina, kad daugelio policijos įstaigų darbuotojų funkcijos, susijusios su tarnybinių transporto priemonių technine priežiūra ir remontu, pareigybių aprašymuose nedetalizuotos, darbuotojams numatytos jau minėtos bendro pobūdžio funkcijos. Smulkius tarnybinių transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto darbus atlieka darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis, kurių pareigybių aprašymuose nurodomos funkcijos: *prižiūri ir remontuoja transporto priemones*.

Policijos įstaigų darbuotojų darbo organizavimo tvarka nėra nustatyta minėtuose policijos generalinio komisaro ir policijos įstaigų vadovų priimtuose teisės aktuose (įsakymuose, nurodymuose ir pan.), t. y. nėra reglamentuota tam tikrų darbuotojų privalomų atlikti veiksmų eiga (seka) ar būtinybė / įpareigojimas priimti atitinkamus sprendimus vykdant tarnybinių transporto priemonių techninę priežiūrą ir remontą.

• **Daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo.** Policijos įstaigų darbuotojų veikla susijusi su savarankiškų sprendimų priėmimu (policijos įstaigų struktūriniai padaliniai priima sprendimus dėl būtinybės atlikti tarnybinių transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto darbus). Paskirti policijos įstaigos darbuotojai vykdo tarnybinių transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto paslaugų teikimo sutarčių kontrolę. Taip pat teisės aktuose, reglamentuojančiuose viešųjų pirkimų organizavimą ir vykdymą, yra reglamentuota šių procesų kontrolė bei prevencinė kontrolė.

• **Naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija.** Policijos tarnybinių transporto priemonių techninė priežiūra ir remonto veikla yra susijusi su įslaptintos informacijos naudojimu. Šių padalinių darbuotojai yra įslaptintos informacijos rengėjai arba gavėjai.

Apibendrinant informaciją, darytina išvada, kad policijos tarnybinių transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto veikloje yra korupcijos pasireiškimo tikimybė.

Siūlymai dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės mažinimo:

1. Patikslinti Lietuvos policijos generalinio komisaro 2010-05-06 įsakymo Nr. 5-V-361 „Dėl Tipinių policijos įstaigų transporto priemonių naudojimo taisyklių patvirtinimo“ nuostatas dėl Tipinių taisyklių reglamentuojamos informacijos atskaitomybės ir kontrolės.

2. Užtikrinti, jog policijos įstaigų transporto priemonių naudojimo taisyklės būtų atitinkamai papildytos / pakeistos pagal tipinių taisyklių nuostatų pakeitimus. Tipinių taisyklių nuostatų pakeitimai atitinkamai būtų perkelti į policijos įstaigų transporto priemonių naudojimo taisykles.

3. Apsvarstyti būtinybę parengti policijos tarnybinių transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto aprašą (ar integruoti nuostatas į kitus šią sritį reglamentuojančius teisės aktus), kuris reglamentuotų tarnybinių transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto darbų atlikimo organizavimo eigą, darbus, kurie privalo būti atlikti policijos įstaigų darbuotojų (kai tokia galimybė yra) policijos įstaigų patalpose, sprendimų, susijusių su tarnybinių transporto priemonių technine priežiūra ir remontu, priėmimą ir pan.

4. Policijos įstaigų vadovams griežčiau vykdyti darbuotojų, atliekančių tarnybinių transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto funkcijas, viešųjų ir privačių interesų deklaravimo kontrolę.

2. PAGD. VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ ORGANIZAVIMO, VYKDYMO, TURTO PRIĖMIMO IR APSKAITOS VALSTYBINĖJE PRIEŠGAISRINĖJE GELBĖJIMO TARNYBOJE SRITYJE

PAGD teisės aktų projektų antikorpucinio vertinimo ir departamento veiklos sričių korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo komisija (toliau – komisija atliko korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą Valstybinėje priešgaisrinėje gelbėjimo tarnyboje (toliau – VPGT) atliekamų viešųjų pirkimų planavimo, iniciavimo, vykdymo, sutarčių sudarymo, nupirktų prekių bei atliktų darbų įtraukimo į apskaitą reglamentavimo srityje. Nagrinėjamu laikotarpiu buvo vertinami atliktų viešųjų pirkimų dokumentai.

2017 metais įvertintos viešojo pirkimo procedūros dėl 10 automobilių platformų kopėčių

nuomos, Bendrojo pagalbos centro informacinės sistemos mobiliosios programėlės sukūrimo viešojo pirkimo komisijos bei 112 programėlės ir jos sąajos su Bendrojo pagalbos centro informacine sistema viešojo pirkimo komisijos veikla, 40 dozės galios matuoklių pirkimo dokumentai. Pagal įvertintus 3 viešųjų pirkimų dokumentus buvo pradėti du tarnybiniai patikrinimai, kurių metu nustatyta, kad pirkimų procedūros vykdomos nesilaikant teisės aktų reikalavimų: nesant pirkimo iniciatoriaus, nekontroliuota, ar pristatytos prekės atitinka techninės specifikacijos reikalavimus, nekontroliuotas pasirašytų sutarčių vykdymas, netinkamai vykdyta viešųjų pirkimų atlikimo kontrolė, pirkimo dokumentuose pateikiama klaidinanti ar netiksli informacija, tinkamai nevertinami įmonių pateikti dokumentai.

2018 metais įvertintos viešojo pirkimo procedūros, siekiant įsigyti štabo konteinerį, tarnybinį lengvąjį automobilį, valtį, šilumą atspindinčius ir cheminės apsaugos kostiumus. Dėl visų šių pirkimų procedūrų buvo atlikti tarnybiniai patikrinimai, kurių metu nustatyta, kad pirkimų procedūros vykdomos nesilaikant teisės aktų reikalavimų: pirkimai atlikti jų neįtraukiant į pirkimų planą, pirkimams atlikti pateikiami netinkamai parengti ir nesuderinti dokumentai, nevykdyta viešųjų pirkimų kontrolė.

Įvertinus surinktą informaciją matyti, kad pažeidimai nustatyti visose viešojo pirkimo stadijose ir veiksmuose, atliktuose po viešųjų pirkimų procedūrų atlikimo.

Vertinant korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymui pateiktą informaciją, susijusią su viešųjų pirkimų reglamentavimu VPGT, darytina išvada, kad nagrinėjama sritis atitinka KPI 6 str. 4 d. numatytiems trimis kriterijams:

1. Pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas – viešųjų pirkimų procedūrų atlikimui būtina nuolatinė kontrolė. Šią funkciją atlieka atitinkami VPGT įstaigų administracijos padalinių darbuotojai ar skyriai.

2. Atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti – išanalizavus komisijai klausimynuose pateiktą informaciją bei papildomai surinktą medžiagą, darytina išvada, kad VPGT priimtuose teisės aktuose, reglamentuojančiuose viešųjų pirkimų atlikimo procedūras, ne visuomet aiškiai ir konkrečiai reglamentuotos šios srities kontrolę vykdančių darbuotojų funkcijos, atsakomybė ir atskaitomybė.

3. Daugiausia priimami sprendimai, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo – VPGT įstaigos turi teisę asmeniškai priimti sprendimus, susijusius su viešųjų pirkimų procedūrų atlikimu ir kontrole.

Naudojantis tuo, kad Viešųjų pirkimų įstatymas ir Viešųjų pirkimų tarnybos parengtas Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašas perkančiosioms organizacijoms palieka teisę savo vidaus teisės aktuose pačioms reglamentuoti jų vykdomų viešųjų pirkimų procedūras, kai kurios įstaigos netinkamai, o kartais ir priešingai įstatymų reikalavimams, nustato viešųjų pirkimų vykdymo tvarką. Tam, kad tinkamai atlikti viešųjų pirkimų procedūrą, būtina visuose pirkimo etapuose laikytis teisės aktų reikalavimų, tačiau iš vertinimo metu surinktos informacijos matyti, kad manipuliuojant sąvokomis ir netinkamai interpretuojant informaciją, sukuriama korupciniais pažeidimams vykdyti palanki aplinka, be atsakomybės, kontrolės ir priežiūros. Viešųjų pirkimų tikslas – vadovaujantis šio įstatymo reikalavimais sudaryti pirkimo sutartį, leidžiančią įsigyti perkančiajai organizacijai ar tretiesiems asmenims reikalingų prekių, paslaugų ar darbų, racionaliai naudojant tam skirtas lėšas. Viešųjų pirkimų įstatymu siekiama užtikrinti kokybiškų prekių ir paslaugų, reikalingų užtikrinti valstybės ir savivaldybių darnią ir tinkamą veiklą, gavimą, skatinti konkurenciją ir rinkos plėtrą, užtikrinti racionalų valstybės biudžeto lėšų naudojimą, garantuoti lygiateisiškumo, nediskriminavimo ir skaidrumo principus. Tačiau netinkamai planuojant viešuosius pirkimus, jų neviešinant ir ribojant konkurenciją, šie tikslai nebus pasiekti.

Iš korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymui surinktos informacijos matyti, kad VPGT viešųjų pirkimų atlikimo praktika yra nevienoda. Nors PAGD pirkimų kontrolės aprašas nustato departamente ir jam pavaldžiose įstaigose vykdomų viešųjų pirkimų procedūras, tačiau departamentui pavaldžios įstaigos (išskyrus BPC ir Tauragės APGV) yra pasitvirtinusios savo viešųjų pirkimų tvarką reglamentuojančius teisės aktus. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad šiuose teisės aktuose kai kuriais atvejais skirtingai interpretuojamos departamento rengtuose teisės aktuose nurodytos funkcijos.

Viešųjų pirkimų planavimas. PAGD pavaldžiose įstaigose (išskyrus BPC ir Tauragės APGV) viešųjų pirkimų procedūrų planavimas reglamentuotas šių įstaigų vadovų patvirtintose viešųjų pirkimų atlikimo tvarką reglamentuojančiuose teisės aktuose. BPC vadovaujasi Viešųjų pirkimų tarnybos patvirtintomis taisyklėmis, o Tauragės APGV – PAGD nustatyta tvarka. Šiuose teisės aktuose išdėstomos informacijos apsisikeitimo procedūros nuo planuojamų pirkimų informacijos rinkimo iki pirkimų plano pateikimo įstaigos vadovui tvirtinti.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad kai kurios PAGD pavaldžios įstaigos nusimačiusios galimybę atlikti pirkimus nekeičiant pirkimų plano, kas prieštarauja Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimams.

Viešųjų pirkimų iniciavimas ir atlikimas. Departamentui pavaldžiose įstaigose viešųjų pirkimų inicijavimo procedūrų atlikimas pavedamas pirkimo iniciatoriui, o pirkimo procedūrų atlikimo funkciją atlieka pirkimų organizatoriai arba pirkimų komisija. Pirkimų iniciatoriai, organizatoriai skiriami bei pirkimų komisija sudaroma departamentui pavaldžios įstaigos vadovo įsakymu. Jų funkcijos pateikiamos viešųjų pirkimų taisyklėse. Pirkimų komisijos veikla aprašoma darbo reglamentuose.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad pirkimų iniciatoriaus sąvoka pateikiama pirkimų taisyklėse bei įstaigų Finansų kontrolės taisyklėse, tačiau kai kurių valdybų priimtuose teisės aktuose (įstaigos nurodytos pirmiau) pirkimų iniciatoriaus sąvoka yra susiaurinama, t. y. iš jos pašalinant praktiškai visas jo kontrolės funkcijas. Taip pat viešųjų pirkimų taisyklėse esantys teiginiai, suteikiantys teisę pirkimų organizatoriui nerengti pirkimo dokumentų, akivaizdžiai prieštarauja viešųjų pirkimų tvarką reglamentuojantiems teisės aktams.

Pagrįstai kyla abejonės, ar pirkimo iniciatorius pajėgus tinkamai atlikti tiek daug jam priskirtų funkcijų. Prievolės dalyvauti pirkimų planavime, atlikti rinkos tyrimą, rengti prekių, paslaugų ir darbų pagrindimą, pirkimų sąrašą, paraiškas, peržiūrėti pirkimų planą, rengti komisijų įsakymų projektus, priimti prekes, stebėti ar nepažeistos sutartyje numatytos prievolės ar kitos pirkimo sutartyje nustatytos sąlygos, teikti siūlymus dėl pirkimo sutarties nutraukimo ar joje numatytų prievolių įvykdymo užtikrinimo būdų taikymo tiekėjui ir t. t. Akivaizdu, kad tokia funkcijų apimtis neigiamai įtakoja tiek tiesioginių, tiek papildomų darbų kokybę.

Įstaigų teisės aktuose aprašomos ne visos pirkimų metu privalomai atliekamos procedūros ir nenurodoma tvarka, kuria vadovaujantis atliekama pirkimų kontrolė. Nepagrįstai išplečiamos pirkimų komisijos teisės duoti pavedimus kitiems asmenims ir nustatinėti atliekamo pirkimo terminus. Tiems patiems asmenims pavedama atlikti iniciatoriaus, organizatoriaus ir kontrolės funkcijas (Šiaulių APGV, Klaipėdos APGV, Marijampolės APGV).

Viešųjų pirkimų sutarties sudarymas. Pirkimo sutarčių rengimo, derinimo ir pasirašymo tvarką reglamentuoja pirkimų taisyklės.

Viešųjų pirkimų kontrolės vykdymas. PAGD pavaldžių įstaigų vadovų patvirtintose viešųjų pirkimų tvarką reglamentuojančiuose teisės aktuose aprašomos tiek viešųjų pirkimų procedūrų, tiek pasirašytose pirkimo sutartyse esančių įsipareigojimo kontrolės procedūros. Tačiau šioms procedūroms atlikti ne visuomet paskiriami konkretūs asmenys.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad kai kurių valdybų pirkimų taisyklėse nurodomos galimybės nutraukti jau galiojančias pirkimo sutartis motyvuojant tuo, kad jos yra „panašaus pobūdžio“. Pabrėžtina ir tai, kad kai kuriose valdybose dubliuojamos paskirtų pirkimus vykdančių asmenų ir juos kontroliuojančių asmenų funkcijos, jas paskiriant tam pačiam darbuotojui. Esant tokiai situacijai akivaizdu, kad realios kontrolės niekas nevykdys, asmuo įpareigotas kontroliuoti savo paties funkcijas.

Įvertinus surinktą informaciją matyti, kad departamento viešųjų pirkimų skyriui vykdyti pavaldžių įstaigų vykdomų pirkimų kontrolę nėra jokios galimybės, nes visoje VPGT taikoma skirtinga, kai kuriais atvejais prieštaraujanti įstatymams, pirkimų praktika.

Nupirktų prekių ir darbų priėmimas bei įtraukimas į apskaitą. Nupirktų prekių, suteiktų paslaugų ar atliktų darbų priėmimas taip pat aprašomas departamentui pavaldžių įstaigų vadovų patvirtintose viešųjų pirkimų tvarką reglamentuojančiuose teisės aktuose. Pastebėta, kad didžiausias vaidmuo atliekant šią procedūrą vėl tenka pirkimo iniciatoriui, kuris privalo patvirtinti pirkimo objekto atitikimą jam keliamiems reikalavimams. Taip pat šios funkcijos atlikimas gali būti pavestas

atlikti ir komisijai.

Siūlymai dėl korupcijos rizikos veiksnių neigiamos įtakos panaikinimo ar sumažinimo:

1. Parengti vieną, visoms VPGT įstaigoms privalomą, viešųjų pirkimų atlikimo aprašą. Nustačius vienodą visoje VPGT viešųjų pirkimų atlikimo tvarką, bus užtikrinta šių procedūrų atlikimo kontrolė

2. Parengti vieną, visoms VPGT įstaigoms privalomą, pirkimo sutarčių sudarymo aprašą. VPGT pirkimo sutarčių sudarymo tvarką, bus užtikrintas teisės aktų reikalavimus atitinkančių sutarčių sudarymas.

3. Parengti vieną, visoms VPGT įstaigoms privalomą, prekių, paslaugų ir darbų priėmimo ir įtraukimo į apskaitą aprašą. Nustačius vienodą visoje VPGT prekių, paslaugų ir darbų priėmimo ir įtraukimo į apskaitą tvarką, bus užtikrinta tinkama šios procedūros atlikimo tvarka ir kontrolė.

4. Pirkimų iniciatoriais ir organizatoriais skirti tik viešųjų pirkimų mokymuose dalyvavusius darbuotojus, tokiu būdu bus pagerinta viešųjų pirkimų atlikimo kokybė.

5. Sumažinti pirkimo iniciatoriui tenkančių funkcijų kiekį. Paskirsčius pirkimo iniciatoriui pavestas užduotis, bus pagerinta atliekamų funkcijų kokybė.

6. Panaikinti valdybose priimtus teisės aktus, reglamentuojančius viešųjų pirkimų vykdymą. Tokiu būdu naudojantis vienu teisės aktu, bus užtikrinta viešųjų pirkimų procedūrų kontrolė.

7. Atlikti VPGT Finansų kontrolės taisyklių pakeitimus, pašalinant besidubliuojančias su kitais teisės aktais, nuostatas. Tokiu būdu bus panaikintas klaidinantis reglamentavimas.

3. VSAT TRANSPORTO PRIEMONIŲ TECHNINĖS PRIEŽIŪROS IR REMONTO SRITYJE

VSAT tarnybinių transport priemonių (toliau –TTP) techninę priežiūrą ir remontą reglamentuoja:

VSAT vado 2012-04-10 įsakymas Nr. 4-300 „Dėl VSAT prie LR VRM tarnybinių lengvųjų automobilių ir kitų tarnybinių transporto priemonių naudojimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – taisyklės); VSAT vado 2013-04-22 įsakymas Nr. 4-225 „Dėl Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos transporto priemonių degalų sunaudojimo normų ir padangų ir akumuliatorių eksploatavimo normatyvų ir plaukiojimo priemonių neturinčių darbo laiko apskaitos prietaisų, darbo laiko, degalų ir tepalų sąnaudų apskaitos instrukcijos patvirtinimo“; VSAT padalinių patvirtintos tarnybinių lengvųjų automobilių ir kitų TTP naudojimo taisyklės; VSAT vado 2018-06-28 įsakymas Nr. 4-306 „Dėl teisės aktų, susijusių su pripažinto nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti turto nurašymu, išardymu, likvidavimu ir pardavimu viešuosiuose prekių aukcionuose, patvirtinimo“ ir iki tol galiojęs VSAT vado 2015-03-06 įsakymas Nr. 4-99 „Dėl teisės aktų, susijusių su pripažinto nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti turto nurašymu, išardymu, likvidavimu ir pardavimu viešuosiuose prekių aukcionuose, patvirtinimo“; VSAT Vidaus audito skyriaus atliktų patikrinimų ataskaitos; VSAT Teisės skyriaus atliktų tarnybinių patikrinimų išvados; atsakingų už TTP naudojimą pareigybių aprašymai; viešųjų pirkimų paraiškos.

Apibendrinus gautą informaciją, dėl minėtos srities teisinio reglamentavimo pastebėtina tai, kad nors VSAT jau ir yra vienas juridinis asmuo bei TTP techninę priežiūrą ir remontą koordinuoja ta pati VSAT Turto valdymo valdyba, tačiau TTP techninė priežiūra ir remontas skirtinguose VSAT padaliniuose vykdomas vadovaujantis dar anksčiau patvirtintomis skirtingomis tvarkomis, arba tiesiog niekur neregamentuota nusistovėjusia praktika. Minėto vieningo teisinio reglamentavimo nebuvimas valstybės tarnautojams ir darbuotojams sudaro galimybę piktnaudžiauti tarnybine padėtimi.

VSAT TTP techninės priežiūros ir remonto paslaugų pirkimai yra vykdomi vadovaujantis VSAT vado patvirtintomis VSAT viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės taisyklėmis. VSAT TTP atsarginių dalių viešieji pirkimai daugumoje VSAT padalinių buvo vykdomi Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos (toliau – CVP IS) priemonėmis, t. y. informacinėje sistemoje buvo viešai paskelbta visa informacija apie planuojamą prekių (atsarginių dalių) pirkimą, pateikti preliminarūs kiekiai, nurodyti reikalavimai kokybei, pristatymo sąlygos, prekių kokybė ir pan. Tačiau kai kuriuose padaliniuose minėti viešieji pirkimai buvo atliekami raštu apklausus pačių padalinių nuožiūra pasirinktus potencialius tiekėjus (apklausos būdu) arba atsarginių dalių ir remonto

paslaugų pirkimai vykdomi pagal poreikį kiekvienu konkrečiu atveju atliekant potencialių tiekėjų apklausą bei užpildant apklausos pažymą.

VSAT TTP techninės priežiūros ir remonto paslauga įprastai buvo perkama vieneriems metams su galimybe sutartį pratęsti dar du kartus po vienerius metus. Tačiau pakankamai dažnai pasitaikydavo atvejų, kuomet pirkimų procedūros užsitęsėdavo ilgesniam laikotarpiui nei vieneriems metams ir viso to galima priežastimi minima paslaugų tiekėjų nesuinteresuotumas dalyvauti konkursuose, dėl galimai mažų darbų apimčių ir taip turimo pakankamo užimtumo. Dėl ko kai kurie VSAT padaliniai buvo laikinai priversti kiekvienam atskiram TTP remontui vykdyti mažos vertės pirkimus.

Nuolatinis mažos vertės pirkimų vykdymas VSAT yra nenaudingas dėl kelių priežasčių, tai yra visų pirma remontuotinių transporto priemonių prastovos, papildomi žmogiški ištekliai, galimi finansiniai nuostoliai ir t. t.

Pateiktuose klausimyno atsakymuose nurodoma, kad siekiant gauti kokybiškas ir nebrangias paslaugas, yra nuspręsta vykdant viešuosius pirkimus taikyti ekonominio naudingumo pasiūlymų vertinimą. Tačiau atkreiptinas dėmesys į tai, kad to pačio VSAT padalinio viešųjų pirkimų paraiškose pakankamai dažnai yra taikomi skirtingi kriterijai. Pavyzdžiui vienu atveju paslaugos tiekėjas turėtų būti ne toliau kaip 15 km, o jau kitu atveju ne toliau kaip 35 km ir tai sudaro net 30 proc. ekonominio naudingumo vertinimo.

Atsarginių dalių ir remonto paslaugų viešąjį pirkimą VSAT padaliniuose inicijuoja ir pirkimui įvykus, organizuoja bei vykdo įvairių padalinių specialistai. Atsarginių dalių pirkimo ir TTP remonto organizavimo funkcijos numatytos šių tarnautojų pareigybių aprašymuose. Pasirašytų sutarčių sąlygų kontrolės funkcija VSAT padaliniuose pavesta pirkimų iniciatoriams ir asmenims, nurodytiems pasirašytose sutartyse ir tai dažniausiai yra tie patys darbuotojai, kas mūsų manymu korupcijos prevencijos atžvilgiu nėra gerai. Reikia pažymėti, kad atsakingiems VSAT finansų darbuotojams taip pat yra pavesta kontroliuoti, kad apmokėjimui pateiktose sąskaitose nurodytos kainos atitiktų pirkimo sutarties sąlygas. Tokiu būdu yra siekiama užtikrinti veiksmingesnę finansų (sutarčių sąlygų ir kainų) kontrolę.

Sprendimai dėl atsarginių dalių pirkimo ar TTP remonto VSAT padaliniuose priimami vadovaujantis VSAT vado patvirtintomis taisyklėmis ir tarnybos padalinių vidiniais norminiais teisės aktais, reglamentuojančiais TTP eksploatavimą.

Kaip yra pastebėta, vykdant viešuosius pirkimus, labai dažnai paslaugų tiekėjais tampa tos pačios įmonės kaip ir ankstesniais metais.

Vertinant pateiktas pirkimų paraiškas, pastebėta tai, kad yra prastai atliekamos rinkos tyrimų analizės, neišanalizuojami visi galimi tiekėjai. Rinkos tyrimo analizė, dažniausiai atliekama tik keleto pirmųjų internetinės paieškos puslapių pagalba, apklausiant labai mažai paslaugos tiekėjų. Pavyzdžiui, atliekant viešąjį pirkimą dėl VW Crafter dujų išmetimo sistemos diagnostikos ir remonto paslaugų pirkimo paraiškoje, pirkimų iniciatorius nurodė, kad bus apklausiamos tik dvi įmonės, viena jų Utenoje, o kita Vilniuje. Panaši to paties pirkimų iniciatoriaus paraiška buvo, dėl Renault Koleos diagnostikos paslaugų pirkimo, kurioje nurodama, kad Vilniaus mieste bus apklausiamas tik vienas paslaugos tiekėjas.

Taip pat pastebėta, kad labai prastai arba galimai visiškai neatliekamos poreikio analizės, nes metų pabaigoje gana dažnai pritrūkstama tų produktų, kurių panaudojimą buvo galima pakankamai tiksliai paskaičiuoti (pvz., tepalų).

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad kai kuriose atsarginių dalių pirkimo-pardavimo sutartyse ne visuomet yra įtraukiamos būtiniausios transporto priemonių detalės, pvz., akumulatoriai, už kuriuos vėliau paslaugos tiekėjui dažniausiai yra mokama didesnėmis nei įprastai kainomis.

Apibendrinus informaciją dėl pirkimo procedūrų vykdymo, galima teigti, kad perkant prekes (paslaugas) CVP IS priemonėmis buvo užtikrintas tinkamas viešumo lygis ir potencialių tiekėjų konkurencija.

VSAT TTP techninės priežiūros ir remonto vykdymas. Vadovaujantis VSAT vado patvirtintomis taisyklėmis, VSAT ir jos padalinių vadovų įsakymais buvo paskirti darbuotojai, atsakingi už atitinkamų VSAT padalinių TTP naudojimą.

Vykdamas VSAT TTP techninę priežiūrą ir remontą, atsakingi darbuotojai už TTP naudojimą, vadovaujantis minėtomis taisyklėmis privalo laiku planuoti ir organizuoti TTP techninę priežiūrą, aprūpinimą atsarginėmis dalimis ir degalais bei spręsti kitus su TTP susijusius klausimus.

Tuo tarpu vairuojantieji, pastebėję TTP variklio, pavarų dėžės, stabdžių sistemos arba vairo mechanizmo gedimą (nenormalų darbą), privalo tuojau pat sustabdyti TTP ir apie gedimą nedelsdamas telefonu pranešti atsakingam darbuotojui už TTP naudojimą, kuris sprendžia dėl tolimesnio TTP eksploatavimo ir remonto. Sugeđus TTP arba pastebėjus gedimą, taip pat pasibaigus techninės priežiūros laikotarpiui, vairuojantieji privalo informuoti apie tai atsakingą darbuotoją už TTP naudojimo priežiūrą, ir pateikti jam paraišką dėl TTP remonto arba techninės priežiūros.

Atsakingas darbuotojas už TTP naudojimą, pagal pateiktą vairuojančiojo paraišką sprendžia, kuriuos darbus galima atlikti patiems, o sudėtingus darbus, kurie reikalauja specialios įrangos arba aparatūros – autoservise. Atliekant remonto darbus patiems, reikiamos remontui atsarginės dalys bei eksploatacinės medžiagos išduodamos iš sandėlio materialiai atsakingam asmeniui. Už panaudotas TTP atsargines dalis, medžiagas pasirašo atsakingas darbuotojas už TTP naudojimą, TTP išduotų atsarginių dalių ir eksploatacinių medžiagų apskaitos kortelėje. Grafoje „Apskaitos kortelę patikrino“ pasirašo tarnybos finansų skyriaus atsakingas darbuotojas. Materialiai atsakingiems asmenims pagal pateiktą paraišką (paraiškoje nurodant TTP, kuriai bus skirta), iš sandėlio, pakeisti nusidėvėjusias, išduodamos padangos ir akumulatoriai. Sumontuotos padangos, įdėti į TTP akumulatoriai įtraukiami į atsarginių dalių ir eksploatacinių medžiagų nurašymo aktą ir nurašoma sumine išraiška. Kiekinė padangų bei akumuliatorių apskaita tvarkoma darbo apskaitos kortelėse. Esant sudėtingam TTP gedimui (kėbulo, variklio, pavarų dėžės) ar rengiantis pašalinti kelių eismo įvykio metu patirtus pažeidimus, atsakingas darbuotojas už TTP naudojimą privalo su tarnybos padalinio vadovybe derinti, kur bus atlikti TTP remonto darbai; atlikus sudėtingą TTP remontą kartu su remontą atlikusios organizacijos atstovu TTP būklę tikrina atsakingas darbuotojas už TTP naudojimą. Po remonto priimamos tik tvarkingos ir tinkamos eksploatuoti TTP.

Darbuotojai, atsakingi už transporto priemonių techninę priežiūrą ir remontą, siekiant užtikrinti racionalų transporto priemonių naudojimą, atsarginių dalių ir eksploatacinių medžiagų nurašymą, pildo transporto priemonių bylas ir limitines knygytes. Taip pat sutikrina kiekvieną sąskaitą faktūrą pažymint kokia paslauga kokiais TTP suteikta; kokia detalė į kokią TTP įdėta. Gautos sąskaitos faktūros už suteiktas paslaugas ir atliktus pirkimus, perduodamos finansinę apskaitą vykdančiam darbuotojui, kuris jas apskaito ir tuo pačiu atlieka sutikrinimą. Pakartotinas sutikrinimas vykdomas nurašant TTP, detales ir pan.

Praktikoje VSAT TTP techninė priežiūra ir remontas, skirtinguose VSAT padaliniuose vykdomas taikant skirtingas, maksimaliai supaprastintas, praktikas, tačiau kai kurie VSAT padaliniai nurodė, kad pas juos yra vykdoma tokia tvarka:

Atsakingas už TTP priežiūrą asmuo nustatęs gedimą arba kilus įtarimui, kad automobilis yra techniškai netvarkingas (važiuojant keliu automobilis nestabilus, girdisi pašaliniai garsai ir kt.) parengia tarnybinį pranešimą. Jame nurodoma koks nustatytas gedimas (jeigu gedimą nustato savarankiškai), kokių detalių reikia gedimui pašalinti ir jų kainas. Jeigu gedimo savarankiškai pašalinti negali, pažymi kokius darbus reikia atlikti autoservise ir kokia bus numatoma darbų kaina. Detalių kainos ir darbų įkainiai imami iš automobilių detalių ir automobilių remonto sutarčių. Jeigu automobilio remonto metu paaiškėja nauji gedimai, parengiamas papildomas tarnybinis pranešimas, kuriame nurodomos reikalingos detalės, jų kainos bei reikalingi atlikti darbai ir jų įkainiai.

Jeigu automobilio gedimo savarankiškai neįmanoma nustatyti (girdisi bildesys, ūžesys, automobilio skydelyje dega išpėjamoji lemputė), surašomas tarnybinis pranešimas su prašymu nustatyti gedimą arba atlikti automobilio diagnostiką. Nustačius gedimą arba atlikus diagnostiką, parengiamas papildomas tarnybinis pranešimas, kuriame nurodomos reikalingos detalės ir jų kainos bei darbų atlikimo kiekiai ir jų kainos.

Parengti tarnybiniai pranešimai registruojami dokumentų valdymo sistemoje. Jie yra derinami su Turto valdymo valdybos direktoriumi, Finansų skyriaus darbuotoju ir atsakingu asmeniu už sutarčių vykdymą. Asmuo gavęs suderintą dokumentą, jį pateikia užregistruoti, kuris vėliau pateikiamas VSAT Turto valdymo valdybos direktoriui.

Už TTP techninę priežiūrą ir remontą VSAT padaliniuose, priklausomai nuo padalinio struktūros ir vykdomos veiklos specifikos, atsakingais paskirti: pasienio rinktinėse – pasienio užkardų vadų pavadootojai, pasienio užkardų specialistai ir pasienio rinktinių padalinių, kuriems yra priskirtos TTP, vadovai. Mažesniuose VSAT padaliniuose (tarp jų ir kai kuriose pasienio rinktinėse) įvairių padalinių specialistai. Šių funkcijų vykdymas pareigūnams ir tarnautojams yra pavedamas VSAT padalinių vadovų įsakymais, o kai kurių darbuotojų numatytas pareigybių aprašymuose.

VSAT Turto valdymo valdybos pateiktuose atsakymuose į klausimą, atsakingi už VSAT TTP techninę priežiūrą ir remontą nurodė, kad jiems taip pat yra pavestos nebūdingos funkcijos, pavyzdžiui, darbas su finansinėmis programomis (registrais) ir pan.

Apibendrinus surinktą informaciją, galima daryti išvadą, kad:

1. Nėra vieningo, išsamaus VSAT TTP techninės priežiūros ir remonto reglamentavimo.
2. Šiuo metu galiojančios VSAT vado patvirtintos TTP techninės priežiūros ir remonto taisyklės palieka labai didelę laisvę jas taikyti skirtingai, todėl praktikoje VSAT skirtinguose padaliniuose tai ir yra vykdoma skirtingai bei maksimaliai supaprastintai, paliekant galimybę korupcijos pasireiškimui.

3. Visuose VSAT padaliniuose yra skirtingai pavestos VSAT tarnautojams ir darbuotojams TTP techninės priežiūros ir remonto funkcijos, tai yra vieniems VSAT padalinių vadovų įsakymais, kitiems pareigybių aprašymuose ir pan. Manome, kad pareiginės funkcijos, ir jų pavedimo teisinis reglamentavimas turėtų būti maksimaliai suvienodintas.

4. Nebuvo gauta jokių duomenų, kad kur nors VSAT būtų aprašytos draudiminių įvykių remonto procedūros. Išanalizavus dalį draudiminių įvykių, nustatyta, kad visi jie buvo atliekami draudėjo nurodytose remonto dirbtuvėse. Tačiau darytina prielaida, jei minėti remonto darbai būtų atliekami VSAT darbuotojų pasirinktose remonto dirbtuvėse ir procesai nebūtų aprašyti, iškiltų reali grėsmė korupcijos pasireiškimui.

VSAT tarnybinių transporto priemonių nurašymas, išrinkimas detalėms (kaip „donorų“) bei utilizavimas. VSAT TTP nurašymas, išrinkimas detalėms (kaip „donorų“) bei utilizavimas yra vykdomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-10-19 nutarimu Nr. 1250, patvirtintu Pripažinto nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti valstybės ir savivaldybių turto nurašymo, išardymo ir likvidavimo tvarkos aprašu ir VSAT ir jos padalinių transporto priemonių nurašymo, išardymo ir likvidavimo tvarkos aprašu patvirtintu VSAT vado 2018-06-28 įsakymu Nr. 4-306 „Dėl teisės aktų, susijusių su pripažinto nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti turto nurašymu, išardymu, likvidavimu ir pardavimu viešuosiuose prekių aukcionuose, patvirtinimo“, o iki tol, jau dabar negaliojančiu VSAT vado 2015-03-06 įsakymu Nr. 4-99 „Dėl teisės aktų, susijusių su pripažinto nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti turto nurašymu, išardymu, likvidavimu ir pardavimu viešuosiuose prekių aukcionuose, patvirtinimo“.

Išanalizavus VSAT transporto priemonių nurašymo, išardymo ir likvidavimo tvarkos aprašus bei taikomą praktiką, buvo pastebėta, kad minėtuose teisės aktuose nėra pakankamai aiškiai reglamentuota ir nustatyta visos organizavimo bei vidaus kontrolės procedūros. Minėtuose teisės aktuose aprašomi procesai tik nuo atitinkamo komisijos sprendimo dėl transporto priemonės nurašymo, išardymo ar likvidavimo, o nuo to momento, kai TTP buvo pripažinta neremontuotina, iki minėto komisijos sprendimo, nėra jokiuose teisės aktuose aprašyti TTP laikymo, saugojimo bei galimo jų iškomplektavimo procesai. Be to, dėl minėto pobūdžio galimų neteisėtų veikų Imuniteto valdyboje buvo gaunama bei tikrinama įvairi informacija.

Siūlymai dėl korupcijos rizikos veiksnių neigiamos įtakos panaikinimo ar sumažinimo:

1. Pakeisti VSAT tarnybinių lengvųjų automobilių ir kitų tarnybinių transporto priemonių naudojimo taisykles.

2. Parengti VSAT TTP techninės priežiūros ir remonto paslaugų bei detalių viešųjų pirkimų vykdymo inicijavimo rekomendacijas.

3. Suvienodinti visuose VSAT analogiškuose padaliniuose VSAT valstybės tarnautojų ir darbuotojų, atliekančių TTP techninę priežiūrą ir remontą, pareigines funkcijas.

4. VST TRANSPORTO PRIEMONIŲ NAUDOJIMO RACIONALUMO SRITYJE

Analizuojamu laikotarpiu vertinamoje VST veiklos srityje buvo pastebėti galimi korupcijos rizikos veiksniai. VST atliktas tarnybinis patikrinimas dėl Centrinės projektų valdymo agentūros išvados dėl lėšų tinkamumo finansuoti Vidaus saugumo fondo lėšomis. Tarnybinio patikrinimo metu tarnybinio nusižengimo nenustatyta, tačiau VST vado sprendimu tarnybinio patikrinimo metu surinkta medžiaga dėl galimos nusikalstamos veikos perduodama įvertinti Specialiųjų tyrimų tarnybai.

VST Vidaus audito skyrius atliko VST Pajėgų tiesioginės paramos valdybos Specialaus transporto centro (toliau – Specialaus transporto centras) veiklos vidaus auditą (toliau – VST auditas). Vidaus audito 2018-06-08 ataskaitoje Nr. 47D-751 (toliau – VST audito ataskaita) suformuluota bendra išvada, kad tikrinta apimtimi kontrolė vertinama silpnai dėl vidaus audito metu nustatytų trūkumų, skiriant nepakankamą dėmesį VST transporto priemonių naudojimo bei jų išlaikymui naudojamų išteklių apskaitos kontrolei. Taip pat nustatyti neatitikimai, užtikrinant racionalų transporto priemonių ir degalų sunaudojimą, tinkamą reikiamų išteklių poreikio nustatymą bei sudarytų sutarčių vykdymo kontrolę.

Vykdam Lietuvos Respublikos Viešojo saugumo tarnybos įstatyme VST nustatytus uždavinius, VST Pajėgų tiesioginės paramos valdybos (toliau – Valdyba) Specialaus transporto centras aprūpina VST padalinius specialiąja technika, tikrina transporto būklę, jos tinkamą panaudojimą, specialiąją parengtį; organizuoja transporto taisymą, evakuaciją; vykdo jų apskaitą ir panaudojimo kontrolę (VST vado 2015-11-30 įsakymu patvirtinti padalinio nuostatai). Netinkamas šios veiklos vykdymas gali sąlygoti korupcijos pasireiškimo tikimybę.

Pirminei informacijai apie transporto priemonių naudojimo VST teisinį reglamentavimą gauti Vidaus tyrimų ir korupcijos prevencijos skyrius parengė klausimyną ir išsiuntė jį užpildyti pagal kompetenciją už analizuojamą veiklą atsakingam VST padaliniiui – Specialaus transporto centrui.

Vertinimo metu VST transporto priemonių naudojimą reglamentuoja VST vado 2017-08-04 įsakymas Nr. 47V-794 „Dėl Viešojo saugumo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos tarnybinių lengvųjų ir specialiosios paskirties transporto priemonių naudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Transporto priemonių naudojimo tvarkos aprašas), nustatantis tarnybinių lengvųjų ir specialiosios paskirties transporto priemonių, kuriomis disponuoja VST, skyrimo, naudojimo, saugojimo bei ridos ir degalų sąnaudų apskaitos tvarką.

Transporto priemonių naudojimo tvarkos apraše nustatyta, kad Tarnybos lengvosiomis ir specialiosios paskirties transporto priemonėmis laikomos tarnybinės transporto priemonės, VST vado įsakymu priskirtos atitinkamoms eksploatacinėms grupėms, specialiai įrengtos atsižvelgiant į VST nustatytų uždavinių ir funkcijų vykdymą; tarnybiniais lengvaisiais automobiliais laikomi VST teisėtu pagrindu (nuosavybės teise, nuomos ar nuomos pagal veiklos nuomos sutartį) priklausantys lengvieji automobiliai, kurių VST pareigūnai, karjeros valstybės tarnautojai ir darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis, naudoja tarnybos reikmėms; tarnybinėmis specialiosios paskirties transporto priemonėmis laikomos tarnybinės transporto priemonės su specialiais šviesos ir garso signalais arba tik su specialiais šviesos signalais.

Vertinant Transporto priemonių naudojimo tvarkos aprašą, nustatyta, kad šiame *aprašė (5 p., 59 p.) nurodytų transporto priemonių eksploatacinių grupių pavadinimai*, „lengvasis tarnybinis automobilis“, „operatyvaus naudojimo automobiliai“, „logistinės paramos paskirties“ neatitinka VST 2018 m. tarnybinių transporto priemonių eksploatacijos plane, patvirtintame VST vado 2018-06-11 įsakymu Nr. 47V-722, (toliau – VST 2018 m. tarnybinių transporto priemonių eksploatacijos planas) nurodytų eksploatacinių grupių: „lengvasis tarnybinis automobilis“, „nuolatinės parengties transporto priemonės“, „specialios paskirties konvojavimo transporto priemonės“, „specialiosios transporto priemonės masinėms riaušėms malšinti“, „kinologinės transporto priemonės“, „šarvuoti transporteriai“, „specialiosios priešgaisrinės apsaugos transporto priemonės“, „paramos transporto priemonės“, „transporto priemonės žmonėms vežti“, „taikinių grupė“, „rezervinė grupė“.

Transporto priemonių naudojimo tvarkos apraše (11 p.) nustatyta, kad tarnybinės transporto priemonės po tarnybos valandų ir poilsio dienomis išleidžiamos iš Tarnybos teritorijos tik atsakingam už transporto priemonės panaudojimą, kuriam priskirta tarnybinė transporto priemonė, leidus, informuojant Tarnybos (ar padalinio, kurio dislokacijos vietoje saugoma tarnybinė transporto

priemonė), budėtoją. Vertintojų nuomone, *esamas teisinis reglamentavimas nustato nepagrįstai išplėstas asmens, atsakingo už transporto priemonės panaudojimą, kuriam priskirta tarnybinė transporto priemonė, teises – po tarnybos valandų ir poilsio dienomis iš Tarnybos teritorijos išleisti jam priskirtą transporto priemonę.* Vertintojų nuomone, tai galėtų būti darbuotojo, VST vado paskirto (galimai – Specialaus transporto centro viršininkas) kontroliuoti, kaip naudojami tarnybiniai automobiliai, teisė.

Transporto priemonių naudojimo tvarkos apraše (10 p.) nustatyta, kad Tarnybos padalinių darbuotojai, kuriems priskirtos tarnybinės transporto priemonės, nesinaudojantys jomis (atostogų, komandiruotės, ligos metu ir kt.), privalo apie tai informuoti tiesioginį viršininką. Vertintojai mano, kad vartojama sąvoka „Tarnybos padalinių darbuotojai, kuriems priskirtos tarnybinės transporto priemonės“, *neatitinka kitų VST teisės aktų nuostatų. VST 2018 m. tarnybinių transporto priemonių eksploatacijos plane prie nurodytos konkrečios tarnybinės transporto priemonės grafoje „Tarnybos padalinys, atsakingas asmuo“ nurodytas Tarnybos struktūrinio padalinio vadovas (pavardė) (dalinio vadai, kuopų vadai, būrių vadai, skyrių viršininkai ir pan.). Tai reiškia, kad jei transporto priemonė priskirta tam tikram Tarnybos struktūriniui padaliniui, nors už ją atsakingu paskirtas to padalinio vadovas, ja naudotis gali visi to struktūrinio padalinio darbuotojai.*

Pavyzdinių tarnybinių lengvųjų automobilių naudojimo biudžetinėse įstaigose taisyklių 7 p. nustatyta pareiga supažindinti atsakingą darbuotoją su įstaigos vadovo įsakymu dėl paskyrimo atsakingu, VST 2018 m. tarnybinių transporto priemonių eksploatacijos planą patvirtinančiame VST vado įsakyme tokia nuostata neįtraukta.

Transporto priemonių naudojimo tvarkos aprašo 13 p. nustatyta, kad tarnybinę transporto priemonę turi teisę vairuoti Tarnybos darbuotojai, kurie yra įtraukti į Viešojo saugumo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos statutinių ir kitų valstybės tarnautojų bei darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, atsakingų už tarnybai priklausančio materialiojo ir nematerialiojo turto valdymą, sąrašą. VST vado 2017-07-14 įsakymu Nr. 47V-714 „Dėl Viešojo saugumo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos statutinių ir kitų valstybės tarnautojų bei darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, atsakingų už Tarnybai priklausančio materialiojo ir nematerialiojo turto valdymą, sąrašų patvirtinimą“ patvirtintas VST statutinių ir kitų valstybės tarnautojų bei darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, atsakingų už jiems priskirtų transporto priemonių ir jų priklausančių valdymą (naudojimą tarnybos reikmėms), sąrašas. Šiame sąraše įvardinti VST darbuotojai, kuriems suteikta teisė vairuoti tarnybines transporto priemones, *tačiau nenurodyta, kurias konkrečiai transporto priemones, taip sudarant prielaidą manyti, kad bet kuris šame sąraše įrašytas VST darbuotojas, gali vairuoti bet kurią Tarnybai priklausančią transporto priemonę.*

Pavyzdinių tarnybinių lengvųjų automobilių naudojimo biudžetinėse įstaigose taisyklių 7 p. nurodyta, kad tarnybiniai lengvieji automobiliai vairuotojams ir darbuotojams, kurie galės naudotis tarnybiniu lengvuju automobiliu ir be vairuotojo, skiriami įstaigų vadovų potvarkiais arba įsakymais, su kuriais darbuotojai supažindinami pasirašytinai. Automobilio perdavimas įforminamas perdavimo aktu. Vertintojai mano, kad ir visoms VST tarnybinėms transporto priemonėms turėtų būti nustatyti tokie reikalavimai, t. y. *už transporto priemonės panaudojimą turi būti atsakingi tie pareigūnai, kurie ją vairuoja (vieną, ar kelias transporto priemones), o ne Tarnybos struktūrinių padalinių vadovai. Išimtis galėtų būti ta, kaip ir numatyta Transporto priemonių naudojimo tvarkos aprašo 16 p. PTPV STC viršininko nurodymu PTPV STC darbuotojams leidžiama vairuoti visas Tarnybai priklausančias transporto priemones pagal turimą vairavimo kategoriją“.*

Transporto priemonių naudojimo tvarkos aprašo 19 p. numatyta, kad vairuotojų KET žinios tikrinamos ne rečiau kaip 1 kartą per metus, 20 p. - įvykdžiusiam eismo įvykių vairuotojui leidžiama vairuoti transporto priemonę papildomai išlaikius KET ir specialiųjų šviesos ir garsinių signalų panaudojimo tvarkos įskaitas bei vairavimo įgūdžių testą. Specialaus transporto centro paaiškinimu, nustatyta, kad šios priemonės nevykdomos ir nėra reikalingos, todėl vertintojų nuomone, teisės aktas turėtų būti atitinkamai pakoreguotas.

Transporto priemonių naudojimo tvarkos aprašo 26 p. numatyta, kad įvykus eismo įvykiui arba esant nenumatytiems aplinkybėms ir transporto priemonei suplanuotu laiku negrįžus į dislokacijos vietą, vairuotojas, arba asmuo, atsakingas už transporto priemonės panaudojimą, privalo nedelsdamas informuoti (nurodant priežastį) Tarnybos padalinio, kurio dislokacijos vietoje saugoma

tarnybinė transporto priemonė, budėtoją. Vertintojų nuomone, *turėtų būti numatyta prievolė informuoti atsakingą asmenį apie darbuotojui priskirtos tarnybinės transporto priemonės techninius gedimus ar kitus mechanizmų sutrikimus, įvykus vagystei iš transporto priemonės ir pan., kai tai įvykio VST teritorijose.*

VST vado 2007-06-29 įsakymu Nr. V-130 „Dėl Viešojo saugumo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos tarnybinių transporto priemonių kelionės lapų formos patvirtinimo“ (pakeistas VST vado 2016-11-03 įsakymu Nr. 47V-922) patvirtintos kelionės lapo formos ir VST tarnybinių transporto priemonių panaudojimo tvarkaraščio formos, kurios galioja ir naudojamos vertinamuoju laikotarpiu. Šis teisės aktas ir juo patvirtintos kelionės lapų *formos neatitinka kitų teisės aktų reglamentavimo*: įsakymo 2 p. įvardinto VST struktūrinio padalinio pavadinimas neatitinka šiuo metu VST struktūroje nustatyto padalinio pavadinimo (šiuo metu – „Pajėgų tiesioginės paramos valdybos Specialaus transporto centras“), 3 p. nustatytas pavedimas vykdyti šio įsakymo kontrolę analogiško padalinio viršininkui („Specialiosios technikos ir ginkluotės skyriaus viršininkui“), neįvardintas per šio teisės akto galiojimą įsteigtas padalinys „Klaipėdos dalinys“. Taip pat šiuo įsakymu patvirtintas kelionės lapas, skirtas „operatyvinėms“ transporto priemonėms (2 priedas), tačiau VST 2018 m. tarnybinių transporto priemonių eksploatacijos plane nenustatyta tokia eksploatacinė transporto priemonių grupė. Vertintojų nuomone, *veiklos vertinimo metu galiojanti teisės akto redakcija neatitinka VST struktūros, todėl VST vado įsakymas turi būti atitinkamai pakeistas*. Vertintojai mano, kad būtina pakeisti VST vado 2007-06-29 įsakymą Nr. V-130 „Dėl Viešojo saugumo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos tarnybinių transporto priemonių kelionės lapų formos patvirtinimo“ *bei tikslinga atkreipti Specialaus transporto centro viršininko dėmesį į būtinybę nuolat atnaujinti transporto priemonių eksploataciją reglamentuojančius teisės aktus*.

Tarnybinių transporto priemonių naudojimą įvykus incidentams, susijusiems su specialaus tranzito schemos pažeidimais, nustato VST vado 2018-03-14 įsakymu Nr. 47V-306 „Dėl Viešojo saugumo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos pajėgų reagavimo į incidentus, susijusius su Specialiosios tranzito schemos pažeidimais, tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtintas VST pajėgų reagavimo į incidentus, susijusius su Specialiosios tranzito schemos pažeidimais, tvarkos aprašas. Šis aprašas išsamiai reglamentuoja tarnybinio transporto komplektavimo sąlygas: skaičių pagal dislokacijos vietą, transporto priemonių naudojimo laiką, nuvažiuotą atstumą.

VST audito ataskaitoje nurodyta, kad Transporto priemonių naudojimo tvarkos aprašo 51 p. numatomas nuompinigių skaičiavimas neatitinka Lietuvos Respublikos finansų ministro 2014-09-30 įsakymu Nr. 1K-306 „Dėl nuompinigių už valstybės ilgalaikio ir trumpalaikio materialiojo turto nuomą skaičiavimo taisyklių patvirtinimo“ nustatytų reikalavimų. Vidaus audito ataskaitoje pateikta rekomendacija spręsti galimybę įdiegti kompiuterinę transporto priemonių naudojimo (išankstinių paraiškų, užsakymų rengimo, derinimo ir kt.) administravimo programą. Siūlymas: parengti tarnybinių lengvųjų ir specialiosios paskirties transporto priemonių naudojimo tvarkos aprašą.

Vertintojų nuomone, kai kurios Transporto priemonių naudojimo tvarkos aprašo nuostatos prieštarauja galiojantiems teisės aktams, yra neaktualios ir nevykdomos.

Pavyzdinės tarnybinių lengvųjų automobilių naudojimo biudžetinėse įstaigose taisyklių 24 p. numato, kad tarnybinių lengvųjų automobilių draudimą ir privalomąją techninę apžiūrą teisės aktų nustatyta tvarka organizuoja įstaigos vadovo paskirtas asmuo. Specialaus transporto centro vyriausiasis specialistas paaiškino, kad ši sritis VST neregamentuota. Šiuo metu tarnybinių transporto priemonių draudimą ir privalomąją techninę apžiūrą organizuoja bei vykdo Specialaus transporto centro Specialiosios technikos būrių vadai ir būrininkai, kurių pareigybės reikalauja pakeitimo, nes aprašymai neatspindi tikros veiklos.

Transporto priemonių naudojimo tvarkos aprašo IV skyrius nustato tarnybinių transporto priemonių saugojimo tvarką. Šio tvarkos aprašo 22 p. nustatyta, kad tarnybinės transporto priemonės saugomos Tarnybos teritorijoje pagal Tarnybos vado patvirtintas tarnybinių transporto priemonių saugojimo schemas arba kitoje teritorijoje Tarnybos vadui leidus, jeigu bus užtikrintas automobilio saugumas. Koks Tarnybos vado leidimas turi būti duotas, nėra nustatyta (ar žodinis, ar įsakymas, ar rezoliucija). *Vertintojų nuomone, esant poreikiui tarnybinę transporto priemonę saugoti ne VST teritorijoje, turi būti parašytas VST vado įsakymas, kuriame turi būti nurodyta, kurioje vietoje transporto priemonė saugoma ir kitos svarbios sąlygos.*

Tarnybinių transporto priemonių laikymo VST esančiose transporto priemonių stovėjimo aikštelėse ir garažuose ir judėjimo VST teritorijoje organizavimą, stovėjimo vietų paskirstymą nustato Transporto priemonių VST teritorijose esančiose transporto priemonių stovėjimo aikštelėse ir garažuose tvarkos aprašas, patvirtintas VST vado 2017-06-29 įsakymu Nr. 47V-665 „Dėl Transporto priemonių Viešojo saugumo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos teritorijose esančiose transporto priemonių stovėjimo aikštelėse ir garažuose tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Transporto priemonių laikymo tvarkos aprašas). Transporto priemonių laikymo tvarkos aprašo 11 p. nustatyta, kad kai darbuotojai vykdo tarnybines užduotis tarnybinėmis transporto priemonėmis, tarnybinių užduočių metu jų asmeninės transporto priemonės gali būti laikomos garažuose vietoje tarnybinių transporto priemonių. Nenustatyta kuriems darbuotojams (padalinys ir pan.) tokia teisė suteikta. *Vertintojų nuomone, tokia praktika yra ydinga, nes sudaro išskirtines teises daliai darbuotojų nuosavas transporto priemones saugoti garažuose vietoje tarnybinių transporto priemonių, naudojantis Tarnybos patalpomis.*

Transporto priemonių ridos ir degalų normų nustatymo teisinis reglamentavimas. Pavyzdinių tarnybinių lengvųjų automobilių naudojimo biudžetinėse įstaigose taisyklių 16 p. nustatyta, kad automobilių ridos ir degalų sunaudojimo apskaita tvarkoma įstaigos vadovo nustatyta tvarka, 17 p. - degalų normų ir automobilių ridos limitų viršijimo išlaidas, nustatančius pereinimo priežastis ir darbuotojo kaltę, padengia nustatytąsias degalų normas ir ridos limitus viršiję darbuotojai, 18 p. - faktinė automobilio degalų naudojimo bazinė norma ir taikomas degalų naudojimo koeficientas (šaltuoju metu periodu, mieste, užmiestyje ir panašiai) nustatomi atlikus kontrolinį važiavimą.

VST 2018 metų tarnybinių transporto priemonių eksploatacijos plane nustatyta transporto priemonių eksploatacinių grupių automobilių kuro rūšis ir norma 100 kilometrui, bei visos eksploatacinės transporto priemonių grupės bendra metinė rida.

VST vado 2018-03-08 įsakymu Nr. 47V-278 „Dėl Viešojo saugumo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos esančių tarnybinių transporto priemonių ir įrengimų bazinių degalų nurašymo normų nustatymo“ patvirtintos VST tarnybinių transporto priemonių ir įrengimų bazinės degalų nurašymo normos. Šiame teisės akte nustatytos transporto priemonių bazinės degalų normos, kurios taip pat nustatytos ir VST 2018 m. tarnybinių transporto priemonių eksploatacijos plane, papildomai nustatytos (tik šiame teisės akte) įrenginių (elektros generatoriaus, žoliapjovės ir kt.) bazinės degalų normos. *Vertintojų nuomone, dėl aiškesnio teisinio reglamentavimo, transporto priemonių bazinės degalų normos turėtų būti reglamentuotos viename teisės akte, nagrinėjamu atveju - VST 2018 m. tarnybinių transporto priemonių eksploatacijos plane. Įrengimams bazinės degalų normos galėtų būti nustatytos atskiru teisės aktu.*

Transporto priemonių naudojimo tvarkos apraše reglamentuotas tarnybinių transporto priemonių ridos ir degalų normų nustatymas. Nustatyta, kad tarnybinių transporto priemonių degalų nurašymo normas įvertina Tarnybos vado įsakymu sudaryta komisija, kuri Tarnybos vadui teikia siūlymus dėl degalų nurašymo normų patvirtinimo. Transporto priemonių naudojimo tvarkos aprašo 29 p. aprašyta, kaip komisija nustato degalų normas: atlikdama bandomąjį važiavimą nuo 500 iki 1000 km įvairiomis važiavimo sąlygomis, skirtingu režimu ir greičiu; surašydama degalų sąnaudų normų nustatymo aktą, kurį tvirtina komisijos pirmininkas; pateikdama Tarnybos vadui įsakymo projektą dėl tarnybinių transporto priemonių degalų nurašymo normų.

Tarnybinių transporto priemonių degalų nurašymo normoms nustatyti VST vado įsakymu sudaryta komisija. Komisijos veiklos reglamentas nenustatytas. Degalų sąnaudų normų nustatymo akto forma VST vado įsakymu nepatvirtinta, tačiau Specialaus transporto centras pateikė kuro sąnaudų normų nustatymo aktą, kuris buvo surašytas nustatant tarnybinio automobilio kuro sąnaudų normai nustatyti. Šiame akte nurodyta, kad komisija atliko automobilio kontrolinius matavimus kuro sąnaudų normai nustatyti, šiuo automobiliu važiuodama 680 km: mieste – 260 ir užmiestyje 420 km. Šį kuro sąnaudų normų nustatymo aktą patvirtino Pajėgų tiesioginės paramos valdybos viršininkas, nors, pagal Transporto priemonių naudojimo tvarkos aprašą, komisijos surašytą degalų sąnaudų normų nustatymo aktą turi tvirtinti komisijos pirmininkas (akto surašymo metu – Specialaus transporto centro viršininkas). *Vertintojų nuomone, vertinamuoju laikotarpiu nustatytas reglamentavimas, kad komisija degalų normas nustato atlikdama bandomąjį važiavimą nuo 500 iki*

1000 km įvairiomis važiavimo sąlygomis, skirtingu režimu ir greičiu, yra neracionalus, nes nustatytas nepagrįstai didelis komisijai reikalingų nuvažiuoti kilometrų skaičius, kai degalų normas galima nustatyti pagal techninius transporto priemonių dokumentus, o esant būtinumui, - atlikus kontrolinį važiavimą. Taip pat tikslinga patvirtinti Degalų sąnaudų normų nustatymo akto formą, nustatant privalomus rekvizitus ir reikalingą įrašyti informaciją.

Transporto priemonių ridos ir degalų sąnaudų apskaita. Transporto priemonių naudojimo tvarkos apraše aprašyta kelionės lapų išdavimo ir pildymo tvarka, registracija, kitų dokumentų tvarkymas. Transporto priemonės vairuotojas nustatytas atsakingu už teisingą kelionės lapo pildymą. 32 p. nustatyta, kad jeigu degalai pilami mažmeninės prekybos tinkluose, prie kelionės lapo prisegamas apmokėjimo čekis už kurą. Jei degalai gaunami Tarnybos degalų išdavimo vietose – gavėjas pasirašo kuro gavimo žiniaraštyje. *Vertintojai pastebi, kad Tarnybos teritorijoje degalų išdavimo vietų nėra įrengta.*

Transporto priemonių naudojimo tvarkos aprašo 41 p. nustatyta, kad Specialaus transporto centro viršininko pavedimu tarnybinių transporto priemonių kelionės lapų įrašus ir odometro rodmenų parodymus kartą per ketvirtį sutikrina Specialaus transporto centro Specialiosios technikos priežiūros būrių vadai, rezultatai įrašydami „Odometrų parodymų apskaitos žurnale“. Vertintojams pateiktas pildomas Odometrų parodymų apskaitos žurnalas, jį šiuo metu, nesant Specialiosios technikos būrio vado, pildo šio būrio būrininkas.

Transporto priemonių remonto paslaugų, reikalingų atsarginių dalių poreikio nustatymas, remonto paslaugų atlikimo tvarka. Vertinamu laikotarpiu VST transporto priemonių remonto paslaugų, reikalingų atsarginių dalių poreikio nustatymas, remonto paslaugų atlikimo tvarka neregamentuoti. Atliekant veiklos vertinimą, Specialaus transporto centro vyriausiasis specialistas informavo, kad ši sritis šiuo metu neregamentuota, bet paruoštas VST vado įsakymo projektas, kuriuo bus patvirtintas VST tarnybinių transporto priemonių techninio aptarnavimo ir remonto tvarkos aprašas. Projektas yra derinimo stadijoje, jame bus nustatyta tarnybinių transporto priemonių aptarnavimo ir remonto tvarka: automobilių techninio aptarnavimo ir remonto organizavimas, transporto priemonių aptarnavimui ir remontui reikalingų atsarginių dalių eksploatacinių medžiagų išdavimo ir nurašymo tvarka.

VST audito ataskaitoje nurodyta, kad Specialaus transporto centro Specialiosios technikos būrio jaunesniojo specialisto pareigybėje nustatytos funkcijos priklausomai nuo kvalifikacijos, atlieka įvairaus sudėtingumo mechanizmų einamąjį vidutinį ir kapitalinį remontą (6.2 p.), priklausomai nuo kvalifikacijos, pagamina bei suremontuoja reikiamas detales, naudojamas tarnybinių automobilių ir specialiosios technikos remontui (6.4 p.) nevykdomos. *VST audito išvadose įrašytos rekomendacijos įvertinti faktiškai vykdomas funkcijas, jų poreikį ir koreguoti Specialaus transporto centro pareigybių aprašymus. Tarnybos dirbtuvėse atliekamų darbų apimtis ir poreikis – nenustatomi. VST audito ataskaitoje nustatyta, kad informacija apie remonto išlaidas pagal konkrečias transporto priemones, kurioms buvo atlikti remonto darbai, nekaupiami.*

VST audito ataskaitoje nurodyta, kad informacija apie kiekvieno automobilio atliktus remonto darbus yra taikoma skirtinga praktika fiksuojant „Atsarginių detalių ir medžiagų panaudojimo apskaitos limitinėse knygutėse“, apie remonto darbus, atliktus pagal sutartį paslaugas teikiančioje įmonėje, remonto darbai nefiksuojami, informacija apie VST darbuotojų pakeistas atsargines detales neįrašoma į automobilio Limitinę kortelę, tokiu būdu neužtikrinamas nuoseklus automobilio techninės būklės stebėjimas ir informacijos apie remonto poreikį valdymas.

VST audito ataskaitoje nurodyta, kad vertinamuoju laikotarpiu remontuotų automobilių sąrašo (nurodant konkrečią transporto priemonę, pinigų sumą, panaudotą remontui (remonto paslauga), atsargines dalis, kurios buvo panaudotos), nėra, nes nebuvo nurodymo tokią informaciją kaupti. VST audito metu padaryta išvada, kad neužtikrinamas informacijos apie atliktą kiekvienos tarnybinio transporto priemonės remontą kaupimas, tokiu būdu susidaro rizika, kad tas pats automobilio gedimo remontas atliekamas ne vieną kartą, arba atlikus remontą, gali būti pripažintas netinkamu naudoti. Tokiu būdu VST neužtikrinamas nuoseklus automobilių techninės būklės stebėjimas ir informacijos apie remonto poreikį valdymas. VST nesukurta Specialaus transporto centro veiklos vidaus kontrolės sistema, kurios metu būtų užtikrintas pagrįstas remonto išlaidų planavimas, tinkamas reikiamų detalių pirkimo poreikio skaičiavimas ir transporto priemonių

remonto darbų paskirstymas pagal darbuotojus bei atliktų remonto darbų detalizavimas pagal konkrečias transporto priemones. *VST audito ir vertintojų nuomone, tikslinga reglamentuoti tarnybinio transporto remonto procedūras, nustatyti kontrolės priemones, kuriomis būtų užtikrinama kiekvieno automobilio remonto poreikio, atliktų darbų, įdėtų atsarginių detalių informacijos kaupimas.*

Transporto priemonių pripažinimo netinkamomis naudoti tvarką nustato VST vado 2018-06-18 įsakymu Nr. 47V-751 „Dėl Viešojo saugumo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos turto, pripažinto nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti nurašymo ir likvidavimo tvarkos aprašo patvirtinimo ir nurašymo komisijų sudarymo“ patvirtintas VST turto, pripažinto nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti nurašymo ir likvidavimo tvarkos aprašas ir VST vado 2016-09-27 įsakymu Nr. 47V-804 „Dėl nereikalingo arba netinkamo (negalimo) naudoti Viešojo saugumo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos turto pardavimo viešajame prekių aukcione tvarkos aprašo ir taisyklių patvirtinimo“ patvirtintas Nereikalingo arba netinkamo (negalimo) naudoti VST turto pardavimo viešajame prekių aukcione tvarkos aprašas.

Vertinimo metu parengus klausimynus Specialaus transporto centrui, gautas apibendrintas atsakymas, kad taikomas toks transporto priemonių pripažinimo netinkamomis naudoti mechanizmas: 1) nustačius nereikalingas arba netinkamas (negalimas) naudoti tarnybines transporto priemones, surašomas tarnybinis pranešimas bei pateikiamas VST vadui šių transporto priemonių sąrašas; 2) VST vadui leidus, materialiai atsakingi asmenys parengia ilgalaikio turto naudojimo veikloje nutraukimo aktus. Nurašymo komisijai pritarus, organizuojami ir vykdomas turto pardavimas viešajame prekių aukcione. Specialaus transporto centras pateikė VST vado įsakymo projektą dėl VST turto (tame tarpe – transporto priemonių), numatytų parduoti viešajame prekių aukcione, sąrašo patvirtinimo bei komisijos sudarymo. Šiuo įsakymu bus sudaryta komisija, kuriai bus pavesta nustatyti į prekių sąrašą įtraukto VST turto pradinę pardavimo kainą, o kainos nustatymo aktą pateikti tvirtinti VST vadui.

Pajėgų tiesioginės paramos valdybos Specialaus transporto centro vidaus kontrolė. VST audito ataskaitoje nurodyta, kad Specialaus transporto centro viršininko pareigybės aprašyme, patvirtintame VST vado 2017-05-15 įsakymu Nr. 47V-502, nustatyta funkcija užtikrina efektyvų centro vidaus kontrolės sistemos funkcionavimą yra nurodyta ne tik Specialaus transporto centro viršininko, bet ir kitų Specialaus transporto centro darbuotojų (vyriausiojo specialisto, vyresniųjų specialistų, Automobilių būrių vadų, būrininkų) pareigybių aprašymuose. *Vertintojų nuomone, padalinio vidaus kontrolės funkcija turėtų būti pavesta tik padalinio vadovui, t. y. Specialaus transporto centro viršininkui, todėl kiti, aukščiau paminėti, pareigybės aprašymai turi būti pakeisti. Tokiu būdu būtų užtikrinta sprendžiamo klausimo kontrolė.*

Transporto priemonių naudojimo tvarkos apraše tarnybinių transporto priemonių bendrą naudojimo kontrolę pavesta atlikti Specialaus transporto centro viršininkui, o tarnybinių transporto priemonių eksploatacinę kontrolę nuolat – Specialaus transporto centro Specialiosios technikos būrio vadui. Vertinimo metu parengus klausimynus Specialaus transporto centrui, gautas atsakymas, kad VST transporto priemonių naudojimo racionalumo nepavesta įvertinti niekam. VST audito ataskaitoje nurodyta, kad tarnybinio transporto remonto vidaus kontrolės dalis vertinama silpnai.

Siūlymai dėl korupcijos rizikos veiksnių neigiamos įtakos panaikinimo ar sumažinimo:

1. atsižvelgiant į Vertintojų siūlymus pakeisti tarnybinių lengvųjų ir specialiosios paskirties transporto priemonių naudojimo tvarkos aprašą;
2. atsižvelgiant į Vertintojų siūlymus, įvertinti tarnybinių transporto priemonių kelionės lapų formą ir suderinti VST vado įsakymo nuostatas su kitais teisės aktais, užtikrinti teisės akto atitikimą VST struktūrai;
3. už transporto priemonės panaudojimą paskirti atsakingais tuos pareigūnus ar darbuotojus, kurie ją gali vairuoti (vieną ar kelias transporto priemones), o ne Tarnybos struktūrinių padalinių vadovus; VST transporto priemonių bazines degalų normas reglamentuoti viename teisės akte;
4. užtikrinti nuolatinį savalaikį teisės aktų keitimą (LR įstatymams, poįstatyminiams teisės aktams pasikeitus, taip pat pasikeitus teisės aktuose nurodytiems atsakingiems asmenims);
5. panaikinti teisę VST darbuotojams laikyti nuosavas transporto priemones tarnybinėse patalpose, garažuose.

5. VĮ „REGITRA“ TARNYBINIO TRANSPORTO PRIEMONIŲ NAUDOJIMO SRITYJE

Per analizuojamąjį laikotarpį (2017-08-01 – 2018-07-31) VĮ „Regitra“ transporto priemonių naudojimo srityje nustatyti penki korupcinio pobūdžio nusižengimai priskirtini drausminių nusižengimų sričiai:

1) Šiaulių filialo direktorius tarnybinių automobilių naudojo asmeninems reikmėms. Jam paskirta drausminio poveikio priemonė – neskiriamas priedas prie algos.

2) Panevėžio filialo direktorius tarnybinių transportą naudojo asmeninems reikmėms, be to, ignoravo įmonėje nustatytą tarnybinio automobilio ženklavimo tvarką, t.y. pašalino skiriamąjį ženklavimą. Už šiurkštų darbo pareigų pažeidimą su Panevėžio filialo direktoriumi 2018-01-09 nutraukta darbo sutartis;

3) Panevėžio filialo darbuotojas į jam nuosavybės teise priklausančią automobilį bei kuro talpyklas 3 kartus pylėsi kurą apmokėdamas už jį įmonės kortele. Atsižvelgiant į padarytos žalos dydį, įmonės vadovybė įvertino pažeidimą kaip mažareikšmį ir drausminės nuobaudos neskyrė.

Visi nusižengimai buvo išaiškinti kitų institucijų – VRM, LR Specialiųjų tyrimų tarnybos Kauno skyriaus, taip pat darbuotojams kreipusis į žiniasklaidos priemones, Seimo narius. Atkreiptinas dėmesys, kad nei vienas piktnaudžiavimo tarnybine padėtimi atvejis nebuvo išaiškintas tarnybinio transporto naudojimo priežiūrą ir kontrolę vykdančių atsakingų įmonės padalinių ar darbuotojų. Situaciją apsunkina (o tuo pačiu ir paaškina) ta aplinkybė, kad pažeidimus darė filialo direktoriai ir jų paskirtas už transporto priemonių eksploataciją atsakingas darbuotojas.

Įmonėje yra sudaryta galimybė darbuotojams ir kitiems asmenims kreiptis ir informuoti apie galimus korupcinio pobūdžio pažeidimus pasitikėjimo telefonu, elektroniniu paštu arba užpildžius anoniminę formą internetu. Per ataskaitinį laikotarpį buvo gauta 12 tokių pranešimų, iš jų 2 atvejai (po 1 Šiauliuose ir Klaipėdoje) susiję su vertinama sritimi. Šiauliuose egzamino metu egzaminuotojas nurodė sustoti prie parduotuvės. Klaipėdoje ūkio reikmėms skirtu automobiliu buvo pervežama įranga. Atlikus tyrimus pagal pranešimus tarnybinio transporto naudojimo srityje galimų pažeidimų atvejai nepasitvirtino. Priimtas sprendimas Šiaulių atveju rekomenduota vengti panašių situacijų, Klaipėdos atveju konstatuota, kad informacija nepagrįsta.

Pagal galiojančią tvarką gavus tokius pranešimus jie perduodami generaliniam direktoriui, kuris nusprendžia kurios srities specialistai tirs pranešimą ir vykdys kitas priemones. Nei vienas darbuotojas ataskaitiniu laikotarpiu nebuvo patrauktas drausminėn atsakomybėn dėl tarnybinio transporto panaudojimo ne tarnybos tikslais pagal gautus anoniminius pranešimus.

Įmonė atskirai netyrė, kokios įmonės veiklą reglamentuojančių teisės aktų spragos, įstaigos vidaus kontrolės sistemos trūkumai ir kitos priežastys sudarė prielaidas padaryti aukščiau paminėtus korupcinio pobūdžio nusižengimus, tačiau ėmėsi priemonių tam, kad ateityje užkirsti kelią panašaus pobūdžio pažeidimams, o būtent: 1) įsidiegė visų tarnybinių automobilių valdymo ir kontrolės sistemą (AVIKS); 2) priėmė sprendimą atlikti korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą įmonės tarnybinio transporto naudojimo srityje.

Analizuojamu laikotarpiu VĮ „Regitra“ darbuotojų įgyvendinami uždaviniai, vykdomos funkcijos, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka didžiąja dalimi buvo apibrėžti pareigybių aprašymuose, Įmonės įstatuose, struktūrinių padalinių nuostatuose, darbo tvarkos taisyklėse ar kituose teisės aktuose.

Pagrindiniai teisės aktai, reglamentuojantys tarnybinio transporto naudojimą VĮ „Regitra“, yra Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-09-13 nutarimas Nr. 993 „Dėl tarnybinių lengvųjų automobilių įsigijimo, nuomos ir naudojimo valstybės įmonėse ir viešosiose įstaigose“ (toliau – Vyriausybės nutarimas); VĮ „Regitra“ generalinio direktoriaus 2007-10-25 įsakymu Nr.V-116 patvirtintos Valstybės įmonės „Regitra“ tarnybinių bei specialiosios paskirties transporto priemonių naudojimo taisyklės (nauja redakcija, 2013-10-08 įsakymas Nr. V-180).

Nors valstybės įmonės savininko teises įgyvendinanti VRM iki šiol nenustatė VĮ Regitra vadovujančių darbuotojų, turinčių teisę naudotis tarnybiniais lengvaisiais automobiliais pareigybių sąrašo ir lengvųjų automobilių įsigijimo, nuomos ir naudojimo taisyklių, tokias taisyklės nustatytos VĮ „Regitra“ generalinio direktoriaus įsakymu, o jų 9.2. p. numatyta, kad „Darbuotojai, vairuojantys Įmonei priklausančią transporto priemonę, privalo... griežtai laikytis nuostatos, kad transporto

priemonę galima naudoti tik darbo metu ir tarnybiniais reikalais; esant būtinumui naudoti transporto priemonę tarnybiniais reikalais kitu laiku turi būti gautas Įmonės vadovybės leidimas“. Šių taisyklių 10 p. numatyta – „Transporto priemonės po darbo, poilsio ir švenčių dienomis turi būti laikomos užrakinamuose garažuose arba aptvertose ir saugomose teritorijose.“ 21 p. įtvirtinta, kad „Įmonės transporto priemonės žymimos užrašu VĮ REGITRA, kuris turi būti iš abiejų pusių ant priekinių durelių (raidžių aukštis – ne mažesnis kaip 75 mm). Išimtis – vairuotojų praktiniam egzaminavimui naudojamos transporto priemonės, kurioms nustatomas skirtingas žymėjimas.“

Manytina, kad šios imperatyvios įmonės generalinio direktoriaus įsakymo nuostatos visiškai atitinka aukščiau paminėto Vyriausybės nutarimo dvasią ir aiškiai apibrėžia pagrindinius reikalavimus, keliamus tarnybinio transporto ženklavimui bei naudojimui ir sprendimas dėl išsamesnio transporto priemonių naudojimo reglamentavimo galėtų būti priimtas tik tuo atveju, jei būtų siekiama išspręsti, sureguliuoti „paribio“ ar, kitaip tariant, formalių pažeidimų problemą (sustojimai prie pakelėje esančių parduotuvių, kavinių, automobilio laikymas prieš išvykstant į komandiruotę, komandiruotės metu ir pan.). Tikėtina, kad tokius pažeidimus gali padaryti daugelis darbuotojų, besinaudojančių tarnybine transporto priemone, o, kaip visuotinai žinoma, peržengęs tam tikrą ribą žmogus pradeda save laikyti pažeidėju ir tuomet padaryti kitą, net ir didesnę pažeidimą tampa mažesne problema, nes ir formaliai nusižengęs ir esminiai pažeidęs nustatytą tvarką žmogus tampa pažeidėju.

Siekiant nustatyti ir įvertinti VĮ „Regitra“ sprendimų priėmimo ir vykdymo kontrolės lygį tarnybinio transporto naudojimo srityje, atsižvelgta į tai, kad šioje srityje aktualu yra ne sprendimų priėmimo ir vykdymo kontrolė, o darbuotojų elgesio kontrolė, t.y. kaip darbuotojas, naudodamasis jam priskirta tarnybine transporto priemone, laikosi nustatytų reikalavimų ir draudimų. Siekdami išsiaiškinti kaip sureguliuotas ir kaip realiai įgyvendinama tarnybinio transporto naudojimo kontrolė (naudojimo tik tarnybos tikslais, laikymo nustatytose vietose, ženklavimo reikalavimų laikymasis) išanalizuoti teisės aktai, susiję su VĮ „Regitra“ tarnybinio transporto priemonių naudojimu.

Teisės aktų analizė atskleidžia, kad tarnybinio transporto priemonių naudojimo pagal paskirtį kontrolė nėra išsamiai ir tinkamai reglamentuota. Ją galima tik numanyti ir tik dviejų darbuotojų pareigybių aprašymuose (*Vilniaus filialo mechaniko*, *Vilniaus filialo mechaniko-vairuotojo*) numatyta, kad jie privalo užtikrinti, kad transporto priemonės būtų naudojamos pagal paskirtį. Turto valdymo skyriaus vyresniojo specialisto pareiginėje instrukcijoje numatyta, kad jis kontroliuoja, kad įmonės turtas, patalpos, inventoriūs būtų naudojami pagal paskirtį, laikantis eksploatacinių reikalavimų. Tačiau ši nuostata taip pat neužtikrina, kad pareigybė skirta tarnybinio transporto naudojimo pagal paskirtį kontrolei.

Darytina išvada, kad transporto priemonių naudojimo, saugojimo, ženklavimo kontrolės mechanizmo aprašymas yra nepakankamas ir suteikia galimybę nevykdyti jokios kontrolės šioje srityje ir nepatirti dėl to jokių neigiamų padarinių, o nesąžiningam darbuotojui tai suteikia galimybę piktnaudžiauti pasitikėjimu.

Siekiant objektyviai įvertinti esamą situaciją, VĮ „Regitra“ suinteresuotiems atsakingiems asmenims buvo pateiktas klausimynas. Apibendrinus gautus atsakymus į jame pateiktus klausimus, apie tarnybinio transporto naudojimą, saugojimą ir ženklavimo kontrolės mechanizmą, darytina išvada, kad kontrolė VĮ „Regitra“ praktiškai buvo vykdoma tik formaliai, pasitikint įmonės darbuotojų sąmoningumu ir padorumu, neskiriant tam didesnio dėmesio ir išteklių. Tai, kad ilgą laiką nebuvo užfiksuota pažeidimų šioje srityje nereiškia, kad jų negalėjo būti. Piktnaudžiaujantys tarnybine padėtimi filialų vadovai neturi moralinės teisės ir negali tinkamai kontroliuoti, kaip kiti darbuotojai naudoja tarnybines transporto priemones ir tai sukuria terpę visuotiniam piktnaudžiavimui, nors ir nedarančiam didelės materialinės žalos įmonei, tačiau, faktams iškilus viešumon, darančiam didelę žalą Įmonės reputacijai.

Formaliai vertinant pagal Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011-05-13 įsakymu Nr. 2-170 patvirtintų Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo klausimyne nustatytus kriterijus konstatuotina, kad VĮ „Regitra“ transporto priemonių naudojimo srityje priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo, tačiau atkreiptinas dėmesys į tai, kad

VĮ „Regitra“ nėra viešojo administravimo ir teisėkūros subjektas, todėl VĮ „Regitra“ nėra įgaliota priimti norminių teisės aktų.

Siekiant valdyti korupcijos pasireiškimo riziką dėl priimamų norminio pobūdžio teisės aktų įmonės viduje, rekomenduojama sudaryti darbo grupes dėl norminių teisės aktų rengimo (kolegialaus teisės akto projekto parengimo). Kadangi VĮ „Regitra“ nėra įgaliota priimti norminius teisės aktus, joje iki šiol nebuvo atliekamas norminių teisės aktų projektų poveikio korupcijos mastui vertinimas, Tačiau Įmonės 2018 m. Korupcijos prevencijos priemonių plane numatyta iki 2018-10-01 parengti ir patvirtinti VĮ „Regitra“ direktoriaus priimamų norminių teisės aktų projektų poveikio korupcijos mastui vertinimo tvarkos aprašą. Be to, generalinio direktoriaus įsakymu yra paskirtas darbuotojas, atsakingas už korupcijos prevenciją, o norminių teisės aktų projektų poveikio korupcijos mastui vertinimo funkcija numatyta generalinio direktoriaus įsakymu patvirtintoje pareiginėje instrukcijoje. Nors VĮ „Regitra“ transporto priemonių naudojimo srityje priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo, tačiau atsižvelgiant į tai, kad tarnybinio transporto naudojimo srityje priimami sprendimai yra apspręsti aukštesnės galios teisės aktų ir yra susiję tik su įmonės vidaus administravimu, korupcijos rizika sprendimų priėmimo srityje tik formaliai atitinka KPI 6 str. 4 d. nustatytam kriterijui, o realiai korupcijos pasireiškimo tikimybė šioje srityje yra minimali.

Siūlymai dėl korupcijos rizikos veiksnių neigiamos įtakos panaikinimo ar sumažinimo:

1) Siūloma apsvastyti galimybę eliminuoti menamų, formalių pažeidimų galimybę, įteisinant tam tikras mažareikšmes, realiame gyvenime dažnai pasitaikančias situacijas, susijusias su tarnybinio transporto panaudojimu, dėl kurių darbuotojas tampa pažeidėju. Pvz.: vykstant tarnybos tikslais į komandiruotę ar aptarnaujamoje teritorijoje galima sustoti prie maitinimo įstaigų, maisto parduotuvių, viešųjų tualetų ar pan. nenukrypstant nuo tiesiausio maršruto daugiau kaip 50-100 metrų pavalgyti, atlikti gamtinių reikalų, nusipirkti būtiniausių prekių ir t.t.; vykstant į komandiruotę leisti tarnybinį automobilį iš vakaro paimti iš nuolatinio laikymo vietos ir, užtikrinant saugumą, laikyti prie namų, o komandiruotės metu nereikalauti laikyti garaže ar saugomoje aikštelėje, jei automobilis draustas nuo vagystės; besibaigiant darbo valandoms leisti užpildyti transporto priemonę kuru, jį nuplauti nustatytoje vietoje, jeigu tai yra būtina ir negali būti atlikta darbo valandomis; ir kitos situacijos su kuriomis susiduria įmonės darbuotojai ir formaliai rizikuoja pažeisti nustatytą tvarką.

2) Pakeisti Administravimo departamento Turto valdymo skyriaus nuostatus ir VĮ „Regitra“ tarnybinių bei specialiosios paskirties transporto priemonių naudojimo taisykles, juos papildant aiškiais nuostatomis, kas konkrečiai vykdo tarnybinio transporto naudojimo pagal paskirtį, taip pat saugojimo ir žymėjimo kontrolę ir kaip.

3) Papildyti Turto valdymo skyriaus, filialų vadovų (filialų nuostatus) ir atitinkamų darbuotojų pareigines instrukcijas (pareigybių aprašymus) numatant, kad jie vykdo tarnybinio transporto naudojimo, saugojimo ir žymėjimo kontrolę.

4) Papildyti ir pakeisti VĮ „Regitra“ tarnybinių bei specialiosios paskirties transporto priemonių naudojimo taisykles įteisinant mechanizmą, užtikrinantį rezultatyvią ir efektyvią (vertinant kaštų ir naudos požiūriu) transporto priemonių naudojimo kontrolę atsižvelgiant į įmonėje įdiegtos AVIKS galimybes ir specifiką. Tikslinga numatyti koks (kokie) konkretus darbuotojas, kaip dažnai tikrins tarnybinio transporto buvimo vietą, kam ir kokiu būdu tai turi pranešti. Kur tie tikrinimo duomenys turi būti fiksuojami, saugomi, kad reikalui esant būtų galima sugretinti su kitais duomenimis.

5) Kreiptis į VRM, kad ji, kaip valstybės įmonių savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija, nustatytų įmonės vadovaujančių darbuotojų, turinčių teisę naudotis tarnybiniais lengvaisiais automobiliais, pareigybių sąrašą ir patvirtintų tarnybinių lengvųjų automobilių įsigijimo, nuomos ir naudojimo įmonėje taisykles.

6) Apsvarstyti galimybę (teisės aktų nustatyta tvarka) pritaikyti LR Vyriausybės 2005-09-13 nutarimo Nr. 993 „Dėl tarnybinių lengvųjų automobilių įsigijimo, nuomos ir naudojimo valstybės įmonėse ir viešosiose įstaigose“ 1.9 p nuostatą – „vadovaujantys darbuotojai, nesinaudojantys tarnybiniais lengvaisiais automobiliais, gali tarnybos reikmėms naudotis asmeniniais lengvaisiais automobiliais ir kas mėnesį, neviršydami valstybės įmonei nustatyto tarnybinių lengvųjų automobilių išlaikymo arba nuomos išlaidų dydžio, gauti kompensaciją degalų

įsigijimo išlaidoms ir automobilio amortizacijai padengti – iki vienos minimalios mėnesinės algos dydžio.“

6. MD LEIDIMU LAIKINAI GYVENTI LIETUVOS RESPUBLIKOJE PRAŠYMU NAGRINĖJIMO SRITYJE

Prašymų išduoti leidimą laikinai gyventi nagrinėjimo procedūrų teisinis pagrindas.

Užsieniečio prašymo išduoti leidimą laikinai gyventi nagrinėjimo, įvertinimo, ar užsienietis atitinka leidimo laikinai gyventi išdavimo sąlygas ir ar nėra atsisakymo išduoti leidimą laikinai gyventi pagrindų, tvarką ir kitus klausimus reglamentuoja Leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo, keitimo, panaikinimo, taip pat įvertinimo, ar santuoka, registruota partnerystė, įvaikinimas ar įmonė yra fiktyvūs, tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2005-10-12 įsakymu Nr. 1V-329 „Dėl Leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo, keitimo, panaikinimo, taip pat įvertinimo, ar santuoka, registruota partnerystė, įvaikinimas ar įmonė yra fiktyvūs, tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas) nuostatos.

Prašymą nagrinėjanti institucija. Pagal Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – Įstatymas) 51 str. 2 d. sprendimą dėl leidimo laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje (toliau – leidimas laikinai gyventi) užsieniečiui išdavimo priima MD, leidimą laikinai gyventi užsieniečiui išduoda Vidaus reikalų ministro įgaliotos institucijos.

Prašymus nagrinėjantys ir sprendimus priimančios valstybės tarnautojai. Pagal Aprašo 54 p. prašymą išduoti leidimą nagrinėja įgaliotas MD valstybės tarnautojas, o atitinkamą sprendimą priima MD direktorius ar jo įgaliotas MD valstybės tarnautojas (kai jis nėra tas pats valstybės tarnautojas, kuris priėmė ir (ar) nagrinėjo to paties užsieniečio prašymą išduoti arba pakeisti leidimą).

Sprendimo parengimo procedūra. Veiksmai, kuriuos turi atlikti prašymą išduoti leidimą gyventi nagrinėjantis valstybės tarnautojas, taip pat šių veiksmų atlikimo terminai nustatyti Aprašo 68–87 p.

Pagal Aprašo 106 punktą išnagrinėjęs užsieniečio prašymą išduoti leidimą bei kartu pateiktus dokumentus ir atsižvelgdamas į Aprašo 71 p., 75 p., 76 p., 79–81¹ p. ir 85–87 p. nurodytus duomenis, Aprašo 77 p., 77¹ p., 78 p., 82 p. ir 83 p. nurodytas išvadas, Aprašo 84.1 papunktyje nustatyta tvarka gautus duomenis ir Aprašo 84.2 papunktyje užsieniečio užpildytą apklausos lapą ar padarytą pokalbį su juo vaizdo ir (ar) garso įrašą bei pateiktus papildomus dokumentus, Aprašo 93 p., 97 p. ir 102 p. atliktas apklausas, Aprašo 95 p., 99 p. ir 105 p. nurodytą surinktą medžiagą ir pažymą, gautus atsakymus į Aprašo 101.4 papunktyje nurodytus prašymus, Aprašo 103 p. nurodytą pažymą, Aprašo 225² p. nurodytą pareiškimą, įgaliotas MD valstybės tarnautojas, kai:

1. siūlo išduoti leidimą laikinai gyventi – prašymo išduoti leidimą 14 eilutėje įrašo terminą, kuriam išduodamas leidimas laikinai gyventi Įstatymo straipsnį (-ius), šio (-ių) straipsnio (-ių) dalį (-is) ir punktą (-us) kurio (-ių) pagrindu priimamas sprendimas išduoti leidimą laikinai gyventi, nurodo savo pareigas, vardą (-us), pavardę (-es) ir pasirašo;

2. siūlo neišduoti leidimo laikinai gyventi – parengia sprendimo neišduoti leidimo laikinai gyventi projektą, jame nurodo faktines aplinkybes, nustatytas nagrinėjant prašymą išduoti leidimą bei kartu pateiktus dokumentus, Įstatymo straipsnį (-ius), šio (-ių) straipsnio (-ių) dalį (-is) ir punktą (-us), kurio (-ių) pagrindu priimamas sprendimas neišduoti leidimo laikinai gyventi, ir šio sprendimo apskundimo tvarką.

Aprašo 107 p. numatyta, kad įgaliotas MD valstybės tarnautojas vizuoja Aprašo 106.3 papunktyje nurodytą projektą; vizuodamas jis patvirtina, kad pritaria šio sprendimo projektui ir prisiima atsakomybę pagal savo kompetenciją.

MD direktoriaus 2018-03-01 įsakymu Nr. 3K-54 patvirtintas Kriterijų, kuriais vadovaujasi nustatant, ar yra rimtas pagrindas manyti, jog gali kilti užsieniečio nelegalios migracijos grėsmė, vertinimo tvarkos aprašas, kuris reglamentuoja pavyzdinių kriterijų, kurie turėtų būti vertinami kiekvienu individualiu atveju nustatant, ar yra rimtas pagrindas manyti, kad gali kilti užsieniečio nelegalios migracijos grėsmė, sąrašą ir jų vertinimo tvarką. Šio aprašo nuostatos taikomos nagrinėjant prašymą išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi, prašymą

išduoti Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimą gyventi Europos Sąjungoje (toliau – leidimas nuolat gyventi), priimant sprendimą panaikinti leidimą laikinai gyventi.

Sprendimo priėmimo procedūra. Pagal Aprašo 108 p. MD direktorius ar jo įgaliotas valstybės tarnautojas priima vieną iš šių sprendimų:

1. išduoti leidimą laikinai gyventi: prašymo išduoti leidimą 14 eilutėje pasirašo ir nurodo savo pareigas, vardą (-us), pavardę (-es) ir sprendimo priėmimo datą;

2. neišduoti leidimo laikinai gyventi: pasirašo sprendimą neišduoti leidimo laikinai gyventi ir nurodo sprendimo priėmimo datą.

Pagal Imigracijos skyriaus nuostatus ir patvirtintus pareigybių aprašymus, sprendimų išduoti leidimą laikinai gyventi projektus rengia Imigracijos skyriaus valstybės tarnautojai (vyriausieji specialistai), sprendimus priima įgalioti valstybės tarnautojai – Imigracijos skyriaus vedėjas (ar jį pavaduojantis valstybės tarnautojas) arba direktorius (ar jį pavaduojantis valstybės tarnautojas).

Sprendimo priėmimo terminai. Pagal Įstatymo 33 str. 1 d. 2 p. a papunktį ir 3 p. a papunktį užsieniečio prašymas išduoti leidimą gyventi turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo prašymo pateikimo atitinkamoje institucijoje dienos, o kai yra Įstatymo 44¹ straipsnio 1 dalies 3 p. a ar b papunktyje nurodytas atvejis – ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo prašymo pateikimo atitinkamoje institucijoje dienos. Pagal Įstatymo 34¹ str. 1 d. nagrinėjant prašymą išduoti leidimą laikinai gyventi skubos tvarka, Įstatymo 33 str. 1 d. nustatyti terminai trumpinami per pusę.

Prašymo nagrinėjimo sustabdymo procedūra. Pagal Įstatymo 33 str. 4 d., jeigu nepakanka prašymą išduoti leidimą gyventi pagrindžiančių duomenų ir (ar) dokumentų, sprendimą dėl leidimo gyventi išdavimo priimti MD *ne vėliau kaip per vieną mėnesį* nuo prašymo išduoti leidimą gyventi gavimo dienos raštu apie tai informuoja šį prašymą pateikusių asmenį ir nustato pagrįstą terminą reikiamiems duomenims ir (ar) dokumentams pateikti. Prašymo išduoti ar leidimą gyventi nagrinėjimo terminas sustabdomas nuo minėto rašto išsiuntimo dienos ir atnaujinamas nuo sprendimui dėl leidimo gyventi išdavimo priimti reikiamų duomenų ir (ar) dokumentų gavimo toje institucijoje dienos.

Pagal Aprašo 71.2 papunktį įgaliotas MD valstybės tarnautojas, nagrinėjantis užsieniečio prašymą išduoti leidimą gyventi privalo sutikrinti, ar prašyme išduoti leidimą nurodyti užsieniečio asmens duomenys sutampa su jo duomenimis, nurodytais pateiktuose dokumentuose, ar kartu su prašymu išduoti leidimą pateikti visi prašymą išduoti leidimą pagrindžiantys duomenys ir (ar) dokumentai sprendimui dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo priimti. Jeigu nepakanka prašymą išduoti leidimą pagrindžiančių duomenų ir (ar) dokumentų sprendimui dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo priimti, tai *ne vėliau kaip per vieną mėnesį* nuo prašymo išduoti leidimą gavimo dienos išsiųsti pranešimą šį prašymą pateikusiam asmeniui apie tai, kad nepakanka prašymą išduoti leidimą pagrindžiančių duomenų ir (ar) dokumentų. Šiame pranešime nurodomi duomenys ir (ar) dokumentai, kuriuos būtina pateikti MD, nagrinėjančiam užsieniečio prašymą išduoti leidimą ir kartu pateiktus dokumentus, ir jame nustatomas pagrįstas terminas reikiamiems duomenims ir (ar) dokumentams pateikti. Šiame pranešime taip pat nurodoma, kad prašymo išduoti leidimą nagrinėjimo terminas sustabdomas nuo šio pranešimo išsiuntimo dienos ir bus atnaujintas nuo sprendimui dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo ar pakeitimo priimti reikiamų duomenų ir (ar) dokumentų gavimo dienos ir kad pagal Įstatymo 35 str. 1 d. 13 p. išduoti užsieniečiui leidimą laikinai gyventi atsisakoma, jeigu per šiame pranešime nustatytą terminą nepateikti prašymą išduoti leidimą pagrindžiantys duomenys ir (ar) dokumentai sprendimui dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo ar pakeitimo priimti. Šis pranešimas paštu ir (ar) šio pranešimo skaitmeninė kopija elektroniniu paštu išsiunčiamas (-a) prašymą išduoti leidimą pateikusiam asmeniui, o jei prašymo išduoti leidimą 10 eilutėje nurodyta, kad pranešimas apie priimtą sprendimą turi būti siunčiamas konsulinei įstaigai, kuriai buvo pateiktas prašymas išduoti leidimą, tai pranešimo skaitmeninė kopija elektroniniu paštu persiunčiama šiai įstaigai.

Prašymo, pateikto skubos tvarka, nagrinėjimo bendra tvarka procedūra. Pagal Aprašo 63 p. užsieniečio prašymas išduoti leidimą skubos tvarka nenagrinėjamas ir sprendimas dėl jo priimamas bendra tvarka, jeigu:

1. VSAT prie LR VRM Aprašo 77 p. nustatyta tvarka, PD prie LR VRM Aprašo 77¹ p., 78 p. nustatyta tvarka, Kauno teritorinė muitinė Aprašo 81 p. nustatyta tvarka, Valstybinė darbo inspekcija prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Aprašo 81¹ p. nustatyta tvarka ar Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas Aprašo 82 p. nustatyta tvarka informavo, kad dėl svarbių priežasčių negali pateikti išvados arba neturi galimybės atsakyti į paklausimą per nustatytą terminą;

2. negautas atsakymas į Aprašo 71.4 ar 71.11.6 papunktyje arba 79 p. nurodytą paklausimą;

3. negautas atsakymas į Aprašo 84.1 papunktyje nurodytus prašymus;

4. Aprašo 85 p. nurodytu atveju Lietuvos darbo biržos informacinėje sistemoje nėra duomenų apie priimtą sprendimą dėl užsieniečio aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujančio darbo atitikties Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikiams, o Aprašo 86 p. nurodytu atveju – apie priimtą sprendimą dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikiams;

5. įgaliotas MD valstybės tarnautojas, išnagrinėjęs užsieniečio prašymą išduoti leidimą, nustato, kad nepakanka pagrindžiančių duomenų ir (ar) dokumentų sprendimui dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo priimti.

Pagal Aprašo 64 p., jeigu likus ne mažiau kaip 3 darbo dienoms iki prašymo išduoti leidimą skubos tvarka nagrinėjimo termino pabaigos paaiškėja, kad užsieniečio prašymas išduoti leidimą skubos tvarka dėl Aprašo 63 p. nurodytų aplinkybių nebus išnagrinėtas skubos tvarka, užsieniečiui nedelsiant paštu arba elektroninio pašto adresu išsiunčiamas MD direktoriaus ar jo įgalioto valstybės tarnautojo pasirašytas pranešimas, kuriame nurodoma priežastis, dėl kurios prašymas išduoti leidimą bus išnagrinėtas bendra tvarka, ir pažyma, kurioje nurodoma užsieniečio sumokėtos valstybės rinkliavos už prašymo nagrinėjimą dalis, kuri pagal Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymo 10 str. 1 d. gali būti gražinta užsieniečiui, ir jos gražinimo priežastis, arba šio pranešimo ir pažymos skaitmeninės kopijos. Įgaliotas MD valstybės tarnautojas padaro registruotos pažymos kopiją, patvirtina ją teisės aktų nustatyta tvarka ir prideda prie užsieniečio bylos.

Veiklos srities vertinimas. Nagrinėjamos srities procedūros yra detalios reglamentuotos, įtvirtintos Įstatymo ir Aprašo nuostatomis. Įstatymas nustato leidimo laikinai gyventi išdavimo procedūros terminus, Aprašas – procedūros eigą, konkrečių veiksmų terminus, reikalavimus asmenų pateikiamiems dokumentams. Tačiau pažymėtina, kad tiek pagal Įstatymą, tiek pagal Aprašą, informuoti užsienietį, kad nepakanka prašymą išduoti leidimą gyventi pagrindžiančių duomenų ir (ar) dokumentų, Migracijos departamentas turi ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo prašymo išduoti leidimą gyventi gavimo dienos, nors kai kuriais atvejais prašymai išduoti leidimą laikinai gyventi turi būti išnagrinėti per 1 mėnesį ar per 15 dienų. **Siūlytina tikslinti Aprašo nuostatas.**

Vertinant Aprašo 71.2 papunkčio nuostatas dėl nustatomo „pagrįsto termino“ trukstamiems duomenims ir dokumentams pateikti, siūlytina tikslinti Aprašą, atsižvelgiant į analogišką Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos 2016 m. gruodžio 13 d. antikorupcinio vertinimo išvadoje Nr. 4-01-9249 „Dėl teisės aktų, reglamentuojančių ilgalaikio gyventojų leidimo gyventi Europos Sąjungoje išdavimo procedūras“ pateiktą pastabą dėl leidimo nuolat gyventi – nėra aišku, kokiais kriterijais vadovaujantis ir kokios trukmės terminas gali būti nustatomas, taip pat neaišku, ar yra galimybė nustatytą terminą pratęsti esant svarbioms aplinkybėms, todėl siekiant skaidraus leidimų išdavimo proceso, siūlytina reglamentuoti terminų nustatymo kriterijus bei trukmę (Leidimų nuolat gyventi tvarkos aprašas patikslintas 2018-01-24 Vidaus reikalų ministro įsakymu Nr. 1V-73).

Pavyzdinių kriterijų, kurie turėtų būti vertinami kiekvienu individualiu atveju nustatant, ar yra rimtas pagrindas manyti, kad gali kilti užsieniečio nelegalios migracijos grėsmė, sąrašą ir jų vertinimo tvarka reglamentuoti MD direktoriaus 2018-03-01 d. įsakymu Nr. 3K-54. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba 2016-12-13 antikorupcinio vertinimo išvadoje Nr. 4-01-9249 pateikė siūlymą aiškiai nustatyti kriterijus, kurių pagrindu būtų taikomas 35 str. 1 d. 12 p. Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų

ministerijos nuostatų, patvirtintų vidaus reikalų ministro 2000 m. spalio 6 d. įsakymu Nr. 388, 19.4 papunktyje numatyta, kad MD direktorius pagal kompetenciją priima įsakymus, tikrina, kaip jie įgyvendinami, prirėikus kartu su kitų valstybės institucijų ir įstaigų vadovais priima bendrus įsakymus.

Minėti teisės aktai aiškiai ir tiksliai reglamentuoja bei atrioja subjektų, nagrinėjančių prašymus ir priimančių sprendimus išduoti leidimus laikinai gyventi, kompetencijas ir įgaliojimus: vadovaujantis Įstatymo nuostatomis, prašymus išduoti leidimus laikinai gyventi nagrinėja MD, Aprašo nuostatos ir Imigracijos skyriaus valstybės tarnautojų pareigybės aprašymai detalčiau nustato, kad prašymus nagrinėja Imigracijos skyriaus vyriausieji specialistai, o sprendimus priima Imigracijos skyriaus vedėjas arba MD direktorius. Aprašo 54 p. tiesiogiai įtvirtinta „4 akių principą“. Įvertinus Aprašo nuostatas ir pareigybės aprašymus, laikytina, kad valstybės tarnautojų kompetencijos apibrėžtos tinkamai.

Nagrinėjamuose teisės aktuose įtvirtinti aiškūs kriterijai ir principai, kuriais vadovaujantis priimamas sprendimas išduoti ar neišduoti leidimą laikinai gyventi. Išdavimo pagrindai yra įtvirtinti Įstatymo 44¹ str., atsisakymo išduoti užsieniečiui leidimą gyventi pagrindai – 35 str., prašymo nagrinėjimo terminai – 33 str. ir 34¹ str. Terminai konkrečioms veiksmams atlikti nustatyti Apraše.

Teisinis analizuojamos srities reglamentavimas užtikrina santykių skaidrumą, nesukuria nevienodų ar diskriminuojančių sąlygų tam tikroje srityje veikiantiems subjektams – leidimo laikinai gyventi išdavimo / atsisakymo išduoti pagrindai yra įtvirtinti Įstatyme, konkretūs veiksmai, kuriuos turi atlikti prašymą išduoti leidimą gyventi nagrinėjantis valstybės tarnautojas, taip pat šių veiksmų atlikimo terminai nustatyti Apraše. Teisėtumo, viešųjų interesų viršenybės prieš privačius, sąžiningumo, sprendimų objektyvumo, pagrįstumo, skaidrumo bei kiti principai įtvirtinti ir Nulinės tolerancijos korupcijai politikoje.

Sprendimų išduoti / neišduoti leidimą laikinai gyventi procedūros yra aiškiai atskirtos nuo kontrolės funkcijų įgyvendinimo: pagal Imigracijos skyriaus nuostatus, sprendimus dėl leidimo gyventi išdavimo priima Imigracijos skyrius, o sprendimus dėl leidimo panaikinimo – Kontrolės skyrius.

Analizuojant sprendimų išduoti / neišduoti leidimus laikinai gyventi proceso vidaus kontrolę, reikia paminėti, kad pagal Įstatymo 51 str. 4 d. sprendimą dėl leidimo laikinai gyventi užsieniečiui panaikinimo priima MD, o vadovaujantis MD nuostatų, patvirtintų vidaus reikalų ministro 2000-10-06 įsakymu Nr. 388, 21 p. MD valstybinį auditą atlieka Valstybės kontrolė, vidaus auditą atlieka Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Vidaus audito skyrius. Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos vidaus kontrolės aprašo, patvirtinto Migracijos departamento direktoriaus 2017-03-17 įsakymu Nr. 3K-41 (toliau – Kontrolės aprašas), 13.5 papunktis nustato, kad kontrolės veiklą sudaro patikrinimai – atskiros įvykdytos procedūros patikrinamos, siekiant įvertinti, ar nebuvo pažeisti teisės aktų reikalavimai, 14 p. – kontrolės veiklos įgyvendinamos pagal MD ir jo skyrių nuostatus, darbo reglamentą, darbuotojų pareigybių aprašymus, MD vidaus tvarkos taisykles ir kitus teisės aktus. **Patikrinus minėtus teisės aktus, nustatyta, kad detalčiau kontrolės veiklos, jų periodiškumas nėra reglamentuojamas. Siūlytina tikslinti Kontrolės aprašą ir (ar) kitus teisės aktus, detalizuojant kontrolės veiksmus, apimtis, periodiškumą, atsakingus asmenis ir kt.**

Asmenys, kurie kreipiasi dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo pagal Įstatymo 40 str. 1 d. 4¹ p., MD aptarnaujami vieno langelio principu. Vadovaujantis Aprašu, užsienietis, esantis LR teritorijoje teisėtai, kai jis kreipiasi dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo kreipiasi Įstatymo 40 str. 1 d. 4¹ p. pagrindu, Aprašo 6 p. nurodytą prašymą išduoti leidimą pateikia MD. Vadovaujantis Aprašu, užsienietis, esantis LR teisėtai, iki sprendimo išduoti užsieniečiui leidimą laikinai gyventi galiojimo termino pabaigos gali kreiptis dėl leidimo laikinai gyventi įforminimo į migracijos tarnybą, kurios aptarnaujamoje teritorijoje ketina deklaruoti gyvenamąją vietą, arba į savo gyvenamosios vietos migracijos tarnybą, o Aprašo 7¹ p. nurodytas užsienietis, kuris prašyme išduoti leidimą nurodė, kad pageidauja leidimą laikinai gyventi įforminti MD, – į MD. Informacija asmenims lietuvių, anglų ir rusų kalbomis teikiama vienu informaciniu telefono numeriu, el. paštu ir MD interneto svetainėje.

Priimant sprendimus naudojamos informacinės technologijos. Vadovaudamasis Aprašu, MD valstybės tarnautojas, priimantis prašymą išduoti ir kartu su juo pateikiamus dokumentus, privalo prašymą išduoti leidimą užregistruoti Užsieniečių registre. Pagal Aprašo 131 p. įgaliotas MD valstybės tarnautojas užregistruoja Užsieniečių registre Aprašo 66 p., 87 p., 108 p., 122 p. ir 128 p. nurodytus sprendimus. Pagal Aprašo nuostatas, nagrinėjant prašymus dėl leidimo gyventi išdavimo duomenys tikrinami Interpolo duomenų bazėje, Valstybės sienos apsaugos tarnybos informacinėje sistemoje, Ieškomų asmenų, neatpažintų lavonų ir nežinomų bejėgių asmenų žinybinis registre, Prevencinių poveikio priemonių taikymo registre, Įtariamųjų, kaltinamųjų ir nuteistųjų registre, Administracinių nusižengimų registre, Lietuvos nacionalinė antrosios kartos Šengeno informacinėje sistemoje, Lietuvos darbo biržos informacinėje sistemoje, Juridinių asmenų dalyvių informacinėje sistemoje, Juridinių asmenų registre, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos informacinėje sistemoje, Valstybinės mokesčių inspekcijos informacinėje sistemoje, Užsieniečių registre, Gyventojų registre, Lietuvos nacionalinėje vizų informacinėje sistemoje. Sprendimų dėl leidimo gyventi išdavimo apskundimo tvarka numatyta Įstatymo 136-138 str.

Analizuojamu laikotarpiu asmenų skundų, pranešimų, kitokio pobūdžio informacijos, susijusios su korupcijos apraiškomis priimant sprendimus dėl leidimų gyventi išdavimo pagal Įstatymo 40 str. 1 d. 4¹ p. nebuvo gauta.

2018 m. rugsėjo 3–21 d. buvo atlikta MD valstybės tarnautojų, nagrinėjančių prašymus išduoti leidimą laikinai gyventi, apklausa, kurios tikslas – įvertinti, ar nagrinėdami prašymus, valstybės tarnautojai vadovaujasi teisės aktų nuostatomis, ar nustatyta (yra buvę) korupcijos apraiškų, nustatyti darbuotojų suvokimo apie korupcijos apraiškas ir prevenciją lygį.

Vertinant respondentų atsakymus, daroma prielaida, kad ne visais atvejais vadovaujasi teisės aktų nuostatomis. **Siūlytina parengti Prašymų dėl leidimų laikinai gyventi nagrinėjimo atmintinę, kurioje būtų nuosekliai išdėstyta prašymo nagrinėjimo eiga, terminai ir valstybės tarnautojo veiksmai.** Atsižvelgiant į tai, kad MD siekia kuo labiau standartizuoti klientų aptarnavimo procesą, užtikrinti, kad darbuotojai vienodai supratų ir taikytų teisės aktuose numatytas procedūras, ši atmintinė būtų naudojama kaip standartinis vidaus dokumentas, skirtas visiems Imigracijos skyriaus darbuotojams, taip pat – kaip įvadinė mokymo priemonė naujai priimtiems valstybės tarnautojams.

Priimtų prašymų išduoti leidimą laikinai gyventi nagrinėjimo analizė. Siekiant įvertinti sprendimų priėmimo eigos skaidrumą, objektyvumą, atitiktį teisės aktų nuostatomis ir galimą korupcijos pasireiškimo tikimybę, buvo atlikta 2018 m. gegužės mėn. priimtų sprendimų dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo pagal Įstatymo 40 str. 1 d. 4¹ p. analizė.

Iš viso nagrinėjamu laikotarpiu priimti 32 Migracijos departamento sprendimai. Asmenų pateiktų prašymų išduoti leidimą laikinai gyventi nagrinėjimas buvo vertinamas šiais aspektais:

- prašymo nagrinėjimo terminas (skubos / bendra tvarka);
- prašymo pateikimo data / sprendimo priėmimo data;
- kiek prašymų buvo priimta pažeidus teisės aktuose numatytus nagrinėjimo terminus;
- ar buvo išsiųstas pranešimas apie pratęstą nagrinėjimo terminą;
- ar prašymą priėmė / nagrinėjo / sprendimą priėmė tas pats ar skirtingi darbuotojai.

19 prašymų iš 32 pateikė patys užsieniečiai, 10 – darbdavių ar priimančių įmonių atstovai, 5 – užsieniečius atstovaujantys advokatai. Minėtu laikotarpiu buvo nagrinėjami 26 skubos tvarka pateikti prašymai, 6 – bendra tvarka pateikti prašymai. 12 prašymų nagrinėjimo tvarka buvo pakeista iš skubos į bendrą. Atkreiptinas dėmesys, kad tik 6 atvejais iš 12 buvo parengtas ir išsiųstas pranešimas apie prašymo nagrinėjimo tvarkos pakeitimą iš skubos į bendrą. Įvertinus klientų lūkesčius ir siekiant užtikrinti didesnę priimamų sprendimų skaidrumą, ši ydinga praktika buvo panaikinta – nuo 2018 m. birželio mėn. Imigracijos skyrius teisės aktų nustatyta tvarka raštu informuoja užsieniečius apie tai, kad jų prašymas nebus išnagrinėtas skubos tvarka, o bus nagrinėjamas bendra tvarka.

24 iš 32 sprendimai buvo priimti laikantis teisės aktuose nurodytų prašymo nagrinėjimo terminų, 8 – pažeidžiant nustatytus terminus. Pažymėtina, kad 9 nauji darbuotojai buvo priimti tik 2018 m. kovo–balandžio mėn., todėl dar nebuvo įgiję tinkamos prašymų nagrinėjimo patirties

analizuojamu laikotarpiu, be to, terminas praleistas nežymiai. Tais atvejais, kai prašymo nagrinėjimo terminas buvo žymesnis, buvo atliekami patikrinimai, apie prašymo nagrinėjimo eigą informuotas užsienietis. Visų prašymų nagrinėjimo procese buvo užtikrinta prašymo priėmimo / sprendimo projekto parengimo / sprendimo priėmimo atskyrimo procedūra. Sprendimų projektus parengė Imigracijos skyriaus valstybės tarnautojai, sprendimus priėmė įgalioti valstybės tarnautojai – Imigracijos skyriaus vedėja (ar ją pavaduojantis valstybės tarnautojas) arba direktorė (ar ją pavaduojantis valstybės tarnautojas). Įgaliojimai priimti sprendimus yra nurodyti Imigracijos skyriaus nuostatuose, valstybės tarnautojų pareigybių aprašymuose. Atlikus prašymų nagrinėjimo vertinimą korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo aspektu, pažeidimų nerasta. Techniniai užsieniečių informavimo apie prašymo nagrinėjimo tvarkos pakeitimą klausimai išspręsti 2018 m. birželio mėn. Siekiant didinti priimamų sprendimų kokybę ir užtikrinti, kad prašymai būtų išnagrinėti teisės aktuose nustatytais terminais, rekomenduojama parengti Prašymų dėl leidimų laikinai gyventi nagrinėjimo atmintinę, kurioje būtų nuosekliai išdėstyta prašymo nagrinėjimo eiga, terminai ir valstybės tarnautojo veiksmai.

Vertinimo išvados ir rekomendacijos. Apibendrinus prašymų išduoti leidimą laikinai gyventi nagrinėjimo teisinį reglamentavimą, valstybės tarnautojų, nagrinėjančių minėtus prašymus, apklausos ir prašymų nagrinėjimo analizės rezultatus, galima teigti, kad **korupcijos pasireiškimo tikimybė** leidimų laikinai gyventi pagal Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 40 str. 1 d. 4¹ p. (užsienietis ketina dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą) išdavimo srityje **yra nedidelė**. Vertinant nagrinėjamą sritį reglamentuojančių teisės aktų nuostatas, galima teigti, kad prašymo išduoti leidimą laikinai gyventi nagrinėjimo procedūra reglamentuota pakankamai detalai. Tačiau siekiant užtikrinti kuo aiškesnę prašymo nagrinėjimo procedūrą, siūloma tikslinti Aprašo 71.2 papunkčio nuostatas dėl nustatomo „*pagrįsto termino*“ trūkstamiems duomenims ir dokumentams pateikti – nurodyti kokiais kriterijais vadovaujantis ir koks terminas gali būti nustatomas, ar yra galimybė nustatytą terminą pratęsti, taip pat patikslinti Aprašo nuostatas, kad turi būti užsieniečiui išsiųstas pranešimas apie prašymo nagrinėjimo termino sustabdymą. Sprendimų išduoti / neišduoti leidimus laikinai gyventi proceso vidaus kontrolė yra vykdoma, tačiau siūloma tikslinti Kontrolės aprašą ir (ar) kitus teisės aktus, detalizuojant kontrolės veiksmus, apimtis, periodiškumą, atsakingus asmenis ir kt. Be to, galima daryti išvadą, kad informacijos apie korupcijos prevenciją pakanka, tačiau, siekiant apmokyti naujai priimtus valstybės tarnautojus, gilinti ir plėsti esamų darbuotojų žinias, būtina kasmet organizuoti korupcijos prevencijos mokymus.

Atlikus prašymų nagrinėjimo vertinimą korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo aspektu, pažeidimų nerasta. Siekiant didinti priimamų sprendimų kokybę ir užtikrinti, kad prašymai būtų išnagrinėti teisės aktuose nustatytais terminais, rekomenduojama parengti Prašymų dėl leidimų laikinai gyventi nagrinėjimo atmintinę, kurioje būtų nuosekliai išdėstyta prašymo nagrinėjimo eiga, terminai ir valstybės tarnautojo veiksmai.

MD siūlomų korupcijos prevencijos priemonių planas:

1. Parengti Leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo, keitimo, panaikinimo, taip pat įvertinimo, ar santuoka, registruota partnerystė, įvaikinimas ar įmonė yra fiktyvūs, tvarkos aprašo keitimo projektą.
2. Parengti Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos vidaus kontrolės aprašo keitimo projektą.
3. Parengti prašymų dėl leidimų laikinai gyventi (pagal Įstatymo 40 str. 1 d. 4¹ p.) nagrinėjimo atmintinę.
4. Organizuoti asmenų aptarnavimo mokymus.

7. TVŪD PERSONALO FORMAVIMO, VALDYMO IR ADMINISTRAVIMO VEIKLOS SRITYJE

Vertinama veiklos sritis atitinka šiuos KPI 6 str. 4 d. įtvirtintus kriterijus:

➤ **Atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti.** Analizuojamu laikotarpiu (2017

m. IV ketvirtis – 2018 m. III ketvirtis) TVŪD galioja šie pagrindiniai TVŪD personalo formavimą, valdymą ir administravimą reglamentuojantys vidaus teisės aktai:

TVŪD nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2002-09-02 įsakymu Nr. 416 „Dėl Turto valdymo ir ūkio departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatų patvirtinimo“;

TVŪD darbo reglamentas, patvirtintas TVŪD direktoriaus 2011-03-07 įsakymu Nr. 8V-45 „Dėl Turto valdymo ir ūkio departamento prie Lietuvos Respublikos darbo reglamento patvirtinimo ir kai kurių Turto valdymo ir ūkio departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos direktoriaus įsakymų pripažinimo netekusiais galios“;

TVŪD darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, darbo apmokėjimo sistema, patvirtinta TVŪD direktoriaus 2017-02-01 įsakymu Nr. 8V-20 „Dėl Turto valdymo ir ūkio departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, darbo apmokėjimo sistemos patvirtinimo“ (2018-05-05 įsakymo Nr. 8V-90 redakcija);

Pareigybių steigimo, naikinimo bei pareigybių kategorijų ir koeficientų nustatymo (keitimo), priedų, priemonių, pašalpų skyrimo svarstymo komisija, sudaryta TVŪD direktoriaus 2017-04-27 įsakymu Nr. 8V-71 „Dėl pareigybių steigimo, naikinimo bei pareigybių kategorijų ir koeficientų nustatymo (keitimo), priedų, priemonių, pašalpų skyrimo svarstymo komisijos sudarymo“ (2018 m. sausio 5 d. įsakymo Nr. 8V-7 redakcija);

TVŪD priemonių ir pašalpų valstybės tarnautojams skyrimo ir mokėjimo taisyklės, patvirtintos TVŪD direktoriaus 2017-04-27 įsakymu Nr. 8V-70 „Dėl Turto valdymo ir ūkio departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos priemonių ir pašalpų valstybės tarnautojams skyrimo ir mokėjimo taisyklių patvirtinimo“;

TVŪD administracijos struktūra, patvirtinta Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2011-01-17 įsakymu Nr. 1V-42 „Dėl Turto valdymo ir ūkio departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos administracijos struktūros patvirtinimo“ (2017-07-25 vidaus reikalų ministro įsakymo Nr. 1V-522 redakcija);

TVŪD direktoriaus 2017-12-12 įsakymas Nr. 8V-275 „Dėl Turto valdymo ir ūkio departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos administracijos padalinių nuostatų patvirtinimo“;

TVŪD direktoriaus 2017-12-06 įsakymas Nr. 8V-265 „Dėl valstybės tarnautojų pareigybių aprašymų patvirtinimo“;

TVŪD direktoriaus 2017-12-11 įsakymas Nr. 8V-272 „Dėl darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių aprašymų patvirtinimo“;

TVŪD vidaus kontrolės aprašas, patvirtintas TVŪD direktoriaus 2017-03-30 įsakymu Nr. 8V-59 „Dėl Turto valdymo ir ūkio departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos vidaus kontrolės aprašo patvirtinimo“ (2018-06-13 įsakymo Nr. 8V-123 redakcija);

TVŪD direktoriaus 2018-07-23 įsakymas Nr. 8V-141 „Dėl pareigybių, į kurias skiriamas rašytinis prašymas Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybai pateikti informaciją apie skiriamą asmenį, sąrašo patvirtinimo“.

Analizuojant vidaus teisės aktus, reglamentuojančius personalo formavimą, valdymą ir administravimą, pastebėtini atvejai, kai pareigybės aprašymuose nustatytos funkcijos neturi sąsajų su administracijos padalinio ir TVŪD nuostatuose nustatytais uždaviniais. Aprūpinimo skyriaus vyriausiojo specialisto (karjeros valstybės tarnautojas, A lygio 11 kategorija) pareigybės aprašyme nustatytos funkcijos „*pagal kompetenciją kontroliuoja ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamų projektų, kuriuose Departamentas yra paramos gavėjas, pirkimo sutarčių vykdymo eigą*“ (7.2 p.) ir „*vykdo pagal kompetenciją Europos Sąjungos finansuojamų projektų, kuriuose Departamentas yra paramos gavėjas, pirkimo sutartis*“ (7.3 p.) neturi sąsajos su Aprūpinimo skyriaus nuostatuose nustatytų uždavinių ir funkcijų apimtimi.

Taip pat pastebėta, kad tik dvejuose pareigybių aprašymuose (direktoriaus pavaduotojo ir Apskaitos ir finansų skyriaus patarėjo) yra nustatyta pavadavimo (nesant TVŪD direktoriaus ir Apskaitos ir finansų skyriaus vedėjo) funkcija, o Teisės ir veiklos administravimo, Viešųjų pirkimų, Ūkio skyrių patarėjų, Aprūpinimo skyriaus vyriausiojo specialisto (valstybės tarnautojų pareigybių sąrašė nepatvirtinta karjeros patarėjo pareigybė) pareigybių aprašymuose nenustatyta

skyriaus vedėjo jam nesant pavadavimo funkcija. Toks dvejopas pareigybių aprašymuose pavadavimo funkcijos reglamentavimas gali sąlygoti prielaidas priemonių už skyriaus vedėjo funkcijų vykdymą skyrimo pagrįstumo klausimus.

Analizuojant personalo formavimo, valdymo ir administravimo veiklos sritį, pastebėtina, kad TVŪD nėra patvirtintos darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, priėmimo (atrankos) tvarkos. Nesant tokios tvarkos, kyla grėsmė viešam ir skaidriam personalo formavimo procesui.

➤ **Daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo.** Personalo formavimo, valdymo ir administravimo veiklos srityje TVŪD direktoriaus priimamų sprendimų nereikia derinti su kitomis įstaigomis, tačiau pareigybės steigimo klausimus TVŪD direktorius tarnybinio teikimo tvarka derina su steigėju – Vidaus reikalų ministerija. Formuojant personalą, pareigybių poreikio reikalingumo, pagrįstumo klausimus nagrinėja kolegiali TVŪD pareigybių steigimo, naikinimo bei pareigybių kategorijų ir koeficientų nustatymo (keitimo), priedų, priemonių, pašalpų skyrimo svarstymo komisija. TVŪD administracijos padalinio (skyriaus) vedėjas nustatyta tvarka pateikia komisijai motyvuotą tarnybinį teikimą. Komisijai pritarus, TVŪD direktorius, atsižvelgdamas į vidaus reikalų ministro tarnybinį pavedimą, pareigybės steigimo klausimą derina su VRM kancleriu.

➤ **Naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija.** TVŪD disponuoja įslaptinta informacija, žymima slaptumo žyma „Riboto naudojimo“ ir „Slaptai“. TVŪD Teisės ir veiklos administravimo skyrius užtikrina TVŪD dokumentų ir įslaptintų dokumentų valdymo reikalavimų įgyvendinimą.

Igyvendinant Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos paslapčių įstatymo 22, 29, 32 straipsnius, TVŪD direktoriaus 2018-02-27 įsakymu Nr. 8V-40 „Dėl Turto valdymo ir ūkio departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2018-01-19 įsakymo Nr. 8V-17 „Dėl asmenų, atsakingų už įslaptintos informacijos apsaugą, paskyrimo ir Turto valdymo ir ūkio departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2013-08-23 įsakymo Nr. 8V-93 „Dėl atsakingų asmenų paskyrimo“ pripažinimo netekusiu galios“ pakeitimo“, paskirti TVAS atsakingas asmuo TVŪD įslaptintos informacijos administravimo srityje ir personalo patikimumo užtikrinimo srityje bei Ūkio skyriaus atsakingas asmuo – TVŪD ir VRM įslaptintos informacijos fizinę apsaugą.

TVŪD direktoriaus 2007-04-20 įsakymu Nr. 8V-38 „Dėl Turto valdymo ir ūkio departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuolatinės specialiosios ekspertų komisijos sudarymo ir Turto valdymo ir ūkio departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2004-10-21 įsakymo Nr. 8V-80 „Dėl pavedimo vykdyti specialiosios ekspertų komisijos funkcijas Natalijai Bogdevičienei“ pripažinimo netekusiu galios“ sudaryta TVŪD nuolatinė specialioji ekspertų komisija ir patvirtinti jos nuostatai. Nuolatinės specialiosios komisijos sudėtis pakeista TVŪD direktoriaus 2017-02-13 įsakymu Nr. 8V-24 „Dėl Turto valdymo ir ūkio departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2007-04-20 įsakymo Nr. 8V-38 „Dėl Turto valdymo ir ūkio departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuolatinės specialiosios ekspertų komisijos sudarymo ir Turto valdymo ir ūkio departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2004-10-21 įsakymo Nr. 8V-80 pakeista TVŪD nuolatinės specialiosios ekspertų komisijos sudėtis.

Pastebėtina, kad TVŪD direktoriaus 2017-02-13 įsakyme Nr. 8V-24 nuolatinės specialiosios ekspertų komisijos narių nurodytos pareigos neatitinka nuo 2018-01-01 galiojančios TVŪD administracijos struktūros (Vidaus reikalų ministro 2017-07-25 įsakymas Nr. 1V-522). Sudarant komisiją, nesilaikyta subordinacijos užimamų pareigų atžvilgiu (pirmininkas – skyriaus vedėjas, narys – direktoriaus pavaduotojas). Taip pat pastebėtina kad šiuo metu dar galiojančio TVŪD direktoriaus 2007-04-20 įsakymo Nr. 8V-38 preambulės teisinis reglamentavimas neatitinka Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo aktualios redakcijos. Atsižvelginat į tai minėti TVŪD direktoriaus įsakymai turėtų būti keistini, aktualizuotini, nes gali kilti jų taikymo teisėtumo klausimai.

TVŪD direktoriaus 2018-02-27 įsakymu Nr. 8V-44 „Dėl Turto valdymo ir ūkio departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos administracijos padalinių

pareigybių, kurias užimantiems asmenims reikia leidimų dirbti ar susipažinti su išlaptinta informacija, sąrašo patvirtinimo ir kai kurių Turto valdymo ir ūkio departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos direktoriaus įsakymų pripažinimo netekusiais galios” patvirtintas TVŪD administracijos padalinių pareigybių, kurias užimantiems asmenims reikia leidimų dirbti ar susipažinti su išlaptinta informacija. Pastebėtina, kad sąrašė nurodomas Teisės ir veiklos administravimo skyriaus patarėjo pareigybių skaičius neatitinka TVŪD Teisės ir veiklos administravimo skyriaus valstybės tarnautojų pareigybių sąrašo (TVŪD direktoriaus 2018-03-26 įsakymas Nr. 8V-69). Be to, pareigybėms, kurių administracijos padalinyje yra keletas (vyriausiasis specialistas, specialistas), siūlytina papildomai nurodyti pareigybės paskirtį ar funkcijas, kurias vykdančiam asmeniui reikalingas leidimas dirbti ar susipažinti su išlaptinta informacija. Minėtas sąrašas keistinas ir tikslintinas, nes gali kilti jo taikymo teisėtumo klausimai.

Atliktos veiklos vertinimo analizės metu nustatyta, kad personalo formavimo, valdymo ir administravimo srityje vis tik išlieka rizika korupcijai pasireikšti dėl šių priežasčių:

1. TVŪD nereglamentuota darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, priėmimo tvarka, kas nepakankamai užtikrina laisvų darbo vietų viešinimą;
2. Trūksta tarpusavio sąsajų nagrinėtuose vidaus dokumentuose (administracijos padalinių nuostatuose, pareigybių aprašymuose).

Siūlymai dėl korupcijos rizikos veiksnių neigiamos įtakos panaikinimo ar sumažinimo:

1. Parengti darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, priėmimo tvarkos aprašą.
2. Pakeisti pareigybių aprašymus, nustatant vykdomų funkcijų sąsają su administracijos padalinio nuostatais nustatytais uždaviniais ir funkcijomis.
3. Nustatyti patarėjo pareigybės aprašymuose skyriaus vedėjo pavadavimo funkciją.

8. RPD PROJEKTINIŲ PASIŪLYMŲ VERTINIMO PROCESO SRITYJE

Analizuojama RPD veiklos sritis įtvirtinta Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą, taisyklėse (toliau – Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo taisyklės)¹, kuriose RPD pavesta pagal kompetenciją vertinti regionų plėtros taryboms pateiktų projektinių pasiūlymų atitiktį Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytoms regionų projektų finansavimo sąlygoms.

Projektų administravimo ir finansavimo taisyklėse² nustatyta, kad regionų projektų planavimas atliekamas Regionų projektų atrankos tvarkos aprašo³ nustatyta tvarka. Šios srities vertinimą atlieka RPD darbuotojai, kurie vertina, ar regiono projektai atitinka 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos (toliau – veiksmų programa), taip pat strateginio planavimo dokumentų nuostatas. Atliekant minimą vertinimą, siekiama užtikrinti efektyvų projektui įgyvendinti reikalingų lėšų panaudojimą.

Funkcijos, susijusios su projektinių pasiūlymų vertinimu yra įtvirtintos RPD nuostatuose⁴ RPD Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Telšių, Tauragės, Utenos, Vilniaus apskričių skyrių nuostatuose⁵, taip pat RPD apskričių skyrių darbuotojų pareigybių aprašymuose.

¹ Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014-06-04 nutarimu Nr. 528 „Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą“.

² Projektų administravimo ir finansavimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos finansų ministro 2014-10-08 įsakymu Nr. 1K-316 „Dėl Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“.

³ Iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamų regionų projektų atrankos tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2014-12-22 įsakymu Nr. 1V-893 (2018-06-19 įsakymo Nr. 1V-442 redakcija).

⁴ LR vidaus reikalų ministro 2010-11-29 įsakymas Nr. 1V-720 „Dėl Regioninės plėtros departamento prie Vidaus reikalų ministerijos nuostatų ir administracijos struktūros patvirtinimo“.

⁵ RPD prie VRM Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Telšių, Tauragės, Utenos, Vilniaus apskričių skyrių nuostatai, patvirtinti RPD direktoriaus 2016-10-17 įsakymu Nr. 51V-67 „Dėl Regioninės plėtros departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2011-01-03 įsakymo Nr. 51V-1 „Dėl Regioninės plėtros departamento prie Vidaus reikalų ministerijos skyrių nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“.

Įvertinus analizuojamą veiklos sritį reglamentuojančių teisės aktų nuostatas, galima teigti, kad teisės aktuose RPD nustatytos funkcijos, susijusios su projektinių pasiūlymu vertinimu ir nustatyti jų vertinimui keliami reikalavimai. RPD vidaus teisės aktuose procedūros (procesai), susijusios su projektinių pasiūlymu vertinimu, taip pat yra nustatytos. Pažymėtina, kad Projektų administravimo ir finansavimo taisyklėse reglamentuojamos nuostatos, kurios reikalauja detalizavimo, yra daugiau reglamentuojamos regionų projektų atrankos tvarkos apraše. Pažymėtina, kad Projektų administravimo ir finansavimo taisyklės yra tvirtinamos Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymu, o regionų projektų atrankos tvarkos aprašas – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro įsakymu. Atkreiptinas dėmesys, kad esant tokiam teisiniam reglamentavimui RPD susiduria su problemomis dėl šių teisės aktų taikymo, ypač tuomet, kai jie yra keičiami, nes teisės aktai pagal savo lygmenį turi vienodą teisinę galią.

Siekiant nustatyti korupcijos pasireiškimo tikimybę bei įvertinti, ar RPD taikomas projektinių pasiūlymų vertinimo proceso reglamentavimas yra pakankamas ir nesudaro prielaidų korupcijai pasireikšti, buvo parengtas ir RPD apskričių skyriams pateiktas klausimynas. Klausimyne analizuotos tos RPD vidaus procedūrų aprašo nuostatos, dėl kurių vertinimą atliekančio asmens nuomone, galėtų būti daroma prielaida, kad yra tikimybė, kad dėl nevienodo jų traktavimo ar taikymo galimai galėtų pasireikšti korupcija.

➤ **Veiksmai gavus projektinius pasiūlymus ir projektinių pasiūlymų vertinimo terminų nustatymas.** RPD vidaus procedūrų apraše⁶ (22 p.) nustatyta, kad gautą projektinį pasiūlymą Dokumentų valdymo sistemoje (toliau – DVS) registruoja RPD apskrities skyriaus darbuotojas ir užregistruotas projektinis pasiūlymas DVS perduodamas RPD apskrities skyriaus vedėjui. Vidaus procedūrų apraše (23 p.) nustatyta, kad RPD apskrities skyriaus vedėjas, gavęs projektinį pasiūlymą: 1) paveda įvertinti projektinį pasiūlymą skyriaus vyriausiajam specialistui ir paskiria kitam jo vadovaujamo skyriaus specialistui patvirtinti projektinio pasiūlymo vertinimo išvadą; 2) pats vertina gautą projektinį pasiūlymą ir paskiria jo vadovaujamo skyriaus specialistui patvirtinti projektinio pasiūlymo vertinimo išvadą; 3) paveda įvertinti projektinį pasiūlymą skyriaus vyriausiajam specialistui ir projektinio pasiūlymo vertinimo išvadą patvirtina pats.

RPD vidaus procedūrų apraše (25 p.) nustatyti projektinio pasiūlymo vertinimo termino pratęsimo galimi atvejai ir maksimalūs terminai.

Atsižvelgiant į šias nuostatas, RPD apskričių skyriams buvo pateikti klausimai. Apibendrinus į juos gautus atsakymus, darytinos šios išvados:

1) *Projektinio pasiūlymo kartu su investicijų projektu (jei taikoma) vertinimo pavedimas atitinkamame RPD apskrities skyriuje suformuluojamas dažniausiai tą pačią jo gavimo dieną, o jeigu projektinis pasiūlymas kartu su investicijų projektu (jei taikoma) gaunamas darbo pabaigoje – kitą darbo dieną. Vertinimo terminai DVS dažniausiai nėra nustatomi. Kai kurie skyriai turi atskirą jų naudojamą excell formą sekti projektinių pasiūlymų kartu su investicijų projektu (jei taikoma) vertinimo terminams. Jeigu projektinio pasiūlymo kartu su investicijų projektu (jei taikoma) vertinimą atlieka skyriaus vedėjas, tai laikytina, kad projektinio pasiūlymo kartu su investicijų projektu (jei taikoma) perdavimo suformuluoti pavedimą registracijos data yra projektinio pasiūlymo vertinimo pradžios data.*

2) *Tik RPD Alytaus apskrities skyrius konkrečius vertinimo terminus nustato DVS, kartais juos nustato DVS Klaipėdos apskrities skyrius, kiti skyriai konkrečių vertinimo terminų DVS nenustato, o pavedime dažniausiai rašo apibendrinto pobūdžio nuostatą „įvertinti projektinį pasiūlymą RPD vidaus procedūrų apraše nustatytais terminais“. Didžioji dalis RPD apskričių skyrių konkrečius vertinimo ir tvirtinimo, vadovaudamiesi Departamento vidaus procedūrų aprašo nuostatomis bei RPD darbo reglamento 60 p. (Direktoriaus pavaduotojo, skyrių vedėjų pavedimai gali būti įforminami rezoliucijomis bei kitokia rašytine ar žodine forma), nustato, taikydami pavedimų davimą žodine forma.*

⁶ 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos įgyvendinimo administravimo Regioninės plėtros departamente prie Vidaus reikalų ministerijos vidaus procedūrų aprašas, patvirtintas RPD direktoriaus 2015-01-08 įsakymu Nr. 51V-3 „Dėl 2014–2020 metų Europos sąjungos fondų investicijų veiksmų programos įgyvendinimo administravimo Regioninės plėtros departamente prie Vidaus reikalų ministerijos vidaus procedūrų aprašo patvirtinimo“.

3) Nustatytus projektinio pasiūlymo kartu su investicijų projektu (jei taikoma) vertinimo terminus skyriai seka, pildydami RPD vadovybei teikdami savaitines ataskaitas, naudodami papildomus jų pasirengtus excell įrankius ir DVS nustatydami bei sekdami jų vertinimo terminus.

4) Visais RPD vidaus procedūrų aprašo 25 p. įvardytais atvejais RPD apskričių skyriai dažniausiai nustato projektinių pasiūlymų kartu su investicijų projektu (jei taikoma) vertinimo terminus vertindami konkrečių situaciją, tačiau maksimalūs projektinio pasiūlymo su investicijų projektu (jei taikoma) vertinimo terminai nėra viršijami.

➤ **Reikalavimai projektinių pasiūlymų vertinimui ir veiksmai tvirtinat projektinio pasiūlymo vertinimo išvadas.** RPD vidaus procedūrų aprašas reglamentuoja, kuo vadovaudamasis, ir ką RPD apskrities skyriaus darbuotojas vertinimo metu turi įvertinti.

RPD vidaus procedūrų apraše nustatyta, kad RPD apskrities skyriaus darbuotojas, atlikdamas projektinio pasiūlymo vertinimą užpildo ir pasirašo projektinio pasiūlymo vertinimo išvadą. Jeigu vertinant projektinį pasiūlymą yra vertinama jo atitiktis vadovaujantis RPD vidaus procedūrų aprašu 30.7 arba 30.8 papunkčiais (vertinamas regiono projekto įgyvendinimo alternatyvos pasirinkimo pagrįstumas), taip pat užpildomas ir pasirašomas investicijų projekto vertinimo klausimynas (Investicijų projektų rengimo metodikos 9 priede pateikiamo Investicijų projektų atitiktis investicijų projektų rengimo metodikai vertinimo klausimynas), kuris yra neatskiriama projektinio pasiūlymo vertinimo dalis.

RPD vidaus procedūrų apraše nustatyta, kad, vertinant projektinį pasiūlymą paaiškėjus, kad projektinio pasiūlymo forma yra ne visiškai užpildyta ir (ar) užpildyta neteisingai, tenkinami ne visi projektiniam pasiūlymui teisės aktuose nustatyti reikalavimai, nustatoma, kad turi būti patikslintas kartu su projektiniu pasiūlymu pateiktas investicijų projektas ar savivaldybės vykdomoji institucija ir (ar) ją atstovaujantis savivaldybės vykdomosios institucijos darbuotojas per nustatytą terminą nepateikia trūkstamų dokumentų ir (ar) informacijos, ir (ar) patikslinto projektinio pasiūlymo, ir (ar) patikslinto investicijų projekto, RPD apskrities skyriaus darbuotojas, atliekantis projektinio pasiūlymo vertinimą, gali parengti elektroninį pranešimą (žinutę) projektinį pasiūlymą pateikusiai savivaldybės vykdomajai institucijai ir (ar) ją atstovaujančiam darbuotojui.

Vadovaujantis RPD vidaus procedūrų aprašu RPD apskrities skyriaus darbuotojas, kuriam pateikiama pasirašyta atitinkančio visus jam nustatytus reikalavimus projektinio pasiūlymo vertinimo išvada tvirtinti, jis gali nepritari nurodytai išvada. RPD apskrities skyriaus darbuotojas, kuriam pateikiama pasirašyta neatitinkančio bent vieno iš nustatytų reikalavimų projektinio pasiūlymo vertinimo išvada tvirtinti, jis gali nepritari nurodytai išvada. Kai projektinis pasiūlymas, patikslintas atsižvelgus į esminius paraiškos pakeitimus, įvertintas kaip neatitinkantis bent vieno jam nustatyto reikalavimo, RPD apskrities skyriaus darbuotojui pasirašytą projektinio pasiūlymo vertinimo išvadą ir jam nepritarus nurodytai išvada, vadovaujamasi RPD vidaus procedūrų aprašo 36 punktu.

Atsižvelgiant į šias nuostatas, RPD apskričių skyriams buvo pateikti klausimai. Apibendrinus į juos gautis atsakymus, darytinos šios išvados:

1) *Vilniaus, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Alytaus, Marijampolės Utenos ir Tauragės apskričių skyriuose projektinio pasiūlymo vertinimo išvada pradedama pildyti iš karto ir pildoma, atliekant vertinimą pagal kiekvieną RPD vidaus procedūrų aprašo 30 p. nurodytą aspektą ir žymint atitiktį konkrečiam aspektui vertinimo metu, t. y. 8 skyriuose iš 10. Telšių skyriuje pildomi iš karto tik tuo atveju, jeigu projektinio pasiūlymo dokumentams nėra teikiamos pastabos dėl jų tikslinimo. Projektinio pasiūlymo vertinimo išvada užpildoma po jau atlikto projektinio pasiūlymo ir investicijų projekto (jei taikoma) vertinimo pagal kiekvieną RPD vidaus procedūrų aprašo 30 punkte nurodytą aspektą 2 skyriuose iš 10, t. y. Kauno ir Telšių skyriuose.*

2) *Praktiką, kuomet vertinant projektinį pasiūlymą paaiškėjus, kad projektinio pasiūlymo forma yra ne visiškai užpildyta ir (ar) užpildyta neteisingai, tenkinami ne visi projektiniam pasiūlymui teisės aktuose nustatyti reikalavimai, nustatoma, kad turi būti patikslintas kartu su projektiniu pasiūlymu pateiktas investicijų projektas ar savivaldybės vykdomoji institucija ir (ar) ją atstovaujantis savivaldybės vykdomosios institucijos darbuotojas per nustatytą terminą nepateikia trūkstamų dokumentų ir (ar) informacijos, ir (ar) patikslinto projektinio pasiūlymo, ir (ar) patikslinto investicijų projekto, RPD apskrities skyriaus darbuotojas, atliekantis projektinio pasiūlymo vertinimą, rengia ir siunčia elektroninį pranešimą (žinutę) projektinį pasiūlymą pateikusiai*

savivaldybės vykdomajai institucijai ir (ar) ją atstovaujančiam darbuotojui, taiko 3 RPD apskričių skyriai iš 10 – tai Vilniaus, Alytaus bei Marijampolės. Vilniaus apskrities skyrius šį būdą taiko tik išimtiniais atvejais, kai labai skubu gauti informaciją. RPD apskrities skyriuose taikoma praktika, kad RPD apskrities skyriaus darbuotojas visuomet siunčia kopiją skyriaus vedėjui ar jį pavaduojančiam asmeniui. Kiti RPD skyriai susirašinėja su savivaldybių vykdomosiomis institucijomis oficialiais raštais.

3) 7 iš 10 skyrių susirašinėja su savivaldybių vykdomosiomis institucijomis ar jų darbuotojais dėl projektinių pasiūlymų dokumentų tikslinimo tik oficialiais raštais. Trys RPD apskričių skyriai (Vilniaus, Alytaus ir Marijampolės) susirašinėja ir elektroninėmis žinutėmis. RPD Alytaus apskrities skyrius gautas iš savivaldybių vykdomųjų institucijų ar jų darbuotojų bei siunčiamas savivaldybių vykdomosioms institucijoms ar jų darbuotojams elektronines žinutes nuo 2018 m. pradėjo registruoti DVS. RPD Marijampolės apskrities skyrius, nesant parašo, gaunamų iš savivaldybių vykdomųjų institucijų ar jų darbuotojų bei siunčiamų savivaldybių vykdomosioms institucijoms ar jų darbuotojams elektroninių žinučių neregistruoja DVS, tačiau jas sega į suformuotas projektinių pasiūlymų bylas, o apie gavimo siuntimo faktą šių žinučių, užfiksuoja projekcinio pasiūlymo vertinimo išvadoje. Vilniaus apskrities skyrius šį būdą taiko tik išimtiniais atvejais, kai labai skubu gauti informaciją. Vilniaus apskrities skyrius gautų bei siunčiamų elektroninių žinučių neregistruoja DVS tik prisega jas prie projekcinio pasiūlymo dokumentų.

4) Didžiojoje RPD apskrities skyrių dalyje (9) nebuvo užfiksuotų tokių atvejų, kuomet pateikus tvirtinti atitinkančio visus jam nustatytus reikalavimus projekcinio pasiūlymo vertinimo išvadą tvirtinančiam RPD apskrities skyriaus darbuotojui, jis projekcinio pasiūlymo vertinimo išvada nepritartų. Tik Kauno apskrities skyriuje buvo užfiksuoti du tokie atvejai. Pažymėtina, kad esant dabartiniam reglamentavimui nėra aiškiai užfiksuojama, kada projekcinio pasiūlymo vertinimo išvada buvo surašyta ir pateikta tvirtinti, taip pat per kiek laiko ji buvo patvirtinta.

5) Atveju, kuomet atliktam vertinančiojo RPD apskrities skyriaus darbuotojo parengtai išvada būtų nepritaręs tvirtinantysis RPD apskrities skyriaus darbuotojas RPD dar nėra buvę.

➤ **Pakartotinis projektinių pasiūlymų vertinimas.** RPD vidaus procedūrų apraše (42 p.) nustatyta, kad RPD apskrities skyrius, gavęs įgyvendinančiosios institucijos kreipimąsi su informacija apie nustatytus esminius paraiškos pakeitimus (toliau – kreipimasis), per 3 dienas nuo kreipimosi gavimo raštu kreipiasi į savivaldybės vykdomąją instituciją su prašymu pateikti patikslintą atsižvelgus į esminius paraiškos pakeitimus projekcinį pasiūlymą kartu su patikslintu investicijų projektu (jei taikoma), taip pat pateikdamas įgyvendinančiosios institucijos kreipimąsi. Kreipimesi kartu paprašoma savivaldybės vykdomosios institucijos, atsižvelgiant į įgyvendinančiosios institucijos nustatytus esminius paraiškos pakeitimus, įvertinus reikiamus projekcinio pasiūlymo kartu su investicijų projektu (jei taikoma) patikslinimus, per 7 dienas informuoti RPD apskrities skyrių, kada planuojama pateikti patikslintą atsižvelgus į esminius paraiškos pakeitimus projekcinį pasiūlymą kartu su patikslintu investicijų projektu (jei taikoma).

RPD apskrities skyrius, gavęs informaciją iš savivaldybės vykdomosios institucijos apie jos planuojamą patikslinto atsižvelgus į esminius paraiškos pakeitimus projekcinį pasiūlymą kartu su investicijų projektu (jei taikoma) pateikimo terminą, per 3 dienas parengia raštą įgyvendinančiajai institucijai informuodamas, kada atsižvelgiant į savivaldybės vykdomosios institucijos planuojamą patikslinto atsižvelgus į esminius paraiškos pakeitimus projekcinį pasiūlymą kartu su patikslintu investicijų projektu (jei taikoma) pateikimo terminą bei preliminariai galėtų būti atliktas patikslinto atsižvelgus į esminius paraiškos pakeitimus projekcinio pasiūlymo kartu su patikslintu investicijų projektu (jei taikoma) įvertinimas. Jeigu, atsižvelgiant į savivaldybės vykdomosios institucijos pateiktą informaciją, po patikslinto atsižvelgus į esminius paraiškos pakeitimus projekcinio pasiūlymo kartu su investicijų projektu (jei taikoma) įvertinimo, regiono plėtros tarybai reiktų pakeisti regiono projektų sąrašą, rašte įgyvendinančiajai institucijai papildomai pateikiama informacija, kiek preliminariai laiko *mutatis mutandis* vadovaujantis RPD vidaus procedūrų aprašo VI ir VII skyrių ir regiono projektų atrankos tvarkos aprašo 15 punkto nuostatomis užtruktų regiono projektų sąrašo keitimas.

Atsižvelgiant į šias nuostatas, RPD apskričių skyriams buvo pateikti klausimai. Apibendrinus į juos gautis atsakymus, darytinos šios išvados:

1) RPD apskričių skyriai, gavę įgyvendinančiosios institucijos kreipimąsi su informacija apie nustatytus esminius paraiškos pakeitimus kaip jie apibrėžti Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių 122² (toliau – kreipimasis), visais atvejais kreipėsi per 3 dienas nuo kreipimosi gavimo raštu į savivaldybės vykdomąją instituciją su prašymu pateikti patikslintą atsižvelgus į esminius paraiškos pakeitimus projektinį pasiūlymą kartu su patikslintu investicijų projektu (jei taikoma), taip pat pateikdami įgyvendinančiosios institucijos kreipimąsi.

2) Iki RPD vidaus procedūrų aprašo 42 punkto pakeitimų, pasitaikė keletas atvejų, kuomet RPD apskričių skyriai negavo informacijos per 7 dienas iš savivaldybių vykdomųjų institucijų (nes terminas tuo metu galiojusiame RPD vidaus procedūrų apraše nebuvo nustatytas) informacijos apie tai, kada planuojama pateikti patikslintą atsižvelgus į esminius paraiškos pakeitimus projektinį pasiūlymą kartu su patikslintu investicijų projektu (jei taikoma). Po RPD vidaus procedūrų aprašo 42 punkto pakeitimų, pasitaikė tik vienintelis atvejis, kuomet informacija savivaldybės vykdomosios institucijos nebuvo pateikta laiku.

3) RPD apskričių skyriai, gavę informaciją apie tai, kada savivaldybės vykdomoji institucija planuoja pateikti patikslintą atsižvelgus į nustatytus esminius paraiškos pakeitimus projektinį pasiūlymą kartu su investicijų projektu (jei taikoma), atitinkamą įgyvendinančiąją instituciją visuomet informavo laikydamiesi RPD vidaus procedūrų aprašo 42¹ punkte nustatyto termino.

4) Atveju, kuomet, gavus informaciją apie tai, kada savivaldybės vykdomoji institucija planuoja pateikti patikslintą atsižvelgus į nustatytus esminius paraiškos pakeitimus projektinį pasiūlymą kartu su investicijų projektu (jei taikoma), atitinkama įgyvendinančioji institucija būtų informuota nesilaikant RPD vidaus procedūrų aprašo 42¹ punkte nustatyto termino, nebuvo nustatyta.

➤ **Prašymų dėl papildomo įgyvendinamo regiono projekto finansavimo vertinimas kai kartu pateikiamas patikslintas projektinis pasiūlymas.** RPD vidaus procedūrų aprašo nustatyta, kad savivaldybės vykdomajai institucijai kreipiantis su prašymu dėl papildomo įgyvendinamo regiono projekto finansavimo ir kartu pateikus patikslintą projektinį pasiūlymą, projektinis pasiūlymas vertinamas RPD vidaus procedūrų aprašo 28–38 p. nustatyta tvarka.

Atsižvelgiant į tai, kad šių nuostatų vertinimas buvo aptartas ankstesniuose atliekamo vertinimo skyriuose, bei į tai, kad vertinant projektinį pasiūlymą šiuo atveju nėra taikomos kokios nors išlygos, atskiras vertinimas dėl projektinių pasiūlymų vertinimo, kai jie gaunami kartu su prašymu dėl papildomo įgyvendinamo regiono projekto finansavimo nebuvo atliekamas.

Veiklos srities vertinimo metu nustatyti korupcijos rizikos veiksniai:

1. RPD darbo reglamento 28 p. įtvirtinta, kad Departamente gauti faksimilinio ryšio ar kitokiais telekomunikacijų galiniais įrenginiais dokumentai, atspausdinami ir registruojami RPD darbo reglamento 27 p. nustatyta tvarka. Jei vėliau atsiunčiamas dokumento originalas, jis registruojamas ta pačia data ir numeriu, kaip ir anksčiau telekomunikacijų galiniais įrenginiais gautas dokumentas, tačiau RPD susidurta su situacijomis, kuomet gauti ar siųsti elektroniniai pranešimai (žinutės) nebuvo užregistruoti.

2. RPD vidaus procedūrų apraše nėra detalizuotos procedūros, kai parengiama projekcinio pasiūlymo vertinimo išvada, kuriai nepritaria tvirtinantysis RPD apskrities skyriaus darbuotojas ir ji yra užregistruojama ir RPD apskrities skyriaus vedėjas, vadovaudamasis RPD vidaus procedūrų aprašo 36 p. paveda iš naujo įvertinti projektinį pasiūlymą, kad tokiu atveju atliekant „pakartotinį“ projekcinio pasiūlymo vertinimą pildoma nauja projekcinio pasiūlymo vertinimo išvada.

Siūlymai dėl korupcijos rizikos veiksnių neigiamos įtakos panaikinimo ar sumažinimo:

1. RPD darbuotojams papildomai dar kartą užakcentuoti RPD darbo reglamente įtvirtintą nuostatą dėl gaunamų ir siunčiamų elektroninių panešimų (žinučių) registravimo.
2. Parengti RPD vidaus procedūrų aprašo pakeitimą.

9. CENTRO „DAINAVA“ VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ ORGANIZAVIMO IR VYKDYMO VEIKLOS SRITYJE

Atsižvelgiant į tai, kad viešieji pirkimai yra viena jautriausių Centro „Dainava“ veiklos sričių galimos korupcijos požiūriu, bei tai, kad didžioji atliekamų viešųjų pirkimų dalis – mažos vertės pirkimai, t.y. pirkimai, kuriems nereikia kitos valstybės institucijos patvirtinimo ir kuriuos dauguma

atvejų vykdo pirkimų organizatorius (kuris pagal pirkimo iniciatoriaus parengtas sąlygas rengia ir tvirtina pirkimo dokumentus (jeigu vykdoma apklausa raštu), susipažįsta su pasiūlymais, juos nagrinėja, tikrina, vertina ir priima sprendimą dėl geriausio pasiūlymo), atliktas korupcijos pasireiškimo tikimybės vykdant viešuosius pirkimus nustatymas.

Pirminei informacijai gauti apie veiklos srities esamą situaciją buvo parengtas klausimynas, skirtas Centro „Dainava“ direktorei, Centro „Dainava“ padalinių vadovams, darbuotojams, Centro „Dainava“ direktorės įsakymais paskirtiems dalyvauti viešųjų pirkimų inicijavimo, vykdymo ir kontrolės procedūrose. Klausimynas parengtas analizuojant veiklos sritį reglamentuojančius teisės aktus.⁷

Viešųjų pirkimų organizavimo ir kontrolės funkcijos priskirtos Centro „Dainava“ direktorei, juristei-programų vadovei, vyriausiajai buhalterei, sekretorei-personalo inspektorei, mokymo dalies vadovei, ūkio dalies vadovo pavaduotojui, maitinimo dalies vadovei, maitinimo dalies vadovės pavaduotojai-kavinės „Širdelė“ vedėjai, aptarnavimo padalinio vadovei-administratorei, gydymo dalies vadovei, vyriausiajai slaugos administratorei, gėlininkei-skalbinių keitėjai, masažuotojai-patalpų priežiūros administratorei, programų administratoriui-technikui, buhalterei. Minėti darbuotojai viešųjų pirkimo procese dalyvauja atlikdami viešųjų pirkimų iniciatorių, už viešųjų pirkimų planavimą atsakingo asmens, pirkimų organizatoriaus, viešojo pirkimo komisijos narių, prevencinę pirkimų kontrolę atliekančio asmens funkcijas. Juristės-programų vadovės kaip pirkimų organizatoriaus pareigos, susiję su viešųjų pirkimų organizavimu ir vykdymu yra detalai apibrėžtos jos pareigybės aprašyme. Pirkimų iniciatorių, pirkimo komisijos narių, prevencinę pirkimų kontrolę atliekančio asmens pareigos apibrėžtos Centro „Dainava“ direktorės įsakymais.

Tiriamuoju laikotarpiu Centre „Dainava“ viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo procese dalyvaujančių darbuotojų veiksmuose korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų nenustatyta. Taip pat nenustatyta ir kitų teisės pažeidimų, už kuriuos būtų taikoma administracinė, drausminė ar kitokia atsakomybė. Tariant gautus tiekėjų skundus korupcinio pobūdžio veikų ar jų apraiškų viešųjų pirkimo organizavimo ir vykdymo veikloje dalyvaujančių darbuotojų veiksmuose nenustatyta. Direktorės iniciatyva tyrimų dėl tokių veikų nebuvo atlikta. Nėra duomenų apie tai, kad tokios veikos būtų nustatytos ar tiriamos kitų institucijų.

Viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo vertinimas. Atliekant viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo proceso Centre „Dainava“ vertinimą, buvo nagrinėti šie teisės aktai: Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų įstatymas, Viešųjų pirkimų tarnybos (toliau – VPT) direktoriaus 2017-06-29 d. įsakymas Nr. 1S-105 „Dėl tiekėjo kvalifikacijos reikalavimų nustatymo metodikos patvirtinimo“, VPT direktoriaus 2017-06-28 įsakymas Nr. 1S-97 „Dėl mažos vertės pirkimų tvarkos aprašo patvirtinimo“, VPT 2017-06-27 direktoriaus įsakymas Nr. 1S-94 „Dėl numatomos viešojo pirkimo ir pirkimo vertės skaičiavimo metodikos patvirtinimo“, VPT direktoriaus 2011-12-21 įsakymas Nr. 1S-174 „Dėl perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijų patvirtinimo“.

Centre „Dainava“ vykdomą viešųjų pirkimų procesą, jame dalyvaujančių subjektų funkcijas, pareigas ir atsakomybę taip pat reglamentuoja Viešųjų pirkimų organizavimo, vykdymo ir vidaus kontrolės tvarkos aprašas (toliau – Aprašas), patvirtintas Centro „Dainava“ direktorės 2017-07-03 įsakymu „Dėl viešųjų pirkimų organizavimo, vykdymo, ir vidaus kontrolės tvarkos aprašo VŠĮ Valstybės ir savivaldybių tarnautojų mokymo centre „Dainava“ patvirtinimo, bei Komisijos darbo reglamentas (toliau – Reglamentas), patvirtintas Centro „Dainava“ direktorės 2017 m. liepos 3 d. įsakymu „Dėl VŠĮ Valstybės ir savivaldybių tarnautojų mokymo centro „Dainava“ viešųjų pirkimų iniciatorių sąrašo patvirtinimo, viešųjų pirkimų organizatoriaus, asmens, atsakingo už sutarčių viešinimą, asmenų, atsakingų už sutarčių vykdymą, asmens, atsakingo už prevencinę pirkimų kontrolę paskyrimo, viešojo pirkimo komisijos sudėties, viešojo pirkimo komisijos darbo reglamento patvirtinimo“ (toliau – Reglamentas).

Siekiant išvengti korupcijos prielaidų, Centro „Dainava“ vykdomų viešųjų pirkimų procesas detalai reglamentuotas, šiame procese įgaliotų dalyvauti darbuotojų įgaliojimai priimti sprendimus

⁷ Analizuotų teisės aktų ir kitų susijusių dokumentų sąrašas pridedamas prie korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimo aprašymo

ir šių įgaliojimų ribos aiškiai apibrėžtos, aiškiai nurodoma, kada ir kokie pirkimą patvirtinantys dokumentai yra pildomi.

Vadovaujantis Aprašo nuostatomis, kurios reglamentuoja viešųjų pirkimų planavimo tvarką, už viešųjų pirkimų planavimą, atsižvelgiant į pirkimo iniciatorių pateiktą informaciją, yra atsakinga Centro „Dainava“ juristė-programų vadovė, kuriai ši funkcija priskirta pareigybės aprašymu. Centro „Dainava“ struktūrinių padalinių vadovai arba paskirti struktūrinių padalinių darbuotojai, Aprašo 4.1. punkte apibrėžiami „pirkimo iniciatoriais“ ir skiriami Centro „Dainava“ direktorės įsakymu. Šie darbuotojai įvertina prekių, paslaugų ar darbų poreikį, inicijuoja pirkimus. Pirkimų iniciatoriai ateinantiems biudžetiniams metams numatomus pirkimus planuoti pradeda kiekvienų metų ketvirtą ketvirtį. Kiekvienas pirkimų iniciatorius už pirkimų planavimą atsakingam asmeniui iki einamųjų metų gruodžio 20 d. pateikia informaciją apie viešųjų pirkimų poreikį dėl prekių, paslaugų ir darbų viešųjų pirkimų įtraukimo į perkančiosios organizacijos viešųjų pirkimų planą, taip pat – kitą reikiamą informaciją pirkimams vykdyti. Pirkimų iniciatoriai savarankiškai atlieka rinkos tyrimą dėl potencialių tiekėjų ir pirkimo vertės nustatymo. Už pirkimų planavimą atsakingas darbuotojas šių duomenų pagrindu parengia metinio perkančiosios organizacijos viešųjų pirkimų plano projektą, suderina jį su perkančiosios organizacijos Buhalterija ir teikia jį tvirtinti perkančiosios organizacijos direktorei. Šis planas turi būti parengtas ir paskelbtas Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje (toliau – CVP IS) iki kalendorinių metų kovo 15 d. o patikslinus planuojamų atlikti einamaisiais kalendoriniais metais pirkimų planą, – ne vėliau kaip per 5 darbo dienas. Jeigu pirkimų planas keičiamas ir (ar) tikslinamas einamųjų biudžetinių metų eigoje, laikomasi šiame Apraše nustatytos jo inicijavimo, rengimo, derinimo ir tvirtinimo tvarkos.

Pažymėtina, jog didžioji dalis Centro „Dainava“ vykdomų pirkimų yra mažos vertės pirkimai, ir, vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 25 str. 2 d., reikalavimas CVP IS skelbti viešųjų pirkimų suvestinę mažos vertės pirkimams nėra taikomas. Toks reikalavimas mažos vertės pirkimams bus taikomas tik nuo 2020-01-01. Vis dėlto Centras „Dainava“ skelbia viešųjų pirkimų suvestinę savo internetiniame puslapyje www.centrasdainava.lt, o informaciją apie kitus pirkimus, pirkimų laimėtojus ir sudarytas sutartis-ir CVP IS sistemoje. Tokiu būdu įgyvendinamas LR VRM kovos su korupcija 2016-2018 metų programos įgyvendinimo priemonių plano 2.41. p. „Vidaus reikalų ministrui pavestose valdymo srityse veikiančių perkančiųjų organizacijų interneto svetainės, skyriuje „Administracinė informacija“, skiltyje „Viešieji pirkimai“ skelbti informaciją apie šiose organizacijose planuojamus vykdyti, vykdomus viešuosius pirkimus, įvykusius viešuosius pirkimus, techninių specifikacijų projektus, laimėtojus ir sudarytas sutartis“. Informacijos viešinimas, atitinkantis nustatytą tvarką, vertintinas kaip vienas iš Centro „Dainava“ (ne tik viešųjų pirkimų) veiklos skaidrumo užtikrinimo priemonių, sudarančių prielaidas ne tik susipažinti su skelbiama informacija, bet ir kontroliuoti atsakingų darbuotojų veiksmus.

Dėl tokio teisinio reguliavimo matyti, jog Centre „Dainava“ yra aiškiai numatyta viešųjų pirkimų plano rengimo procedūra ir terminai, aiškiai apibrėžtas viešųjų pirkimų plano turinys, subjektai, dalyvaujantys viešųjų pirkimų planavimo procedūroje. Akivaizdu, jog viešųjų pirkimų planavimas, derinimas vykdomas ne vienasmeniškai, o įtraukiant atsakingus darbuotojus. Dėl to manytina, jog tikimybė reikštis korupcijai šiame viešųjų pirkimų planavimo etape egzistuoja, tačiau ji nėra didelė.

Viena iš Aprašo 15 p. numatytų pirkimo iniciatorių funkcijų yra paraiškos su pirkimo užduotimi parengimas ir pateikimas pirkimų organizatoriui. Paraiška derinama su pirkimų organizatoriumi ir teikiama tvirtinti Centro „Dainava“ direktorei. Kartu su paraiška teikiamoje pirkimo užduotyje nurodomos pagrindinės pirkimo sąlygos ir informacija (tiekėjo kvalifikacijos reikalavimai (jei taikoma), reikalautini dokumentai, perkamų prekių, paslaugų, darbų reikalavimai, kiekis, teiktinų su prekėmis susijusių paslaugų pobūdis, kitos sąlygos, pasiūlymų vertinimo kriterijai). Pagal suformuluotą užduotį pirkimo organizatorius rengia pirkimo dokumentus, kurie turi būti tikslūs, aiškūs, be dviprasmybių, kad tiekėjai galėtų pateikti pasiūlymus, o Centras „Dainava“ – nupirkti tai, ko reikia už racionalią kainą. Pirkimo dokumentuose nustatyti reikalavimai negali dirbtinai riboti tiekėjų galimybių dalyvauti pirkime ar sudaryti sąlygas dalyvauti tik konkreitiems tiekėjams. Atlikus pirkimo dokumentų analizę, konstatuotina, jog Centre „Dainava“ rengiami pirkimo dokumentai atitinka minėtus reikalavimus.

Aprašo 15.1. p. įpareigoja pirkimo iniciatorius atlikti rinkos tyrimą dėl potencialių tiekėjų ir pirkimo vertės nustatymo (išskyrus ypatingos skubos pirkimus). Tačiau nėra reglamentuota, kuriuo metu turi būti atliktas šis rinkos tyrimas, ar pirkimų plano rengimo procese, ar kiekvieną kartą rengiant paraišką konkrečiam pirkimui atskirai. Manytina, jog kiekvieną kartą rengiant paraišką konkrečiam pirkimui ši pareiga turi būti vykdoma pakartotinai, išskyrus mažos vertės, ypatingos skubos pirkimus. Galima prielaida, jog inicijuojant pirkimą apklausos būdu (ypač kreipiantis į vieną tiekėją) pirkimų organizatoriui gali būti siūdomi vis tie patys tiekėjai (kadangi pareiga siūlyti potencialius tiekėjus numatyta pirkimo iniciatoriui), nors situacija rinkoje dinamiška ir galėjo pasikeisti ir prekes, paslaugas, darbus, siekiant racionalaus lėšų panaudojimo, galima būtų įsigyti palankesniais sąlygomis iš kitų tiekėjų. Pirkimo iniciatoriaus užpildyta rašytinė paraiškos forma teikiama tvirtinti perkančiosios organizacijos direktorei ir atitinkamam pirkimų organizatoriui ar Komisijai.

Nors Aprašo 19 p. yra apibrėžtos prevencinę pirkimų kontrolę atliekančio asmens funkcijos, tačiau atsižvelgiant į esamą teisinį reguliavimą, manytina, jog trūksta prevencinę pirkimų kontrolę atliekančio asmens įtakos pirkimų planavimo procese (dalyvavimo pirkimo paraiškų tvirtinimo procedūroje, savarankiško ar Centro „Dainava“ direktorės pavedimu nurodomo pirkimo dokumentų tikrinimo, galimybės dalyvauti viešųjų pirkimų komisijos posėdžiuose ir pan.). Aprašo 19 p. apibrėžtų ir išplėstų prevencinę pirkimų kontrolę atliekančio asmens veiklos stiprinimas, efektyvesnis funkcijų įgyvendinimas, tikėtina, leistų atidžiau nustatyti galimus rizikos veiksnius bei veiksmus, galinčius sukelti prielaidas korupcijai.

Aprašo 4 p. įvardinti subjektai, atliekantys viešuosius pirkimus. Tai yra pirkimų organizatorius ir nuolatinė viešojo pirkimo komisija. Didžiausia dalis viešųjų pirkimų vykdymo (mažos vertės pirkimai) tenka pirkimų organizatoriui. Būtent jis paprastai pirkimus vykdo neskelbiamos apklausos (žodžiu ar raštu) ir skelbiamos apklausos būdais. Pažymėtina, jog Apraše nereglamentuota, kokiais atvejais vykdoma neskelbiama ar skelbiama apklausa, koks skaičius tiekėjų yra apklausiamas. Aprašo 10 p. nurodoma, jog mažos vertės pirkimai vykdomi vadovaujantis Viešųjų pirkimų tarnybos nustatyta mažos vertės pirkimų tvarka (toliau-MVP tvarka). Būtent ši MVP tvarka detaliai nurodo kada ir koks pirkimo būdas pasirenkamas, leidžia apklausti tik vieną tiekėją, kai pirkimo vertė neviršija 10 000 eurų be PVM. Kreipimasis į vieną tiekėją vykdant mažos vertės viešuosius pirkimus gali kelti korupcijos pasireiškimo riziką, kad bus kreipiamasi į konkretų proteguojamą tiekėją, tačiau, pažymėtina, kad pats Viešųjų pirkimų įstatymas ir MVP tvarka supaprastintus viešuosius pirkimus reglamentuoja minimaliai ir nurodo maksimalią pirkimo vertę, kada galima kreiptis tik į vieną tiekėją, nepažeidžiant viešųjų pirkimų skaidrumo principo. Pažymėtina, jog atlikus Centro „Dainava“ mažos vertės viešųjų pirkimų analizę, daugeliu atvejų, kai vykdoma neskelbiama apklausa, kreipiamasi į daugiau nei vieną tiekėją, taip pat dažnai pasirenkamas skelbiamos apklausos pirkimo būdas, nors MVP tvarka leidžia atlikti neskelbiamą apklausą. Įvertinus minėtas aplinkybes, darytina išvada, jog Centre „Dainava“ vykdomi mažos vertės pirkimai, kai kreipiamasi į vieną tiekėją, atitinka įstatyme ir poįstatyminiuose teisės aktuose įtvirtintą reguliavimą.

Pirkimų organizatoriaus sprendimas dėl tiekėjo pasiūlymo tinkamumo ir atitikimo viešųjų pirkimų vykdymo reikalavimams, atliekant skelbiamą ar neskelbiamą apklausą raštu, tvirtinamas užpildant mažos vertės pažymą. Pirkimų organizatoriaus sprendimas patvirtinamas Centro „Dainava“ direktorės. Šis nustatytas pirkimų organizatoriaus sprendimų teisėtumo ir pagrįstumo kontrolės mechanizmas sudaro papildomas prevencines sąlygas galimiems vienasmeniškiems ir (ar) trečiųjų asmenų interesus atitinkantiems sprendimams priimti. Todėl manytina, tai, jog šiame mažos vertės pirkimų vykdymo etape (kai priimamas sprendimas dėl pirkimo laimėtojo), Centre „Dainava“ taikomos efektyvios priemonės siekiant užkirsti kelią korupcijos pasireiškimui.

Centro „Dainava“ veikiančios nuolatinės viešųjų pirkimų komisijos (toliau-Komisija) nariai veikia savarankiškai ir atsakingi už savo priimamus sprendimus. Tai vėlgi sumažina korupcijos riziką, nes sprendimai priimami nevienasmeniškai, o balsavimu.

Apraše taip pat nustatyta galimybė Centro „Dainava“ direktorei kiekvienu konkrečiu atveju pavesti konkretų pirkimą vykdyti konkrečiai komisijai, neatsižvelgiant į pirkimo vertę. Toks reguliavimas nustatytas, siekiant užtikrinti efektyvesnį pirkimų procesų vykdymą (pavyzdžiui, savo verte nedidelį, tačiau pagal perkamo objekto specifiką sudėtingą pirkimą, siekiant užtikrinti, kad būtų

nupirka tikrai tai, kas reikalinga, kuo racionaliau panaudojant tam skirtas lėšas, gali būti tikslinga skirti vykdyti komisijai, sudarytai ne iš vieno, o platesnio rato asmenų, arba siekiant paspartinti procedūras ir pan.). Atlikus analizuojamo laikotarpiu Centro „Dainava“ mažos vertės pirkimų dokumentacijos analizę, nustatyta, jog visais atvejais mažos vertės pirkimus, atlieka pirkimų organizatorius. Nuolatinė pirkimų komisija atliko supaprastintus pirkimus. Nenustatyta atvejų, kad atskirais direktorės įsakymais konkreitiems pirkimams būtų sudaromos atskiros komisijos. Taip pat pažymėtina, jog Apraše nėra nustatyta, kokiais atvejais, ar kokiais kriterijais vadovaujantis turėtų būti sudaroma atskira komisija ar konkretaus pirkimo vykdymas pavedamas atlikti komisijai, nesilaikant įprastos nustatytos tvarkos, todėl siūlytina būtent tokius atvejus nustatyti.

Teisinis reguliavimas lemia, jog perkančioji organizacija jai reikiamų prekių, paslaugų, darbų, gali įsigyti naudojantis Centrinės perkančiosios organizacijos (toliau-CPO) katalogu. Tokia prievolė atsiranda tik tuomet, kai numatoma pirkimo sutarties vertė yra lygi ar didesnė kaip 10 000 Eur (dešimt tūkstančių eurų) (be PVM). Atlikus visų viešųjų pirkimų, vykdytų analizuojamuoju laikotarpiu vertinimą, nustatyta, jog visais atvejais, kai to reikalauja įstatymas, pirkimai buvo vykdomi naudojantis CPO elektroniniu katalogu.

Už pirkimo sutarčių galiojimo, prekių/paslaugų, darbų atlikimo terminų prekių, paslaugų, darbų kokybės reikalavimų laikymosi priežiūrą atsakingi pirkimų iniciatoriai, kurie teikia informaciją perkančiosios organizacijos direktorei apie sutarties eigą ir naujo pirkimo tikslingumą.

Jeigu pirkimo sutartyje numatyta galimybė ją pratęsti, pirkimų iniciatorius, atsižvelgdamas į pirkimo sutartyje numatytą įsipareigojimų laikymąsi ir atlikęs tyrimą pirkimo sutarties objekto rinkos kainai nustatyti, įvertina pirkimo sutarties pratęsimo tikslingumą. Jeigu pirkimo sutartyje nenumatyta galimybė ją pratęsti, o prekių tiekimas, paslaugų teikimas ar darbų atlikimas yra būtinas perkančiosios organizacijos funkcijoms vykdyti, pirkimų iniciatorius privalo numatyti jų pirkimą einamaisiais ar ateinančiais biudžetinėmis metais Apraše nustatyta tvarka. Pirkimų organizatorius, pastebėjęs, jog pirkimų iniciatorių siūlomi potencialūs tiekėjai kartojasi ar su tais pačiais tiekėjais dėl to paties ar panašaus pirkimo objekto yra sudarytos kelios sutartys, siūlo pirkimo iniciatoriams įvertinti rinkos situaciją, atlikti rinkos tyrimą, apsvarstyti pirkimo sutarties pratęsimo tikslingumą ir galimybę kreiptis į kitus ar daugiau tiekėjų organizuojant pirkimą, jei tokia galimybė yra.

Taip pat labai svarbus aspektas turėtų būti atliekamas ir tiekėjo išsamus vertinimas prekių, paslaugų, darbų kokybės ir terminų atlikimo aspektais. Šiuo metu atliekama tik minėtų reikalavimų laikymosi priežiūra. Toks vertinimas galėtų būti vykdomas prieš priimant sprendimą dėl sutarties pratęsimo arba pasibaigus sutarties terminui. Tiekėją vertintų tiesiogiai su tiekėju dirbęs darbuotojas, (pirkimų iniciatorius), vertinimo rezultatai būtų perduodami pirkimų organizatoriui. Gautais duomenimis būtų naudojamosi sudarant ir atnaujinant patikimų tiekėjų sąrašą, sprendžiant, kokie tiekėjai galėtų būti kviečiami dalyvauti neskelbiamuose pirkimuose.

Veiklos srities vertinimo metu nustatyti korupcijos rizikos veiksniai:

1. Apraše nustatyta pareiga pirkimo iniciatoriams atlikti rinkos tyrimą, kad nustatyti tiekėjus, veikiančius rinkoje bei kainas, siūlomas už prekes, paslaugas, darbus. Tačiau nėra išsamiai reglamentuota, kuriuo metu turi būti atliktas šis rinkos tyrimas, ar pirkimų plano rengimo procese, ar kiekvieną kartą rengiant paraišką konkrečiam pirkimui atskirai.

2. Apraše viešųjų pirkimų prevencinę kontrolę atliekančiam asmeniui suteikti įgaliojimai, įvertinus jo atliekamų funkcijų apimtį, lemia, jog iš esmės vykdoma tik viena funkcija- dalyvaujama viešųjų pirkimų vykdymo procese. Taigi trūksta šio darbuotojo vaidmens viešųjų pirkimų planavimo bei inicijavimo procesuose.

3. Apraše nustatyta, jog viešuosius pirkimus vykdo pirkimų organizatorius ir nuolatinė viešojo pirkimo komisija. Siūlytina išplėsti viešojo pirkimo komisijos įgaliojimus.

4. Apraše nustatyta pareiga pirkimų iniciatoriams užtikrinti pirkimo sutarčių galiojimo, prekių/paslaugų, darbų atlikimo terminų prekių, paslaugų, darbų kokybės reikalavimų laikymosi priežiūrą nėra pakankama, nes nėra atliekamas išsamus šių aspektų vertinimas.

Siūlymai dėl korupcijos rizikos veiksnių įtakos sumažinimo ar panaikinimo:

1. Siūlytina Apraše aiškiai nustatyti rinkos tyrimo atlikimo tvarką ir laiką. Nustatyti, jog rinkos tyrimas turi būti atliekamas analizuojant poreikį pirkimų planavimo procese bei kiekvieną kartą

pakartotinai prieš rengiant paraišką konkrečiam pirkimui, išskyrus mažos vertės, ypatingos skubos pirkimus.

2. Siūlytina svarstyti galimybę dėl prevencinę viešųjų pirkimų kontrolę atliekančio asmens veiklos stiprinimo ir galimybių, nustatant, jog toks darbuotojas savo iniciatyva ar Centro „Dainava“ direktorės pavedimu gali dalyvauti paraiškų ir pirkimo užduočių tvirtinimo procedūroje, tikrinti bet kurio viešojo pirkimo dokumentus, stebėtojo teisėmis (be balso teisės) dalyvauti viešųjų pirkimų komisijos posėdžiuose, analizuoti, vertinti atliekamas viešųjų pirkimų procedūras skirtingose jų etapuose ir pan.

3. Tikslinga nustatyti kriterijus, kuriais remiantis Centro „Dainava“ direktorės atskiru pavedimu nuolatinė viešojo pirkimo komisija atliktų mažos vertės pirkimus (pvz. mažos vertės, bet sudėtingų techninių charakteristikų pirkimas), apibrėžti atvejus, kuomet atskiriems pirkimams sudaroma nauja viešojo pirkimo komisija.

4. Siūlytina įteisinti reikalavimą pirkimų iniciatoriams atlikti tiekėjų vertinimą (kai buvo vykdyta neskelbiama apklausa ir sudaryta rašytinė sutartis), nustatyti tokio vertinimo kriterijus, fiksuoti vertinimo rezultatus. Tokiu būdu būtų užkirstas kelias kviesti dalyvauti neskelbiamose pirkimuose nepatikimiems tiekėjams. Siūlytina sudaryti nepatikimų tiekėjų sąrašus.

10. MEDICINOS CENTRE SPECIALIZUOTOS MEDICININĖS EKSPERTIZĖS ORGANIZAVIMO IR ATLIKIMO SRITYJE

Medicinos centro nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016-04-18 įsakymu Nr. 1V-292 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Medicinos centro nuostatų patvirtinimo“, 6.4 papunktyje yra nustatytas vienas iš pamatinių Medicinos centro veiklos tikslų „užtikrinti sveikatos priežiūros paslaugų, pareigūnams teikiamų asmens sveikatos priežiūros paslaugų (specializuotosios medicininės ekspertizės, <..>) teikiamų asmens sveikatos priežiūros įstaigose, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Vidaus reikalų ministerija, vystymo koordinavimą, metodinės pagalbos teikimą.“

CMEK nuostatų, patvirtintų Medicinos centro direktoriaus 2016-03-03 d. įsakymu Nr. 4R-22 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Medicinos centro Centrinės medicinos ekspertizės komisijos nuostatų patvirtinimo“, 4.1 papunktyje yra nurodytas pagrindinis CMEK veiklos uždavinys – teikti SME paslaugas „asmenims, pretenduojantiems į vidaus tarnybą ar į tarnybą kitose statutinėse įstaigose, nepriklausančiose vidaus tarnybos sistemai, asmenims, pageidaujantiems mokytis vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigoje, vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigos įvadinio mokymo kursuose ar Vidaus reikalų centrinės įstaigos vadovo siuntimu kitoje švietimo įstaigoje, vidaus tarnybos sistemos ar kitų statutinių įstaigų, nepriklausančių vidaus tarnybos sistemai, pareigūnams, pareigūnams, įtrauktiems į VRM kadru rezervą (toliau – pareigūnai), buvusiems pareigūnams, gražinamiems į vidaus tarnybą ar į tarnybą kitose statutinėse įstaigose, nepriklausančiose vidaus tarnybos sistemai, ar siekiantiems atkurti statutinio valstybės tarnautojo statusą (toliau – buvęs pareigūnas), vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigų ar vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigos įvadinio mokymo kursų kursantams (toliau – kursantai) (toliau tiriamieji)“.

Taigi, vadovaujantis CMEK nuostatų 5 p., išskiriamos šios rizikos grupės, susijusios su SME atlikimu ir CMEK priimamais sprendimais:

- 1) SME atliekama dėl tinkamumo vidaus tarnybai ar tarnybai kitose statutinėse įstaigose nustatymo;
- 2) SME atliekama dėl pareigūnų ar kursantų sveikatos sutrikdymo masto nustatymo;
- 3) SME atliekama dėl pareigūnų ar kursantų poreikio nukreipti darbingumo ir neįgalumo lygio nustatymo;
- 4) SME atliekama dėl prokurorų ir asmenų, pateikusių prašymą tarnauti prokurorais, sveikatos;
- 5) SME atliekama dėl pareigūnų, išleidžiamų į pensiją, medicininės reabilitacijos poreikio nustatymo.

Viena iš CMEK funkcijų, nurodytų CMEK nuostatų 5.7 papunktyje, yra „[užtikrinti] lygias tiriamųjų ir kitų asmenų <...> teises ekspertizės metu bei teikiant CMEK kompetencijai priskirtas

kitas asmens sveikatos priežiūros paslaugas“.

Medicinos centro vidaus tvarkos taisyklėse (toliau – Vidaus tvarkos taisyklės), patvirtintose Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Medicinos centro direktoriaus 2006-01-04 įsakymu Nr. 4R-3 „Dėl Vidaus tvarkos taisyklių ir paciento valios pareiškimų formų patvirtinimo“, yra pakoreguotas Specializuotosios medicininės ekspertizės atlikimo tvarkos aprašas (Medicinos centro direktoriaus 2009-04-17 įsakymo Nr. 4R-28 „Dėl Medicinos centro vidaus tvarkos taisyklių pakeitimo“ redakcija).

Vertinant specializuotosios medicininės ekspertizės veiklos organizavimo ir atlikimo tvarką ir CMEK darbuotojams suteiktas teises, darytina išvada, kad darbuotojų veikla atitinka KPI 6 str. 4 d. šiuos numatytus kriterijus:

1. Padaryta korupcinio pobūdžio nusikalstama veika – korupcinio pobūdžio nusikalstama veika buvo nustatyta 2014 m. Šios veiklos korupcijos rizikos analizę atliko Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba – 2015 m. rugsėjo 23 d. išvada Nr. 4-01-6776 „Dėl korupcijos rizikos analizės Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Medicinos centro Centrinėje medicinos ekspertizės komisijoje“.

4. Veikla yra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu – remiantis Specializuotosios medicininės ekspertizės organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašu (toliau – SME tvarkos aprašas), patvirtintu 2008-08-05 vidaus reikalų ministro įsakymu Nr. 1V-299 „Dėl specializuotosios medicininės ekspertizės organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, Vidaus tvarkos taisyklių Specializuotosios medicininės ekspertizės atlikimo tvarkos aprašu bei CMEK nuostatais, SME atliekama asmenims, norintiems mokytis vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigose ar kitose švietimo įstaigose VRM siuntimu, dirbti vidaus tarnybos sistemoje, pareigūnams / kursantams sveikatos sutrikdymo sunkumo mastui nustatyti sutrikus, taip pat asmenims, kuriems reikalingas nukreipimas darbingumo ar neįgalumo lygiui nustatyti.

5. Daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo – remiantis Vidaus tvarkos taisyklių Specializuotosios medicininės ekspertizės atlikimo tvarkos aprašo 54 p., kuriame nurodyta, kad „ekspertinius sprendimus CMEK priima kolegialiai CMEK posėdžio metu <...>. Ekspertiniai sprendimai yra individualūs kiekvienam tiriamajam“, bei CMEK nuostatais, vienas pagrindinių CMEK uždavinių yra užtikrinti lygias tiriamųjų ir kitų asmenų teises ekspertizės metu bei teikiant CMEK kompetencijai priskirtas kitas asmens sveikatos priežiūros paslaugas. Šioms nuostatomis įgyvendinti nereikalingas kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimas.

7. Anksčiau atlikus korupcijos rizikos analizę, buvo nustatyta veiklos trūkumų – Specialiųjų tyrimų tarnybos 2015-09-23 išvadoje Nr. 4-01-6776 „Dėl korupcijos rizikos analizės Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Medicinos centro Centrinėje medicinos ekspertizės komisijoje“ buvo pateikta siūlymų dėl CMEK veiklos organizavimo ir kontrolės. Čia išskiriami vieni svarbiausių Specialiųjų tyrimų tarnybos pasiūlymų, susijusių su CMEK veiklos organizavimu: 1) tikslinti teisės aktus, reglamentuojančius CMEK veiklos organizavimo tvarką, nuostatas ir nustatyti, kurie darbuotojai dalyvauja CMEK veiklos organizavimo procedūroje ir kokie įgaliojimai šiems suteikti; 2) fiksuoti CMEK posėdžių eigą vaizdo ir garso fiksavimo priemonėmis; 3) užtikrinti CMEK narių nešališkumą vykdant komisijai priskirtas funkcijas.

Nustatyti korupcijos rizikos veiksniai. SME tvarkos apraše nurodyta, kad „ekspertinį sprendimą CMEK priima kolegialiai bendru sutarimu CMEK posėdžio metu, kuriame dalyvauja ne mažiau kaip trys gydytojai ekspertai, CMEK pirmininkas ir CMEK sekretorius. CMEK sekretorius posėdyje dalyvauja be balso teisės. Vidaus tvarkos taisyklių Specializuotosios medicininės ekspertizės atlikimo tvarkos apraše nurodyta, kad ekspertinius sprendimus CMEK priima kolegialiai CMEK posėdžio metu, kuriame dalyvauja ne mažiau kaip trys gydytojai ekspertai (gydytojai specialistai). Pastebėta, kad skiriasi CMEK vertinamųjų tiriamųjų laboratorinių ir funkcinės diagnostikos tyrimų sąrašas ir kt. aspektai (pvz., daugelyje skirsnių, lyginant su SME tvarkos aprašu, Vidaus tvarkos taisyklėse pastebima netolygumų dėl terminų, sąvokų, pasikeitusių ekspertizės ypatumų). Taigi reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad Vidaus tvarkos taisyklių Specializuotosios medicininės ekspertizės atlikimo tvarkos apraše yra prieštaraujančių ar neatitinkančių dabartinio

teisinio reglamentavimo nuostatų SME tvarkos aprašui. Manytina, kad Vidaus tvarkos taisyklėse turėtų rasti tik pagrindiniai, abstraktesni CMEK veiklos organizavimo ir atlikimo principai, todėl siūlytina atidžiai peržiūrėti Vidaus tvarkos taisyklių Specializuotosios medicininės ekspertizės atlikimo tvarkos aprašą ir atsakyti perteklinės informacijos, patikslinant CMEK veiklos organizavimo ir atlikimo nuostatas.

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Medicinos centro Centrinės medicinos ekspertizės komisijos darbo reglamente, patvirtintame 2016-03-03 Medicinos centro direktoriaus įsakymu Nr. 4R-23 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Medicinos centro Centrinės medicinos ekspertizės komisijos darbo reglamento patvirtinimo“, (toliau – Darbo reglamentas) ir atskirose CMEK pareigybėse yra aiškiai nustatyta CMEK darbuotojų kompetencija, atliekamos funkcijos, dokumentų tvarkymo principai ir atsakomybė. Taip pat yra paruoštos metodikos gydytojams ekspertams (gydytojams specialistams), tikrinantiems tiriamuosius pagal CMEK nustatytą tvarką (aprašyti tikrinimo CMEK algoritmai).

Medicinos centro direktoriaus 2016-03-03 įsakymu Nr. 4R-24 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Medicinos centro Centrinės medicinos ekspertizės komisijos posėdžių garso įrašymo ir saugojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ buvo patvirtintas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Medicinos centro Centrinės medicinos ekspertizės komisijos posėdžių garso įrašymo ir saugojimo tvarkos aprašas (toliau – CMEK posėdžių garso įrašymo ir saugojimo tvarkos aprašas). Posėdžių garso įrašymas yra reglamentuotas SME atlikimo aprašo 39 p. CMEK posėdžių garso įrašymo ir saugojimo tvarkos apraše nėra nustatyta, kokiais atvejais yra daromi garso įrašai, vadinasi, kiekvienas CMEK posėdis turėtų būti įrašomas. Tačiau pasikalbėjus su CMEK pirmininku-gydytoju pagal dabartinę CMEK praktiką aiškėja, kad posėdžiai įrašomi tik tada, kai galutinė ekspertinio sprendimo išvada – tiriamasis yra netinkamas arba abejojama dėl tiriamojo tinkamumo. 2017 m. buvo įrašyti 1 194 CMEK posėdžiai, o 2018 m. sausio–birželio mėn. – 596 CMEK posėdžiai. Ne visų posėdžių garso įrašinėjimas motyvuojamas tuo, kad: 1) nėra prasmės įrašyti ir taip aiškų ekspertinio sprendimo išvadą dėl tiriamojo tinkamumo, nes diskusija nevyksta, jeigu tiriamasis yra tinkamas; 2) didelės laiko sąnaudos skiriamos dokumentacijai tvarkyti, o garso įrašų darymas taip pat papildomai laiko reikalaujanti veikla; 3) papildomi žmoniškųjų išteklių resursai sutvarkyti garso įrašus pagal nustatytą tvarką. Todėl siūlytina peržiūrėti CMEK posėdžių garso įrašymo ir saugojimo tvarkos aprašą (kartu su SME atlikimo aprašu) ir apibrėžti, kokiais atvejais yra reikalinga įrašyti CMEK posėdžius.

Medicinos centro direktoriaus 2016-03-03 įsakymu Nr. 4R-25 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Medicinos centro Centrinės medicinos ekspertizės komisijos narių nusišalinimo nuo ekspertizės atlikimo procedūros patvirtinimo“ buvo patvirtinta Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Medicinos centro Centrinės medicinos ekspertizės komisijos narių nusišalinimo nuo ekspertizės atlikimo procedūra (toliau – CMEK narių nusišalinimo procedūra). Šioje procedūroje yra įtvirtintos nuostatos dėl CMEK narių nu(si)šalinimo priimant ekspertinį sprendimą. Tačiau visai nėra aprašyta nu(si)šalinimo eigos CMEK pirmininkui-gydytojui, kuris privalo dalyvauti CMEK posėdyje priimant ekspertinį sprendimą dėl tiriamojo tinkamumo pagal SME tvarkos aprašo 55 p., jeigu iškyla interesų konfliktas. Siūlytina CMEK narių nusišalinimo procedūrą papildyti nuostatomis, kaip reikėtų organizuoti nu(si)šalinimą CMEK pirmininkui-gydytojui.

Įvertinus Medicinos centro teisės aktuose įtvirtintus CMEK veiklos organizavimo ir atlikimo procesus, darytina išvada, kad CMEK egzistuoja korupcijos pasireiškimo rizikos tikimybė, todėl:

1) Vidaus tvarkos taisyklių Specializuotosios medicininės ekspertizės atlikimo tvarkos apraše yra pateikiama perteklinė ar ne visai aktuali informacija (plg. SME tvarkos aprašas), todėl siūlytina peržiūrėti Vidaus tvarkos taisyklės ir pakoreguoti su CMEK veikla susijusias nuostatas;

2) nėra aiški nuostata dėl posėdžių garso įrašymo – teisės aktuose yra nustatytas visų posėdžių garso įrašymas, tačiau praktiškai posėdžiai įrašinėjami tik susidūrus su neigiamu ekspertiniu sprendimu arba abejotinu atveju. Siūlytina patikslinti CMEK posėdžių garso įrašymo ir saugojimo tvarkos aprašo nuostatas ir aiškiai apibrėžti, kokie posėdžiai turi būti įrašinėjami;

3) CMEK narių nusišalinimo procedūroje nėra nustatyta, kaip turėtų elgtis CMEK pirmininkas-gydytojas dėl nu(si)šalinimo iškilus interesų konfliktui priimant ekspertinį sprendimą

dėl tiriamojo. Siūlytina pakoreguoti CMEK narių nusišalinimo procedūrą įtraukiant veiksmus dėl CMEK pirmininko-gydytojo nu(si)šalinimo.

Siūlymai dėl korupcijos rizikos veiksnių neigiamos įtakos panaikinimo ar sumažinimo:

1. Pakoreguoti Vidaus tvarkos taisyklių Specializuotosios medicininės ekspertizės atlikimo tvarkos aprašą.
2. CMEK posėdžių garso įrašymo ir saugojimo tvarkos aprašo koregavimas (tiksliai apibrėžti, kokiais atvejais įrašinėjami ekspertinių sprendimų posėdžiai).
3. Aprašyti CMEK pirmininko-gydytojo nu(si)šalinimo procedūrą įtraukiant į CMEK narių nusišalinimo procedūrą.

11. VŠĮ VILNIAUS KULTŪROS, PRAMOGŲ IR SPORTO RŪMŲ ILGALAIKIO MATERIALIOJO IR NEMATERIALIOJO, TRUMPALAIKIO MATERIALIOJO TURTO NURAŠYMO IR LIKVIDAVIMO SRITYJE

2018 metais buvo atlikta VŠĮ Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmų viso turto inventorizacija 2017-12-31 duomenimis. Inventorizacijos komisija pripažino visą įstaigoje naudojamą turtą tinkamu naudoti Įstaigos veikloje.

Inventorizacijos duomenimis 2018-01-01 įstaiga turėjo 44 vienetus ilgalaikio materialaus turto, kurio likutinė vertė sudaro 3620 eurų. Iki 2012 metų įsigytas ilgalaikis materialusis turtas yra visiškai nudėvėtas ir kiekvieno vieneto likutinė vertė sudaro 0,29 eurų. Nuo 2013 metų įstaiga nenurašinėja ilgalaikio turto, nors kompiuteriai įsigyti 2002, 2004 ir 2005 metais, atsižvelgdama į technologijų pažangą, morališkai paseno ir nebenaudojami.

Vadovaujantis VŠĮ Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmų direktoriaus 2014-12-31 įsakymo Nr. 3V-37 „Dėl ilgalaikio materialiojo ir trumpalaikio materialiojo turto minimalios vertės nustatymo“ 2 punktu trumpalaikis materialusis turtas išduotas naudojimui, kurio vieno vieneto įsigijimo vertė sudaro iki 20 eurų be PVM, iš karto nurašomas į įstaigos sąnaudas. Patikrinus nurašymo aktus nustatyta, kad trumpalaikis turtas, kurio vertė viršija 20 eurų, bet panaudotas įvairiam remontui ar organizuojant renginius irgi yra nurašomas. Visas kitas trumpalaikis turtas priskiriamas Įstaigos atsargoms, skirtoms naudoti ir pajamoms uždirbti per vienerius metus ir kurių nurašymą reglamentuoja direktoriaus VŠĮ Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmų direktoriaus 2016-11-30 įsakymu Nr. 3V-22 patvirtinta „Atsargos ir jų nurašymo tvarka“. 2012-06-28 įsakymu Nr. 3V-16 sudaryta komisija įsigytam ilgalaikiam materialiajam ir nematerialiam, trumpalaikiam turtui pripažinti netinkamu naudoti, nudėvėtam ir netinkamam naudoti nurašyti ir likviduoti. Komisija įpareigota pasiūlyti likviduoti nudėvėta, nereikalingą arba netinkamą naudoti nematerialųjį ir ilgalaikį materialųjį turtą, surašyti pripažinimo nereikalingomis arba netinkamomis naudoti aktus, nurodant turto likvidavimo būdą. Pripažinus, kad turtas netinkamas naudoti, surašyti turto nurašymo ir likvidavimo aktą. Likviduoti netinkamą naudoti trumpalaikį turtą, surašant nurašymo aktą.

Pasibaigus kalendoriniam mėnesiui komisija surašo sunaudotų medžiagų, išskirus kuro, degalų ir padangų, Įstaigos reikmėms nurašymo aktą. Darbuotojas, kuriam 2011-07-14 direktoriaus įsakymu Nr. 3V-16 pavesta gauti iš kasos pinigų avansą įstaigos reikmėms skirtas prekes, paslaugas ar darbus įsigyti, surašo avansinę apyskaitą ir kartu su nurašymo aktu ir išlaidas patvirtinančiais dokumentais pateikia direktoriui tvirtinti. Patvirtinti dokumentai atiduodami vyriausiai finansininkei, kuri nurašo į Įstaigos faktines išlaidas.

VŠĮ Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmų atsargų nurašymo tvarkoje parašyta, kad už teisingą transporto atsarginių dalių, padangų, kuro, degalų ir tepalų, automobilių nurašymą atsakingi materialiai atsakingi asmenys, o kuras ir degalai nurašomi pagal degalų nurašymo aktą.

VŠĮ Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmų direktoriaus 2016-04-04 įsakymu Nr. 3V-9 patvirtintas ridos ir kuro sunaudojimo limitas, ir Įstaigoje esantys automobiliai priskirti darbuotojams, kurie, mėnesiui pasibaigus, pildo degalų sunaudojimo ataskaitą ir ją pateikia vyriausiai finansininkei degalų nurašymui. Pasibaigus padangų ridos limitui, atsakingas už automobilį darbuotojas apie tai praneša turto nurašymo komisijai dėl jų nurašymo.

Išvados

1. VŠĮ Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmų ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto pripažinto nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti, nurašymas, išardymas ir likvidavimas

reglamentuotas direktoriaus 2012-06-28 įsakymo Nr. 3V-16 2 punktu, kuris nuosekliai nedetalizuoja visos nurašymo ir likvidavimo tvarkos.

2. Įstaigoje vykdoma atsargų nurašymo eiga ne visai atitinka Įstaigoje galiojančiai atsargų nurašymo tvarkai.

Siūlymai dėl korupcijos rizikos mažinimo:

1. Patvirtinti VšĮ Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmų ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo, trumpalaikio turto, pripažinto nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti, nurašymo, išardymo ir likvidavimo tvarkos aprašą su atitinkančiais priedais.

2. Patobulinti 2014-12-31 įsakymą Nr. 3V-37 „Dėl ilgalaikio ir trumpalaikio turto minimalios vertės nustatymo“.

12. VRM ORGANIZUOJANT IR VYKDANT ATRANKAS Į VIDAUS REIKALŲ ĮSTAIGŲ VADOVO AR JO PAVADUOTOJO PAREIGAS NUSTATYMO IR ĮVERTINIMO SRITYJE

Analizės ir vertinimo tikslas – nustatyti ar asmenims, siekiantiems karjeros galimybių – eiti vidaus reikalų įstaigos vadovo ar jo pavaduotojo pareigas, yra užtikrinamos vienodos sąlygos, t. y. nustatyti ir korupcinio požiūriu įvertinti veiklos sritį veikiančius išorinius, vidinius ar individualius rizikos veiksnius (sąlygas, įvykius ar aplinkybes), galinčius sudaryti prielaidas atsirasti korupcijai.

Pareigūnų atrankos į laisvas pareigūno pareigas teisinius pagrindus nustato Vidaus tarnybos statutai⁸ (toliau – Statutas) ir Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų tarnybos organizavimo taisyklės⁹ (toliau – Taisyklės).

Atrankos į laisvas pareigūno pareigas (toliau – atranka) tikslas – įgyvendinti Statute įtvirtintą karjeros principą, siekiant atrinkti tinkamiausią pretendentą užimti laisvas pareigūno pareigas. Statute be kita ko nurodyta, kad pagal karjeros principą skyrimas į aukštesnes pareigas grindžiamas pareigūnų kompetencija, atrankos ar tarnybinės veiklos vertinimo metu įvertinant jų profesionalumą, tarnybinės veiklos rezultatus, tinkamumą pareigoms, į kurias pretenduojama, vidaus tarnybos trukmę einant konkrečias pareigas, turimą kvalifikaciją, būtiną naujoms pareigoms eiti (3 straipsnio 6 dalis).

Statute išskiriamos 3 vidaus reikalų įstaigų grupės (4 str.): 1) vidaus reikalų centrinės įstaigos: PD, VSAT, PAGD, FNNT, VAD ir VST; 2) kitos vidaus reikalų įstaigos (vidaus reikalų centrinėms įstaigoms pavaldžios teritorinės, specializuotos ir kitos įstaigos); 3) vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigos.

Atsižvelgiant į tai, kad į 1-ą grupę patenkantys vidaus reikalų centrinių įstaigų vadovai į pareigas skiriami netaikant atrankos metodo, o, kaip nurodyta Statuto 20 straipsnyje, juos į pareigas skiria ir iš jų atleidžia Vyriausybė vidaus reikalų ministro teikimu (centrinių įstaigų vadovų pavaduotojus – vidaus reikalų ministras), o 2-os ir 3-ios grupės įstaigų vadovams taikoma Statuto 19 straipsnio 5 dalies nuostata, kurioje nurodoma, kad „*į vidaus reikalų centrinėms įstaigoms pavaldžių vidaus reikalų įstaigų ir vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigų vadovų ir vadovų pavaduotojų, vidaus reikalų įstaigų struktūrinių padalinių vadovų pareigas pareigūnai skiriami tik atrankos būdu, išskyrus Statuto 20 straipsnio 4 dalyje ir 22 straipsnio 1, 2 ir 4 dalyse nustatytus atvejus*“, todėl korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas buvo atliekamas organizuojant ir vykdant atrankas į 2-ą ir 3-ią grupę patenkančių vidaus reikalų įstaigų vadovo ar jo pavaduotojo pareigas.

Kadangi iš šešių vidaus reikalų centrinių įstaigų – PD, PAGD, VSAT, FNNT, VAD, VST, tik trys – PD, PAGD, VSAT analizuojamu laikotarpiu turėjo/turi pavaldžias teritorines, specializuotas ar kitas įstaigas, todėl išsamiam analizuojamos srities įvertinimui atlikti parengtas klausimynas buvo pateiktas vidaus reikalų centrinėms įstaigoms, į kurių joms pavaldžių vidaus reikalų įstaigų ir vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigų vadovų ir vadovų pavaduotojų, vidaus reikalų įstaigų struktūrinių padalinių vadovų pareigas pareigūnai skiriami atrankos būdu – PD, PAGD, VSAT.

Analizės ir vertinimo metu papildomos informacijos gavimui taip pat buvo tiesiogiai bendraujama su analizuojamą veiklą vykdančių įstaigų atitinkamų padalinių atstovais.

⁸ Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto patvirtinimo įstatymas Nr. IX-1538, redakcija, galiojanti nuo 2016-01-01.

⁹ Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų tarnybos organizavimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016-01-11 įsakymu Nr. 1V-13 „Dėl vidaus tarnybos sistemos pareigūnų tarnybos organizavimo taisyklių patvirtinimo“.

Esamos situacijos analizė. Laikotarpyje nuo 2017-07-01 iki 2018-06-30 buvo organizuotos ir įvyko atrankos į 8 vidaus reikalų įstaigų vadovo ar jo pavaduotojo pareigybės:

1. PD – 7 atrankos. 4 iš 7 atrankų įvyko dalyvaujant vienam pretendentui: paskelbus atranką užsiregistravo tik vienas pretendentas (iš dviejų pretendentų į atranką atvyko tik vienas).

2. PAGD – 1 atranka. Atranka įvyko dalyvaujant vienam pretendentui. Atranka buvo skelbiama tris kartus: pirmą kartą visi trys pretendentai neatitiko pareigybei keliamų specialiųjų reikalavimų, antrą kartą buvo tik vienas pretendentas, trečią kartą atranka įvyko dalyvaujant vienam pretendentui.

3. VSAT – 0 atrankų. Pažymėtina, kad nuo 2018-01-01 centralizavimo būdu reorganizavus VSAT struktūrinių padalinių valdymą, VSAT keturios rinktinės (Vilniaus, Varėnos, Pakrančių ir Pagėgių) bei Pasieniečių mokykla neteko atskiro juridinio asmens statuso ir tapo VSAT struktūriniais padaliniais, tokiu būdu nuo 2018-01-01 atrankos į šių padalinių vadovo ar pavaduotojo pareigas yra vykdomos laikantis įprastos atrankos procedūros, kuri taikoma siekiant eiti bet kurias kitas laisvas pareigūno pareigas. T. y. netaikomas reikalavimas pretendentui registruotis Valstybės tarnybos valdymo informacinėje sistemoje (Taisyklių 22 p.) bei pasitikrinti vadovavimo gebėjimus Valstybės tarnybos departamente (Taisyklių 25–27 p.), atrankos komisijoje nedalyvauja Vidaus reikalų ministerijos atstovas (Taisyklių 33 p).

Dėl pareigybių aprašymuose keliamų specialiųjų reikalavimų nustatymo. Taisyklėse (15 p.) nurodyta, kad tam, kad pretendentai galėtų dalyvauti atrankoje, jie turi atitikti pareigybes, į kurias skelbiama atranka, specialiuosius reikalavimus. Todėl „*personalo tarnyba pagal pateiktų dokumentų duomenis įvertina, ar pretendentai atitinka laisvos pareigybės aprašyme nustatytus specialiuosius reikalavimus*“.

Susipažinus su įstaigų pateiktais vidaus reikalų įstaigos vadovo ar jo pavaduotojo pareigybių, į kurias analizuojamu laikotarpiu vyko atrankos, aprašymais bei dokumentais, įrodančiais pretendentų atitiktį keliamam specialiam reikalavimui mokėti atitinkamą užsienio kalbą atitinkamu lygiu, nustatyta, kad visi pretendentai, dalyvavę atrankose atitiko pareigybės aprašymuose keliamą specialų reikalavimą atitinkamu lygiu mokėti užsienio kalbą. Tačiau, atlikus pareigybių, į kurias analizuojamu laikotarpiu buvo skelbtos ir vyko atrankos, aprašymų bei visų vidaus reikalų įstaigos vadovų ir jų pavaduotojų (VSAT struktūrinių padalinių vadovų ir jų pavaduotojų), aprašymų lyginamąją analizę nustatyta, kad kai kuriose įstaigų pareigybių aprašymuose nustatyti pertekliniai ar pernelyg aukšti reikalavimai, kas suteikia pagrindą manyti dėl pareigybių aprašymų personalizavimo, t. y. tam tikros pareigybės aprašymo parengimo konkrečiam asmeniui. Dažnai pareigybių aprašymuose darbo patirties reikalavimai nurodomi aukštesni, nei rekomenduojama Valstybės tarnautojų pareigybių aprašymo ir vertinimo metodikoje¹⁰ (toliau – Metodika) ar nustatomi kiti skirtingi, lyginant su kitomis tos pačios įstaigos ir tos pačios grupės analogiškėmis pareigybėmis, specialieji reikalavimai, pvz.: Įstaigos vadovo pavaduotojui nustatomas reikalavimas turėti 3 metų vadovaujamo darbo patirtį, nors pagal Metodiką užtenka 1 metų; įstaigos vadovui ir įstaigos vadovo pavaduotojui nustatoma vienoda vadovaujamo darbo patirtis; įstaigos vadovo pavaduotojui nustatomi aukštesni darbo patirties tam tikroje srityje, vadovaujamo darbo patirties, užsienio kalbos mokėjimo lygio reikalavimai nei tos pačios įstaigos vadovui; įstaigos vadovo pavaduotojui nustatomi aukštesni reikalavimai atitikties fizinio pasirengimo reikalavimų lygiui¹¹ ir atitikties Sveikatos būklės reikalavimams¹² nei tos pačios įstaigos vadovui; tos pačios įstaigų grupės, tos pačios grupės pareigybėms nustatomi skirtingi specialieji reikalavimai; vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigų vadovų, priklausančių tai pačiai

¹⁰ Valstybės tarnautojų pareigybių aprašymo ir vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-05-20 nutarimu Nr. 685 „Dėl Valstybės tarnautojų pareigybių aprašymo ir vertinimo metodikos patvirtinimo“.

¹¹ Priėmimo į vidaus tarnybą, vidaus tarnybos sistemos pareigūnų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016-02-01 įsakymu Nr. 1V-72 „Dėl Priėmimo į vidaus tarnybą, vidaus tarnybos sistemos pareigūnų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

¹² Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003-10-21 įsakymas Nr. 1V-380/V-618 „Dėl Sveikatos būklės reikalavimų asmenims, pretenduojantiems į vidaus ar kitą statutinę tarnybą, mokytis vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigos įvadinio mokymo kursuose ar statutinės įstaigos vadovo siuntimu kitoje švietimo įstaigoje, pareigūnams ir pareigūnams, įtrauktiems į Vidaus reikalų ministerijos kadro rezervą, buvusiems pareigūnams, grąžinamiems į tarnybą ar siekiantiems atkurti statutinio valstybės tarnautojo statusą, kursantams, sąvado patvirtinimo“.

pareigybių grupei, pareigybių aprašymuose nustatomi skirtingi darbo patirties, vadovaujamo darbo patirties reikalavimai.

Pažymėtina, kad pareigybių aprašymuose nustatyti bendrieji ir specialieji reikalavimai turi būti adresuoti neapibrėžtam asmenių, pageidaujančių užimti konkrečias laisvas pareigas, ratui. Tai reiškia, kad šie reikalavimai negali būti individualizuojami ir koreguojami konkrečiam atrankoje dalyvaujančiam asmeniui. Neesmingai didesni, nei rekomenduota Metodikoje, bendrieji ir specialieji pareigybės reikalavimai gali būti pateisinami tik objektyvia būtinybe atlikti konkrečiai pareigybei priskirtas funkcijas ir uždavinius. Tačiau esamos situacijos duomenys, atspindintys galimybę laisvai individualizuoti pareigybių aprašymams keliamus specialiausius reikalavimus, rodo priešingai, t. y. jog tos pačios įstaigos ir tos pačios grupės analogiškai priskirtų funkcijų ir numatytų uždavinių prasme pareigybei yra nustatomi skirtingi specialieji reikalavimai, o tai laikytina ydinga antikorporciniu požiūriu. Atsižvelgiant į tai, siūlytina vidaus reikalų įstaigoms nustatyti pareigą pasitvirtinti konkrečius specialiuosius reikalavimus (išsilavinimas, darbo (tarnybos) patirtis, užsienio kalbos mokėjimo lygis) konkrečiai pareigybei, kaip, pavyzdžiui, yra VSAT¹³, arba pavyzdinius pareigybių aprašymus konkrečiai pareigybių grupei.

Dėl atrankos komisijos sudarymo. Statuto 19 str. 3 d. numatyta, kad „<...> atrankai vykdyti vidaus reikalų įstaigoje sudaroma atrankos į laisvas aukštesnes pareigas komisija (toliau – atrankos komisija) <...>“.

Taisyklėse nurodyta, kad „jeigu organizuojama atranka vidaus reikalų įstaigos vadovo pareigoms užimti, į atrankos komisijos narius turi būti paskirtas pareigūnų į pareigas skiriantis asmuo arba jo įgaliotas asmuo, Vidaus reikalų ministerijos atstovas, atranką organizuojančios įstaigos personalo tarnybos vadovas arba kitas atstovas, profesinės sąjungos atstovas Statuto 19 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka“ (32 p.). „Jeigu organizuojama atranka vidaus reikalų įstaigos vadovo pavaduotojo pareigoms eiti, į atrankos komisijos narius turi būti paskirtas pareigūnų į pareigas skiriantis asmuo arba jo įgaliotas asmuo, būsimasis tiesioginis pretendento vadovas, Vidaus reikalų ministerijos atstovas, atranką organizuojančios įstaigos personalo tarnybos vadovas arba kitas atstovas, profesinės sąjungos atstovas Statuto 19 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka“ (33 p.).

Išanalizavus įstaigų pateiktus atrankų organizavimo dokumentus, nustatyta, kad visais atvejais yra laikomasi reikalavimų dėl komisijos sudėties sudarymo, t. y. į atrankos komisiją yra paskiriamas atranką organizuojančios įstaigos personalo tarnybos atstovas, būsimasis tiesioginis pretendento vadovas arba jį pavaduojantis pareigūnas, profesinės sąjungos atstovas bei Vidaus reikalų ministerijos atstovas (Taisyklių 32 p. ir 33 p.).

Tačiau, susipažinus su įstaigų papildomai pateiktais duomenimis nustatyta, kad ne visų įstaigų komisijos nariai atitinka Taisyklių 29 p. reikalavimą, kuriame nurodyta, kad „atrankai vykdyti atranką organizuojančios įstaigos vadovo įsakymu iš ne mažiau kaip 5 narių, kurie privalo būti išklause mokymo atrankos klausimais programą, sudaroma atrankos komisija. <...>“. Ši nuostata nurodo, kad atranką organizuojančios įstaigos vadovas, išleisdamas įsakymą, atsako už tai, kad būtų užtikrinta Taisyklių 29 p. nuostata, jog į komisijos sudėtį būtų įtraukti tik tie asmenys, kurie yra išklause mokymo atrankos klausimais programą. Iš įstaigų pateiktos informacijos nustatyta, kad PAGD organizuotų atrankų komisijų nariai visi turėjo/turi Taisyklių 29 p. privalomą turėti atrankos klausimais programos išklausymo dokumentą. Tačiau keturiose iš septynių PD organizuotų atrankų po vieną atrankos komisijos narį neturėjo būtino dokumento, įrodančio mokymo atrankos klausimais programos išklausimą. Pažymėtina, kad atrankos komisija yra kolegialus organas ir sprendimai priimami komisijos narių balsų dauguma, todėl atrankos komisijos rezultatus lemia visų komisijos narių atrankos dalyviams suteikti vertinamieji balai. Taisyklėse įtvirtinti procedūriniai imperatyvūs reikalavimai laikytini pagrindinėmis taisyklėmis, kurios turi užtikrinti objektyvų visų aplinkybių įvertinimą bei sprendimo pagrįstumą. Nepriklausomai nuo konkretaus pretendento galimybės tapti atrankos laimėtoju akivaizdumo, esminių procedūros reikalavimų pažeidimas gali lemti atrankos rezultatų pripažinimą negaliojančiais. Iš to seka, kad imperatyviai suformuluotų taisyklių nesilaikymas yra pakankama vada pripažinti administravimo subjekto priimtą sprendimą neteisėtu

¹³ VSAT vado 2017-01-31 įsakymas Nr. 4-64 „Dėl specialiųjų reikalavimų Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos respublikos vidaus reikalų ministerijos pareigūnams patvirtinimo“.

bei jį panaikinti. Į tai atkreiptinas visų vidaus reikalų centrinių įstaigų vadovų dėmesys, nurodant užtikrinti tinkamą Taisyklių 29 p. nuostatų laikymąsi sudarant atrankos komisijas.

Dėl pretendentų vertinimo. Remiantis Taisyklėse nustatytu teisiniu reglamentavimu, pretendentų vertinimas atrankos metu susideda iš kelių dalių, kuomet atrankos komisija vertina:

1. pretendentų profesionalumą, tarnybinę veiklą, tinkamumą pretenduojamoms pareigoms, vidaus tarnybos trukmę einant konkrečias pareigas, turimą kvalifikaciją, būtiną naujoms pareigoms eiti, ir kitą informaciją, charakterizuojančią pretendentą (pareigūno motyvacija, paskatinimai, tarnybinės nuobaudos, dalyvavimas kvalifikacijos tobulinimo renginiuose ir kt.) (Taisyklių 42 p.);
2. pretendentų atsakymus į pateiktus komisijos narių klausimus (Taisyklių 45 – 46 p.);
3. pasirinktais atvejais pretendentų atliktą praktinę užduotį (Taisyklių 46 p.).

Pažymėtina, kad nei Statute, nei Taisyklėse nėra įtvirtintos pretendentų komisijos pareigos pretendentų atsakymus vertinti vienodai, tai yra komisijos nario diskrecijos teisė. Komisijos narys, vertindamas pretendentus, pateikia savo vertinimą, kuris susiformuoja pokalbio metu, remiantis vidiniu įsitikinimu. Komisijos narių vertinimas gali apimti ne tik atsakymų į pateiktus klausimus turinį, tačiau ir atsakymų pateikimo formą, laiką, kurio prirėkė atsakymui pateikti, bendrą įspūdį apie pretendentą (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012-06-14 nutartis administracinėje byloje Nr. A858-1623/2012). Kiekvienas narys, vertindamas pretendentus, yra savarankiškas ir jo nesaisto tai, kokiais balais atskirą pretendentą vertina kiti komisijos nariai. Tačiau, išanalizavus Taisyklių nuostatas, nustatančias pretendentų vertinimo tvarką (Taisyklių 42-46 p.), taip pat atrankų praktinės analizės informacija leidžia teigti, kad Taisyklių nuostatos dėl pretendentų vertinimo nėra pakankamai aiškios, nes yra suprantamos ir taikomos nevienareikšmiškai. Pvz., Taisyklių 46 punkto nuostata, nustatančią, kad „*kiekvienas atrankos komisijos narys pretendentus pagal Taisyklių 42 p. nustatytus kriterijus vertina individualiai – nuo 1 iki 10 balų <...>*“ atrankos komisijos nariai dažnai taiko skirtingai, t. y. vienais atvejais kiekvienas atrankos komisijos narys vertina pretendentų atsakymą tik į savo užduotą klausimą, o į kitų komisijos narių nevertina, kitais atvejais – vertina visus pretendentų atsakymus į visų komisijos narių pateiktus klausimus, t. y. vertina visumą, ir tik tuomet pateikia savo vertinimą, nurodymas bendrą vieną balą. Toks skirtingas vertinimas atliekamas pagal išankstinį atrankos komisijos susitarimą dėl pretendentų vertinimo.

Taisyklių 43 p. nustato, kad „*Pokalbio metu kiekvienas atrankos komisijos narys pateikia vienodus klausimus visiems pretendentams <...>*“, o minėtas 46 p. įpareigoja komisijos narius visus pretendentus vertinti individualiai. Minėtos nuostatos viešojoje teisėje dėl klausimų vienodumo aiškintinos logiškai ir suponuoja, kad kiekvieno komisijos nario pretendentams užduodami klausimai turėtų būti vienodi sudėtingumo aspektu, o juos uždavus, kiekvienas narys turėtų vertinti pretendentų atsakymus į juos, nes nutarime nenumatyta jokių išlygų. Taisyklės numato išlygą tik dėl praktinės užduoties (Taisyklių 46 p.). Taisyklės yra viešosios teisės aktas, o viešojoje teisėje galioja principas „leidžiama tik tai, kas numatyta“. Pažymėtina, kad pagal Taisyklių 29 p. nuostatas į atrankos komisijos narius yra skiriami tik asmenys, kurie yra išklause mokymo atrankos klausimais programą, todėl laikytina, kad jie yra kompetentingi vertinti pretendentą visapusiškai, t. y. vertinti ne tik pretendentų atsakymą į savo užduotą klausimą, bet ir atsakymus į kitų komisijos narių viešai užduodamus klausimus bei susidaryti savo bendrą įspūdį apie pretendentų gebėjimus eiti siekiamas pareigas. Priešingu atveju, t. y. komisijos nariui vertinant pretendentą pagal atsakymą tik į savo užduotą klausimą, o į kitų komisijos narių užduotus klausimus nevertinant, manytina, netektų prasmės komisijų sudarymas atrankos vykdymui bei toks atrankos būdas neužtikrintų valstybės tarnybos skaidrumo, objektyvumo principų.

Atsižvelgiant į tai, kad Taisyklėse įtvirtintos procedūros laikytinos pagrindinėmis taisyklėmis, kurios turi užtikrinti objektyvų visų aplinkybių įvertinimą bei sprendimo pagrįstumą, bei atsižvelgiant į atrankos komisijos veiklos procedūrų nevienodą atlikimą, kas gali sukelti abejonių dėl priimamų sprendimų objektyvumo, pagrįstumo bei skaidrumo, siūlytina tikslinti Taisyklių nuostatas dėl pretendentų vertinimo, aiškiai nurodant, kad kiekvienas komisijos narys pretendentų atsakymus į visų atrankos komisijos narių pretendentui užduodamus klausimus vertina individualiai pagal pateiktą atsakymą ir pagal Taisyklių 42 p. nustatytus kriterijus.

Būtina pažymėti, kad analizuojamu laikotarpiu skundų dėl atrankų į vidaus reikalų įstaigų vadovo ar jo pavaduotojo pareigas nebuvo gauta.

Dėl pretendento perkėlimo (skyrimo) į laimėtas pareigas. Taisyklių 56 p. nurodyta, kad „jeigu pareigybės, kurių užimti paskelbta atranka, aprašyme yra nustatytas specialusis reikalavimas atitikti teisės aktuose nustatytus reikalavimus, būtinas išduodant asmens patikimumo pažymėjimą arba leidimą dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, atranką laimėjęs pretendentas perkeliamas (skiriamas) į pareigas ne vėliau kaip per 14 kalendorinių dienų po to, kai gaunama kompetentingos valstybės institucijos išvada, kad jam gali būti išduotas asmens patikimumo pažymėjimas arba leidimas dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija“. Ši nuostata yra imperatyvi, todėl atranką laimėjusį pretendentą galima skirti į pareigas tik gavus kompetentingos valstybės institucijos išvadą.

Iš pateiktų analizei atrankų dokumentų (įstaigos vadovo įsakymai dėl pareigūno skyrimo į pareigas) nustatyta, kad ne visais atvejais vidaus reikalų įstaigos šios nuostatos laikosi. Pvz. vienas iš pretendentų į atrankos metų laimėtas viršininko pavaduotojo pareigas buvo paskirtas dar negavus išvados iš kompetentingos valstybės institucijos dėl šiam pareigūnui suteiktos teisės dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, kuri reikalinga turėti dirbant šiose pareigose. Tokia situacija vertintina kaip ydinga antikorupeciniu požiūriu ir negalima.

Nustatyti korupcijos rizikos veiksniai:

1. Nors pareigybių aprašymuose nustatyti bendrieji ir specialūs reikalavimai turi būti adresuoti neapibrėžtam asmenų, pageidaujančių užimti laisvas pareigas, ratui, tačiau pareigybių aprašymuose yra nustatyti pertekliniai ar pernelyg aukšti specialūs reikalavimai, kas suteikia pagrindą manyti dėl pareigybių aprašymų personalizavimo, t. y. tam tikros pareigybės aprašymo parengimo konkrečiai asmenybei.

2. Ne visais atvejais visi atrankos komisijos darbe dalyvaujantys komisijos nariai yra išklausę mokymo atrankos klausimais programą.

3. Taisyklių nuostatos dėl pretendentų vertinimo nėra pakankamai aiškios, todėl gali būti traktuojamos ir taikomos nevienareikšmiškai.

4. Į pareigas skiriami asmenys, nesilaikant Taisyklių 56 p. principinės nuostatos, jog „<...> atranką laimėjęs pretendentas perkeliamas (skiriamas) į pareigas ne vėliau kaip per 14 kalendorinių dienų po to, kai gaunama kompetentingos valstybės institucijos išvada, kad jam gali būti išduotas asmens patikimumo pažymėjimas arba leidimas dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija“.

Siūlymai dėl korupcijos rizikos veiksnių neigiamos įtakos panaikinimo ar sumažinimo:

1. PD, PAGD, VSAT, FNNT, VAD, VST parengti ir pasitvirtinti (jei neturi) konkrečiai pareigybei keliamus konkrečius specialius reikalavimus (išsilavinimas, darbo (tarnybos), vadovavimo patirtis, užsienio kalbos mokėjimo lygis). Tokiu būdu bus užtikrintas skaidresnis atrankų į laisvas pareigūno pareigas mechanizmas. Bus išvengta pareigybių aprašymų personalizavimo (tam tikros pareigybės aprašymo parengimo konkrečiai asmenybei).

2. Tobulinti Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų tarnybos organizavimo taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016-01-11 įsakymu Nr. 1V-13 „Dėl vidaus tarnybos sistemos pareigūnų tarnybos organizavimo taisyklių patvirtinimo“. Tokiu būdu bus užtikrintas aiškus teisinis reglamentavimas - atrankos komisijos nariams nustatytas aiškus pretendento vertinimo būdas (kiekvienas komisijos narys pretendento atsakymus į visų atrankos komisijos narių pretendentui užduodamus klausimus vertina individualiai pagal pateiktą atsakymą ir pagal Taisyklių 42 p. nustatytus kriterijus).

3. PD, PAGD, VSAT, FNNT, VAD, VST surinkti ir išanalizuoti informaciją, kaip laikomasi Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų tarnybos organizavimo taisyklių 56 p. reikalavimo dėl pretendento perkėlimo (skyrimo) į pareigas. Tokiu būdu bus užtikrintas tinkamas Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų tarnybos organizavimo taisyklių 56 p. įgyvendinimas.